

**UCHWAŁA NR L/444/14
RADY MIEJSKIEJ W RADOMSKU**

z dnia 10 marca 2014 r.

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Miasta Radomsko 2020

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tj.: Dz. U. z 2013r. poz. 594, poz. 645, poz.1318) oraz art. 3 pkt 3 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2009 r. Nr 84, poz. 712, Nr 157, poz. 1241, z 2011 r. Nr 279, poz. 1644, z 2012 r. poz. 1237, z 2013 r. poz. 714) Rada Miejska w Radomsku uchwala co następuje:

§ 1. Przyjmuje Strategię Rozwoju Miasta Radomsko 2020, w brzmieniu stanowiącym załącznik do uchwały.

§ 2. Traci moc Uchwała Nr XLI/337/05 z dnia 22.12.2005 roku w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Miasta Radomska na lata 2006-2020.

§ 3. Upoważnia się Prezydenta Miasta Radomska do:

1. Podejmowania działań niezbędnych do wdrożenia , monitorowania, oceny i aktualizacji Strategii,
2. Przygotowania projektów rozwojowych służących wdrażaniu Strategii.

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Miejskiej

Jacenty Olszewski

Strategia Rozwoju Miasta Radomsko 2020

Styczeń 2014

Spis treści

1. Wprowadzenie	3
2. Podsumowanie Strategii Rozwoju Miasta Radomsko	6
Wizja i misja Gminy Miasto Radomsko.....	9
Cele strategiczne i cele operacyjne	9
3. Misja, wizja oraz cele strategiczne i operacyjne miasta	11
Misja i wizja	11
Strategiczne kierunki rozwoju Gminy Miasto Radomsko.....	13
Strategiczne i operacyjne cele rozwoju	14
Podsumowanie analizy strategicznej.....	27
Sposoby i źródła finansowania działań realizowanych w Mieście Radomsko.....	28
4. Wdrażanie, monitorowanie i ewaluacja Strategii	29
System wdrażania i monitorowania strategii.....	29
Wdrażanie strategii.....	29
Monitorowanie strategii.....	30
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć i ewaluacja strategii.....	31
Załącznik 1.	32
1. Diagnoza uwarunkowań rozwoju Miasta Radomsko	33
Podstawowe informacje	33
Położenie i uwarunkowania geograficzne	35
Wielkość miasta.....	36
Cechy charakterystyczne miasta.....	36
Zasoby miasta.....	37
Zasoby ludzkie.....	37
Zasoby przyrodnicze.....	43
Zasoby kulturowe.....	46
Zagospodarowanie przestrzenne.....	48
Infrastruktura techniczna	48
Główne źródła zagrożeń dla środowiska naturalnego miasta	53
Infrastruktura społeczna	54
Sfera gospodarcza	61
Załącznik 2.	70
Wyniki sondażu społecznego.....	71
Obserwacje i wnioski z badania ankietowego na kluczowych reprezentantach społecznych miasta	71
Obserwacje i wnioski z badania ankietowego na mieszkańcach miasta	77
Zależności pomiędzy udzielanymi odpowiedziami a płcią, wiekiem i statusem zawodowym respondentów.	88
Informacje uzyskane podczas wywiadu indywidualnego z przedstawicielami miasta	93
Bibliografia	95
Lista dokumentów i stron internetowych wykorzystanych przy opracowaniu Strategii.	95
Spis tabel i rysunków.....	96

1. Wprowadzenie

Strategia rozwoju Gminy Miasto Radomsko 2020 jest kluczowym dokumentem strategicznym, który poprzez swoją zawartość, a także sposób dochodzenia do ujętych w nim rozwiązań systematyzuje wiedzę o Gminie Miasto Radomsko, wyznacza długofalowe kierunki jej rozwoju oraz wskazuje proponowane kierunki interwencji, których realizacja przyczyni się do rozwoju priorytetowych dla niej obszarów. Strategia tworzona jest nie tylko dla władz samorządowych, ale również i przede wszystkim dla mieszkańców Radomska.

Niniejszy dokument przygotowany został na zlecenie Urzędu Miasta Radomsko w ramach projektu realizowanego przez Łódzką Agencję Rozwoju Regionalnego S.A. oraz firmę Deloitte.

Strategia rozwoju Gminy Miasto Radomsko 2020 jest dokumentem kierunkowym, nakreślającym nadrzędne cele długoterminowe (strategiczne), priorytety rozwoju oraz kierunki działań władz miasta. Strategia określa stan docelowy, do którego miasto powinno dążyć w kolejnym okresie planowania, zarysowuje ramy działań prowadzących do osiągnięcia wyznaczonych celów oraz prezentuje przykłady inicjatyw w ramach każdego strategicznego kierunku rozwoju. Uchwalenie Strategii nie zamyka możliwości wprowadzania zmian, prowadzenia konsultacji społecznych i składania propozycji działań inwestycyjnych, zgodnie z pojawiającymi się uzasadnionymi potrzebami lokalnymi.¹ Strategia jest równoległe narzędziem, które wyznacza ogólne ramy racjonalnego gospodarowania posiadanymi zasobami.

Niniejszy dokument składa się z sześciu rozdziałów.

W **rozdziale pierwszym** przedstawiono cel i strukturę dokumentu oraz zastosowane podejście metodologiczne.

Rozdział drugi stanowi streszczenie dokumentu, zawierające podsumowanie kluczowych założeń i wniosków wynikających ze Strategii rozwoju Gminy Miasto Radomsko.

W **rozdziale trzecim** zdefiniowane zostały misja i wizja Gminy Miasto Radomsko, jako stan docelowy, obraz miasta Radomska, do którego doprowadzi realizacja wyznaczonych celów. Nakreślone zostały też ogólne kierunki rozwoju, stanowiące wyraz aspiracji mieszkańców i władz.

Rozdział ten definiuje także długoterminowe cele strategiczne stanowiące ramy do planowania i realizacji celów operacyjnych. Jest to kluczowy rozdział z punktu widzenia racjonalizacji działań miasta w najbliższych latach. W rozdziale tym uwzględniono również prezentację kierunków interwencji, które władze miasta mogą podejmować w ramach realizacji poszczególnych celów strategicznych. Cele i sposoby ich osiągnięcia prezentowane są w kontekście podsumowanej analizy strategicznej, która stanowi załącznik do strategii.

W **rozdziale czwartym** przedstawiono założenia dla docelowego systemu wdrażania, monitorowania i ewaluacji Strategii.

---

¹ Domański, T. *Strategiczne Planowanie Rozwoju gospodarczego gminy*, Agencja Rozwoju Komunalnego, Warszawa 1999

Załącznik 1 dotyczący analizy strategicznej poświęcony jest ocenie stanu obecnego miasta. Przedstawiono w nim diagnozę jego zasobów, dokonano inwentaryzacji kluczowych informacji na temat zagospodarowania przestrzennego oraz sytuacji gospodarczej i społecznej.

W **Załączniku 2** znajdują się wyniki badania sondażowego przeprowadzonego wśród mieszkańców oraz kluczowych reprezentantów społecznych miasta, w ramach prowadzonych warsztatów w trzech obszarach diagnostycznych: obszar I – gospodarka, infrastruktura, ochrona środowiska, obszar II – kultura, nauka i sport oraz obszar III - bezpieczeństwo i pomoc społeczna.

W tekście dokumentu sformułowanie Gmina Miasto Radomsko stosuje się zamiennie z nazwą Miasto Radomsko, które w swoim brzmieniu jest mniej formalne, dotyczy jednak tej samej gminy miejskiej Radomsko.

Centralnym punktem strategii rozwoju jest katalog celów strategicznych wyznaczających docelowe, długofalowe kierunki rozwoju miasta. Kierunki te określone zostały m.in. w oparciu o wyniki diagnozy zasobów i otoczenia miasta, analizy pozyskanych opinii mieszkańców, kluczowych reprezentantów społecznych oraz władz miasta, jak również wnioski z warsztatów roboczych i sesji strategicznych zespołu projektowego.

Punktem wyjścia do opracowania Strategii Rozwoju Gminy Miasto Radomsko była analiza zasobów, specyfiki i otoczenia miasta na podstawie danych własnych Urzędu Miasta, danych Głównego Urzędu Statystycznego oraz ogólnie dostępnych informacji i dokumentów na temat Radomska.

Oprócz analizy wewnętrznych czynników rozwojowych miasta, dokonano również przeglądu czynników zewnętrznych, niezależnych od władz, których wystąpienie prognozuje się w najbliższych latach w kontekście całego województwa łódzkiego oraz kraju.

Dodatkowo, w celu uzupełnienia informacji i wyciągnięcia wniosków, zrealizowane zostały warsztaty branżowe z przedstawicielami najważniejszych instytucji, organizacji i podmiotów gospodarczych działających na terenie miasta. Warsztaty te podzielone zostały na trzy obszary: obszar I – gospodarka, infrastruktura, ochrona środowiska, obszar II – kultura, nauka i sport oraz obszar III - bezpieczeństwo i pomoc społeczna. Dodatkowo w dniach 25-26 czerwca 2013 roku przeprowadzone zostało badanie ankietowe wśród mieszkańców miasta. W efekcie, zgodnie z metodyką SWOT, zespół projektowy wypracował listę mocnych i słabych stron miasta, szans i barier (wyzwań) dla jego rozwoju.

Wnioski z tak przeprowadzonej diagnozy były podstawą do wypracowania misji i wizji Gminy Miasto Radomsko. Misja i wizja wypracowane zostały w ramach sesji strategicznej zespołu projektowego, składającego się z pracowników Łódzkiej Agencji Rozwoju Regionalnego oraz pracowników firmy Deloitte. Efektem sesji strategicznej było wskazanie docelowych kierunków interwencji podejmowanych przez władze miasta.

Określona przez zespół projektowy propozycja misji i wizji miasta była następnie przedmiotem dyskusji z władzami miasta i głównymi interesariuszami w trakcie prezentacji wstępnych założeń Strategii. W oparciu o kierunek wyznaczony przez misję i wizję rozwoju miasta, zespół projektowy przedstawił propozycję celów strategicznych i podporządkowanych im celów operacyjnych. Przedstawiono również propozycję priorytetyzacji (uszeregowania) wypracowanego zbioru długoterminowych celów Gminy Miasto Radomsko.

Sformułowanych w dokumencie celów strategicznych i operacyjnych nie należy traktować jako zbioru zamkniętego. Obecna Strategia Rozwoju została ukształtowana w określonych warunkach oraz na określonym etapie rozwoju miasta, które są zmiennymi dynamicznymi. Dlatego osiągnięcie założonych celów wymaga systematycznego monitorowania zmian wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań rozwoju miasta. Aby proces ten przebiegał w usystematyzowany i kontrolowany sposób, zespół

projektowy zaproponował koncepcję docelowego systemu wdrażania, monitorowania i ewaluacji Strategii.

Dokument ten powstał w oparciu o najlepsze praktyki w zakresie tworzenia planów strategicznych, przy wykorzystaniu adekwatnych metodyk i narzędzi analitycznych. Kluczowe przy opracowaniu niniejszej Strategii było pozyskanie opinii i akceptacji głównych interesariuszy, jak również zapewnienie jej zgodności z istniejącymi dokumentami o charakterze strategicznym na poziomie regionalnym oraz krajowym.

2. Podsumowanie Strategii Rozwoju Miasta Radomsko 2020

Strategia rozwoju Gminy Miasto Radomsko 2020 jest opracowaniem, które wyznacza długofalowe cele i priorytety rozwoju Miasta oraz proponowane kierunki interwencji do realizacji w latach 2014 – 2020.

Zaproponowane kierunki oraz wizja stanu docelowego są efektem analizy strategicznej miasta, która opiera się na głównych potencjałach i szansach Radomska oraz identyfikuje problemy i bariery rozwoju. Właściwie i rzetelnie przeprowadzona analiza potrzeb.

Tabela 1. Analiza SWOT Miasta Radomsko

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
Gospodarka i inwestycje w mieście	
<ul style="list-style-type: none"> • Branża meblarska – sztandarowe, światowej klasy projekty np. meble gięte • Rozwinięte branże metalowa i budowlana oraz sektor usług • Stosunkowo duża liczba osób prowadzących działalność gospodarczą • Oferta inwestycyjna – tereny i uzbrojenie • Istnienie i rozwój Podstrefy Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej • Działalność Cechu Rzemieślników i Przedsiębiorców oraz Regionalnej Izby Przemysłowo – Handlowej • Współpraca międzynarodowa – m.in. miasta partnerskie 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak integracji środowiska przedsiębiorców • Emigracja młodych ludzi • Brak instytucji wspierającej nowopowstające firmy, np. inkubator przedsiębiorczości • Niska innowacyjność istniejących firm • Ograniczona powierzchnia terenów inwestycyjnych • Poziom bezrobocie, w szczególności wśród kobiet • Peryferyzacja Miasta w województwie łódzkim
Infrastruktura w mieście	
<ul style="list-style-type: none"> • Położenie wzdłuż głównych szlaków komunikacyjnych • Rozwijająca się infrastruktura komunalna – wodociągi i kanalizacja • Rozbudowa sieci ciepłowniczej • Uporządkowana gospodarka odpadami • Powstające Miejscowe Plany Zagospodarowania Miasta 	<ul style="list-style-type: none"> • Natężenie ruchu drogowego w centrum miasta (w tym transport materiałów niebezpiecznych) • Nieprzystosowanie centrum miasta do roli przestrzeni publicznej • Niewystarczająco rozwinięta infrastruktura okołodrogowa (chodniki, ścieżki rowerowe, parkingi, oznakowanie) i komunalna (kanalizacja, kanalizacja deszczowa) • Brak sprawnego systemu odwodnienia

	<p>centrum miasta</p> <ul style="list-style-type: none"> Istnienie barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych oraz niewystarczające uwzględnienie potrzeb osób starszych przy budowie i modernizacji infrastruktury Przestarzała sieć gazownicza
Kultura, edukacja, rekreacja w mieście	
<ul style="list-style-type: none"> Aktywność społeczna mieszkańców (liczne organizacje pozarządowe) oraz instytucji kultury Realizacja Strategii Marki Miasta Bogata oferta placówek oświatowych oraz rozbudowany kalendarz imprez sportowych Aktywność lokalnych twórców i artystów Innowacyjne formy wsparcia w zakresie pomocy społecznej Duża aktywność społeczna osób starszych – organizacja pozarządowe, wolontariat 	<ul style="list-style-type: none"> Niewystarczająca ilość miejsc przeznaczonych dla młodzieży i dzieci (np. miejsca na imprezy plenerowe, place zabaw) Brak wyrazistej tożsamości Miasta na tle regionu Niewykorzystane zasoby związane z dziedzictwem historycznym regionu – m.in. wielokulturowość Brak spójnej promocji i współpracy instytucji i organizacji w obszarze kultury

SZANSE	WYZWANIA
Gospodarka i inwestycje w mieście	
<ul style="list-style-type: none"> Promocja oferty inwestycyjnej Miasta Stworzenie systemu wsparcia dla nowych firm Stworzenie „produktu” gospodarczego w oparciu o potencjał endogeniczny Współpraca sektora przedsiębiorców ze sferą nauki (uczelnie) 	<ul style="list-style-type: none"> Migracja młodych, wykształconych ludzi Stwarzanie warunków sprzyjających nawiązywaniu współpracy między przedsiębiorcami Pręźnie rozwijające się ośrodki miejskie takie jak Kleszczów, Bełchatów Wzrost bezrobocia
Infrastruktura w mieście	
<ul style="list-style-type: none"> Budowa obwodnicy Miasta (południowa i zachodnia) Rozbudowa infrastruktury drogowej (modernizacja dróg), okołodrogowej (sieć ścieżek rowerowych, parkingi) i komunalnej (sieć kanalizacyjna, melioracyjna) Rozbudowa systemu monitoringu miasta oraz łączności między służbami miejskimi 	<ul style="list-style-type: none"> Obciążenie ruchem tranzytowym Rozbudowa oczyszczalni odpadów niebezpiecznych Pogorszenie stanu środowiska naturalnego (woda, powietrze) Brak uregulowania stosunków wodnych w mieście
Kultura, edukacja, rekreacja w mieście	
<ul style="list-style-type: none"> Rewitalizacja centrum Miasta, stworzenie przestrzeni publicznych Współpraca organizacji pozarządowych z administracją - wsparcie NGO Współpraca i współdziałanie na rzecz oferty kulturalnej i promocji miasta Budowanie tożsamości lokalnej Budowa infrastruktury sportowo – rekreacyjnej 	<ul style="list-style-type: none"> Pogarszający się stan infrastruktury kulturalno – oświatowej Zmniejszająca się liczba lokalnych twórców i artystów Degradacja zasobów naturalnych w mieście Niewystarczające środki finansowe do zagospodarowania infrastruktury odnawialnych źródeł energii

<ul style="list-style-type: none"> • Zagospodarowanie rzeki Radomki dla celów rekreacyjnych • Rozwój geotermii, wykorzystanie alternatywnych źródeł energii	
--	--

Źródło: Opracowanie własne

Wizja i misja Gminy Miasto Radomsko

Na potrzeby Strategii rozwoju Miasta Radomsko 2020 wizja miasta została sformułowana w następujący sposób:

W 2020 RADOMSKO JEST OŚRODKIEM ROZWOJU BRANŻ MEBLARSKIEJ I METALOWEJ ORAZ ATRAKCYJNYM MIEJSCEM DO LOKOWANIA INWESTYCJI I ZAMIESZKANIA DZIĘKI WYKORZYSTANIU PRZEMYSŁOWYCH TRADYCJI REGIONU, POTENCJAŁU INNOWACYJNEGO ORAZ POŁOŻENIA W CENTRUM POLSKI

Misja Gminy Miasto Radomsko brzmi następująco:

ROZWÓJ KOMUNIKACJI I WSPÓŁPRACY W CELU BUDOWANIA TRWAŁEJ TOŻSAMOŚCI RADOMSKA JAKO OŚRODKA MEBLARSKO-METALOWEGO I KREOWANIA JEGO WIZERUNKU NA ZEWNĄTRZ.

Cele strategiczne i cele operacyjne

W celu realizacji wizji i misji Miasta, zdefiniowany został katalog kluczowych dla jego rozwoju celów strategicznych i służących ich osiągnięciu celów operacyjnych. Łącznie zdefiniowane zostały cztery cele strategiczne oraz dwanaście przyporządkowanych im celów operacyjnych. Poszczególne cele zaprezentowane zostały w tabeli 1.

Tabela 2. Podsumowanie celów strategicznych i celów operacyjnych Gminy Miasto Radomsko

Lp.	Cele strategiczne	Cele operacyjne
I.	<i>Rozwój innowacyjnej gospodarki lokalnej z wykorzystaniem tradycji historycznych</i>	<i>I.1 Wzmocnienie roli branż meblarskiej i metalowej</i>
		<i>I.2 Współpraca przedsiębiorców w ramach branż kluczowych</i>
		<i>I.3 Rozwój pozostałych branż – wspieranie sektora MSP i zatrudnienia młodych</i>
II.	<i>Tworzenie atrakcyjnych warunków do inwestowania</i>	<i>II.1 Rozwój i promocja terenów inwestycyjnych miasta</i>
		<i>II.2 Tworzenie warunków do współpracy instytucji i organizacji okołobiznesowych</i>
		<i>II.3 Kreowanie spójnego wizerunku miasta</i>
		<i>II.4 Rewitalizacja centrum i obszarów powiązanych</i>
III.	<i>Rozwój i modernizacja infrastruktury</i>	<i>III.1 Rozwój systemu drogowego, infrastruktury okołodrogowej i komunalnej</i>

		III.2 Poprawa bezpieczeństwa
IV.	Wspieranie rozwoju kultury, edukacji i rekreacji	IV.1 Rozbudowa i modernizacja infrastruktury kulturalnej, edukacyjnej i rekreacyjnej
		IV.2 Prowadzenie działań edukacyjnych związanych z kształceniem postaw przedsiębiorczych – edukacja formalna i pozaformalna
		IV.3 Wzmacnianie integracji kulturalnej miasta
		IV.4 Wykorzystanie walorów przyrodniczych miasta i okolic

Źródło: Opracowanie własne

Zgodnie z układem przedstawionym w powyższej tabeli, w ramach realizacji Strategii zidentyfikowane zostały cztery cele strategiczne.

Cel pierwszy związany jest z pobudzeniem rozwoju gospodarczego poprzez podejmowanie działań ukierunkowanych w szczególności na wspieranie branży meblarskiej oraz metalowej, ale także pozostałych, rozwijających się na terenie miasta branż. Bardzo istotne jest tutaj wspieranie zatrudnienia ludzi młodych i kreowanie postaw przedsiębiorczych. Przyczyni się do wzrostu atrakcyjności Radomska jako miejsca do pracy i inwestowania oraz endogenicznie wzmocni rozwój gospodarczy. Efektem realizacji tego celu jest zwłaszcza wzmocnienie znaczenia branży meblarskiej oraz metalowej i intensyfikacja działań o charakterze kooperacyjnym między przedsiębiorcami.

Kolejny cel strategiczny – tworzenie atrakcyjnych warunków do inwestowania – ukierunkowany jest na pełne wykorzystanie potencjału terenów inwestycyjnych należących do miasta, jak również znajdujących się w podstrefie Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Cel ten skupia się nie tylko na tworzeniu infrastruktury i zachęt do inwestowania, ale również na przygotowaniu odpowiedniej kadry pracowniczej czy zwiększeniu atrakcyjności miasta jako miejsca do życia i osiedlania się. Istotne są kwestie spójności i jakości wizerunku miasta, na który składają się wielowymiarowe działania – w sferze gospodarczej, przestrzennej oraz infrastrukturalnej.

Trzeci cel strategiczny zmierza do likwidowania barier i ograniczeń rozwojowych głównie poprzez rozwój infrastruktury lokalnej. Jest on w dużym stopniu związany z celem drugim, nastawionym na poprawę wizerunku miasta w oczach potencjalnych inwestorów, ale również zaspokaja on potrzebę tworzenia korzystnych warunków życia dla mieszkańców Radomska.

Również ostatni cel strategiczny łączący działania z obszaru edukacji, kultury i turystyki ukierunkowany jest na zwiększenie atrakcyjności Miasta Radomska dla mieszkańców i odwiedzających. Odnosi się to zarówno do budowania spójnej i atrakcyjnej oferty jak również rozbudowy infrastruktury. Rozwój kultury, edukacji i oferta rekreacyjna jest kluczowa w kontekście budowania nowoczesnej gospodarki lokalnej i wspierania zarówno tradycji historycznych jak i innowacyjnego podejścia.

Kwestią fundamentalną dla realizacji celów strategicznych określonych w niniejszej strategii jest współpraca i komunikacja pomiędzy organizacjami, instytucjami i jednostkami funkcjonującymi na terenie miasta oraz komunikacja na zewnątrz – budowanie spójnego przekazu dotyczącego jego wizerunku wśród inwestorów i turystów.

3. Misja, wizja oraz cele strategiczne i operacyjne miasta

Misja i wizja miasta wyznaczają ramy, w których ma być realizowana strategia oraz stanowią wzorzec określający jej tożsamość, charakter oraz sposób postępowania. Określenie misji i wizji przedsięwzięcia pozwala stworzyć fundamenty dla zamierzonych działań i opcji.

Analiza sytuacji obecnej Gminy Miasto Radomsko na podstawie m.in. danych Urzędu Miasta oraz badania przeprowadzonego wśród mieszkańców i reprezentantów kluczowych instytucji, pozwoliła na zebranie danych i informacji niezbędnych do opracowania misji i wizji Miasta Radomsko na najbliższe lata.

Celem wyznaczenia misji i wizji jest określenie optymalnego kierunku rozwoju miasta w przyszłości oraz ram dla działań realizowanych w strategii. Wizja określa stan docelowy, do osiągnięcia którego miasto będzie dążyć w perspektywie najbliższych lat. Jest ona generalną deklaracją obrazującą planowany proces rozwoju, który służyć ma poprawie sytuacji miasta i jego mieszkańców. Warunkiem realizacji ustalonej misji jest podjęcie szeregu działań, które spowodują systematyczny, trwały wzrost gospodarczy i rozwój instytucjonalny, co w efekcie doprowadzi do podniesienia poziomu życia mieszkańców oraz świadczonych na ich rzecz usług publicznych. Natomiast misja określa sposób osiągnięcia stanu docelowego - wizji. Zdefiniowanie misji i wizji jest kluczowym elementem strategii, któremu podporządkowane są główne cele realizowane przez Miasto oraz działania przez nie podejmowane.

Misja i wizja

Celem zdefiniowania misji Gminy Miasto Radomsko jest określenie roli, jaką władze miasta mają pełnić w dążeniu do najbardziej pożądanego przyszłego jej kształtu (wizji), w oparciu o posiadane zasoby i z uwzględnieniem potrzeb mieszkańców miasta i kluczowych interesariuszy. Poniżej sformułowana wizja określa wytyczne dotyczące kierunku i sposobu działania władz Gminy Miasto Radomsko przyjętego na okres do 2020 roku.

W 2020 RADOMSKO JEST OŚRODKIEM ROZWOJU BRANŻ MEBLARSKIEJ I METALOWEJ ORAZ ATRAKCYJNYM MIEJSCEM DO LOKOWANIA INWESTYCJI I ZAMIESZKANIA DZIĘKI WYKORZYSTANIU PRZEMYSŁOWYCH TRADYCJI REGIONU, POTENCJAŁU INNOWACYJNEGO ORAZ POŁOŻENIA W CENTRUM POLSKI

Osiągnięcie tak określonego stanu docelowego – wizji, będzie możliwe dzięki realizacji misji miasta, która przedstawiona jest poniżej.

ROZWÓJ KOMUNIKACJI I WSPÓŁPRACY W CELU BUDOWANIA TRWAŁEJ TOŻSAMOŚCI RADOMSKA JAKO OŚRODKA MEBLARSKO-METALOWEGO I KREOWANIA JEGO WIZERUNKU NA ZEWNĄTRZ.

Tak zapisana przyszła wizja i misja Gminy Miasto Radomsko, uwzględnia szereg kluczowych elementów:

- tradycje przemysłowe regionu – w szczególności w zakresie funkcjonowania branży meblarskiej i metalowej,
- gwarancję jakości życia – pracy, atrakcyjnego zamieszkiwania i nowoczesności
- korzystne położenie miasta w centrum Polski w bliskiej odległości ważnych szlaków komunikacyjnych Polski i Europy,
- konieczność efektywnej komunikacji i budowania współpracy między instytucjami i jednostkami funkcjonującymi na terenie Miasta,
- konieczność kreowania spójnego wizerunku i przekazu promującego miasto na zewnątrz, wśród inwestorów i odwiedzających,

Strategiczne kierunki rozwoju Gminy Miasto Radomsko

Misja i wizja Miasta Radomsko stanowią jedynie związane odzwierciedlenie ambicji władz miasta, jej mieszkańców oraz kluczowych interesariuszy związanych ze stanem docelowym, do którego miasto dąży w przyszłości. Cele strategiczne wskazują natomiast pożądane kierunki rozwoju, konkretyzując obszary na jakie władze Radomska powinny ukierunkować swoje działania.

Diagnoza społeczno - gospodarcza i przeprowadzona na jej podstawie analiza SWOT, jak również wyniki sondażu społecznego pozwoliły na określenie czterech strategicznych celów rozwoju Gminy Miasta Radomsko:

- I. Rozwój innowacyjnej gospodarki lokalnej z wykorzystaniem tradycji historycznych***
- II. Tworzenie atrakcyjnych warunków do inwestowania***
- III. Rozwój i modernizacja infrastruktury***
- IV. Wspieranie rozwoju kultury, edukacji i rekreacji***

Gmina Miasto Radomsko, podobnie jak inne jednostki samorządu terytorialnego, dysponuje ograniczonymi zasobami finansowymi w kontekście realizacji wszystkich wymienionych powyżej celów strategicznych. Dlatego, niezbędna wydaje się priorytetyzacja wymienionych celów i ustalenie, które z nich są kluczowe z punktu widzenia dalszego rozwoju miasta. Proponowana priorytetyzacja wyrażona jest przez kolejność, w jakiej cele są wymienione, stawiając na pierwszym miejscu rozwój lokalnej gospodarki w oparciu o tradycje regionu i potencjał innowacyjny.

Kwestią fundamentalną dla realizacji celów strategicznych określonych w niniejszej strategii jest współpraca i komunikacja pomiędzy organizacjami, agencjami i jednostkami funkcjonującymi na terenie miasta oraz komunikacja na zewnątrz – budowanie spójnego przekazu dotyczącego wizerunku Radomska wśród inwestorów i turystów.

Zidentyfikowane cele strategiczne są wyznacznikami docelowych, długoterminowych kierunków rozwoju Gminy Miasto Radomsko. Cele operacyjne służą przełożeniu kierunków rozwoju na poziom szczegółowych działań operacyjnych.

. Cele strategiczne wskazują na kierunek rozwoju miasta w najbliższych latach i koncentrują się na określonych oczekiwanych rezultatach.

Dla każdego celu strategicznego wskazano grupę celów operacyjnych. Ich realizacja umożliwi osiągnięcie oczekiwanego stanu docelowego nakreślonego przez obszary strategiczne. Cele operacyjne koncentrują się tym samym na określonych, sprecyzowanych działaniach, jakie podjęte zostaną przez władze miasta.

W trakcie przygotowania Strategii Rozwoju Gminy Miasto Radomsko dla wypracowanych czterech celów strategicznych, określono dwanaście celów na poziomie operacyjnym. W ramach każdego z wymienionych celów operacyjnych, zaproponowane zostały kierunki interwencji możliwe do realizacji w ramach danego celu. Należy mieć na uwadze, że przedstawiony w niniejszym dokumencie katalog stanowi jedynie propozycję i tym samym nie należy go traktować jako zbioru zamkniętego, wyczerpującego wszystkie możliwości stojące przed miastem.

Strategiczne i operacyjne cele rozwoju

Cel strategiczny I

Rozwój innowacyjnej gospodarki lokalnej z wykorzystaniem tradycji historycznych

Cel pierwszy związany jest z pobudzeniem rozwoju gospodarczego poprzez podejmowanie działań ukierunkowanych w szczególności na wspieranie tradycyjnej branży meblarskiej oraz metalowej, ale także pozostałych rozwijających się na terenie miasta branż. Efektem realizacji tego celu jest wzmocnienie znaczenia branży meblarskiej, intensyfikacja działań kooperacyjnych między przedsiębiorcami oraz ogólny rozwój gospodarczy regionu. Innowacyjność oraz tradycje historyczne firm meblarskich i metalurgicznych stanowi endogenny potencjał rozwoju Radomska, który może zaowocować również znaczącym wzmocnieniem gospodarki regionu łódzkiego.

Podczas prac nad sformułowaniem celu strategicznego dotyczącego rozwoju gospodarczego miasta, w oparciu z jednej strony o istniejące na jego terenie tradycje, a z drugiej o możliwości innowacyjne, kierowano się przede wszystkim wynikami przeprowadzonej diagnozy społeczno – gospodarczej miasta (zał. 1) oraz wynikami przeprowadzonych badań (zał. 2).

Radomsko przez wiele lat uznawane było za kolebkę meblarstwa oraz słynęło z dobrze rozwiniętego sektora małych i średnich przedsiębiorstw. Współcześnie, radomszczański sektor MŚP opiera się głównie na przedsiębiorstwach z branży meblarskiej, metalowej, a także budowlanej oraz firmach usługowych. Jak wynika z przeprowadzonej analizy, branża meblarska pomimo przeżywanego ogólnoswiatowego kryzysu jest jedną z najlepiej prosperujących branż w Polsce. Pomimo nieustannych zmian w liczbie podmiotów gospodarczych na przestrzeni lat, w 2012 roku udało się im wypracować rekordową kwotę eksportu - 28 mld złotych. Województwo łódzkie znajduje się w ścisłej czołówce polskich województw pod względem ilości podmiotów gospodarczych działających w branży meblarskiej. Zagłębiem meblarskim w województwie łódzkim, jest właśnie Radomsko i region radomszczański. Konkurencyjność radomszczańskich mebli opiera się głównie na jakości oraz staranności ich wykonania.

Kolejną dobrze prosperującą branżą jest tzw. branża ciężka, czyli metalowa i budowlana. Wśród przedstawicieli tych branż widoczna jest chęć do zrzeszania się w celu zwiększenia konkurencyjności oferowanych przez siebie usług.

Na terenie Radomska działają instytucje otoczenia biznesu, których celem i zadaniem jest wspieranie rozwoju przedsiębiorczości na terenie miasta. Organizacje te zrzeszają lokalne firmy, świadcząc na ich rzecz usługi promocyjne, doradcze, informacyjne, a także szkoleniowe.

W przeprowadzonych w trakcie prac nad strategią badaniach diagnostycznych (spotkania warsztatowych, badania ankietowe, konsultacje z władzami miasta), bardzo często poruszany był temat związany z meblarskimi tradycjami Radomska. Branże, takie jak meblowa i metalowa, wymieniane były jako jedne z głównych mocnych stron miasta. Jednym z istotnych ograniczeń, stojących przed przedsiębiorcami działającym w w/w branżach, są niewielkie możliwości działań o charakterze innowacyjnym. Duży nacisk kładziono na stworzenie możliwości wsparcia naukowo-badawczego, dla rozwoju gospodarczego oraz innowacyjności firm z terenu Miasta Radomska. Pojawiały się również propozycje stworzenia wspólnego jednostki o charakterze promocyjnym i biznesowym z funkcją wystawienniczą. Miałoby to sprzyjać rozwojowi współpracy przedsiębiorstw z różnych branż funkcjonujących na terenie miasta. Dostrzeżono również potrzebę różnorodnej pomocy przedsiębiorcom już funkcjonującym na terenie miasta oraz potrzebę tworzenia nowych, atrakcyjnych miejsc pracy dla młodych mieszkańców miasta. Ponieważ emigracja młodych jest problemem, który wynika z przeprowadzonej diagnozy, a jego głównym źródłem jest brak

możliwości zatrudnienia, ważne jest aby wspierać postawy przedsiębiorcze, kreatywność i aktywność ludzi młodych, a także tworzyć przyjazny dla biznesu klimat.

Na podstawie danych zawartych w diagnozie społeczno - gospodarczej miasta (zał. 1) oraz analizie wyników badań (zał. 2) sformułowano poniższe cele operacyjne.

Cel operacyjny I.1 Wzmocnienie roli branży meblarskiej i metalowej

Uzasadnieniem rangi celu operacyjnego związanego ze wzmocnieniem roli przemysłu meblarskiego i metalowego jest fakt, iż Radomsko i region radomszczański to ponad dwa wieki tradycji przemysłu tych branż o randze nie tylko krajowej, ale i europejskiej. W regionie funkcjonuje ok. 600 firm branży meblarskiej, z których wybrane plasują się w czołówce producentów mebli w Polsce.

Obecnie działające firmy rozwijają się i budują swoją markę biznesową, dzięki sile pochodzącej z tradycji. Potrzebne są zdecydowane działania, które pozwolą rozwinąć markę Radomska jako zagłębia meblarskiego z potencjałem innowacyjnym. Przede wszystkim bardzo istotne jest nawiązanie współpracy z sektorem nauki. Możliwości takie tworzy występowanie w centrum województwa (Łodzi), a także w Warszawie, ośrodków naukowych zgłębiających kwestie wzornictwa i obróbki drewna, metali oraz łączenia obu tych elementów. Są to m.in.: Instytut Wzornictwa Przemysłowego w Łodzi, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie oraz Społeczna Akademia Nauk w Łodzi. Współpraca przemysłu z ośrodkami naukowymi umożliwiłaby łatwiejsze wdrażanie najnowszych rozwiązań, a tym samym przyczyniłaby się do wzrostu innowacyjności tradycyjnego sektora meblarskiego, a także metalowego.

Innym działaniem zmierzającym do wzmocnienia roli przemysłu meblarskiego i metalowego, jest prowadzenie działań edukacyjnych i promocyjnych związanych z popularyzacją kształcenia zawodowego w zakresie dominujących w mieście branż. Budowa wysokiej jakości kapitału ludzkiego dostosowanego do potrzeb lokalnego rynku pracy, powinna być podstawowym celem i kierunkiem działania każdej społeczności. Jednym z kluczowych obszarów w tym zakresie jest wspieranie edukacji. Istotny jest rozwój szkolnictwa zawodowego a zwłaszcza kierunków, na które występuje wysokie zapotrzebowanie na terenie miasta.

Dopełnieniem działań wspierających tradycyjną gałąź meblarską i metalową, jest udział w targach branżowych, misjach gospodarczych lub wizytach studyjnych, mających na celu promocję firm działających na terenie miasta oraz ich produktów. Celem ostatniego działania jest m.in. wsparcie w poszukiwaniu rynków zbytu, nawiązaniu współpracy gospodarczej, czy identyfikacji najlepszych praktyk. Pośrednio, udział w tego typu wydarzeniach, pozwoli również na wykreowanie rozpoznawalnej marki Miasta Radomsko.

Proponowane kierunki interwencji:

- współpraca z uczelniami wyższymi w zakresie transferu wiedzy,
- prowadzenie działań edukacyjnych i promocyjnych oraz powiązanie edukacji z biznesem w zakresie kształcenia zawodowego
- promocja gospodarcza produktów i firm – udział w targach, misjach.

Cel operacyjny I.2 Współpraca przedsiębiorców w ramach branż kluczowych

Kolejny cel operacyjny w ramach niniejszego celu strategicznego ukierunkowany jest na tworzenie powiązań kooperacyjnych pomiędzy przedsiębiorcami. Działania podejmowane w ramach ww. celu powinny przyczynić się do wzmocnienia konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, poprzez współpracę i realizację wspólnych przedsięwzięć grup przedsiębiorstw lub konsorcjów firm.

Przedsięwzięcia te mogą mieć różnorodny charakter m.in.: wspólnych działań inwestycyjnych, wdrożeń innowacyjnych technologii w obszarze produkcji, wdrożeń innowacyjnych rozwiązań metodologii w obszarze zarządzania przedsiębiorstwem, a także wspólnej działalności promocyjnej. Niniejszy cel operacyjny opiera się na przekonaniu o konieczności wsparcia branż kluczowych ze względu na jej silne zakorzenienie w regionie, tradycje historyczne oraz występowanie na terenie miasta licznych podmiotów reprezentujących te branże. Dodatkowo, w celu zwiększania konkurencyjności wyrobów, zakłada on rozwój innowacyjności stosowanych technologii, poprzez kooperację przedsiębiorstw z sektorem nauki.

Proponowane kierunki interwencji:

- utworzenie jednostki, centrum o charakterze biznesowo-promocyjnym dla branży meblarskiej
- wspieranie innych form współpracy kooperacyjnej przedsiębiorstw działających na terenie miasta – np. kreowanie marki branżowej, promocja, kooperacja biznesowa pomiędzy branżami meblarską i metalową.

Cel operacyjny I.3

Rozwój pozostałych branż – wspieranie sektora MSP i zatrudnienia młodych

Cel ten łączy działania z zakresu wspierania pozostałych branż rozwijających się na terenie miasta, wsparcie budowania postaw przedsiębiorczych wśród młodzieży, organizację szkoleń i konferencji we współpracy z instytucjami biznesu oraz systemową wymianę dobrych praktyk między sektorem publicznym i prywatnym.

Przedsiębiorczość traktowana jako potencjał społeczno – ekonomiczny, odpowiednio akcentowana i wzmocniana wśród społeczności lokalnej, inicjuje i stymuluje rozwój gospodarczy miasta oraz umacnia jego pozycję w kraju.

W tym zakresie konieczne jest budowanie partnerstwa i współpracy na rzecz wspierania postaw przedsiębiorczych, edukacji i szans ludzi młodych. Dla rozwoju małych i średnich firm ważne jest rozpoznanie potrzeb i rozwój działań na rzecz innowacyjności przedsiębiorstw i nowoczesnych form zatrudnienia.

Proponowane kierunki interwencji:

- wdrożenie działań na rzecz wspierania przedsiębiorczości i promowania postaw przedsiębiorczych u młodych ludzi,
- współpraca z instytucjami otoczenia biznesu – szkolenia, konferencje,
- stworzenie platformy wymiany „dobrych praktyk” pomiędzy sektorem publicznym i prywatnym.

Cel strategiczny II - Tworzenie atrakcyjnych warunków do inwestowania

Cel ukierunkowany jest na pełne wykorzystanie potencjału Specjalnej Strefy Ekonomicznej, zlokalizowanej na terenie Miasta Radomsko. Cel ten skupia się nie tylko na tworzeniu infrastruktury i zachęty do inwestowania, ale również na przygotowaniu odpowiedniej kadry pracowniczej oraz zwiększeniu atrakcyjności miasta, jako miejsca do życia i osiedlania się.

Według diagnozy społeczno – gospodarczej Radomsko to miasto, które jest atrakcyjne dla potencjalnych inwestorów. O jego atrakcyjności inwestycyjnej decyduje przede wszystkim położenie. Radomsko usytuowane jest przy znaczących szlakach komunikacyjnych (DK 1, DK 42, DK 91), które w dużym stopniu wpływają na dostępność komunikacyjną oferowanych przez miasto terenów inwestycyjnych. Ponadto, właśnie oferowane przez miasto tereny (zarówno należące do miasta jak i do SSE) są elementem, który w istotny sposób wpływa na zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej miasta. Oprócz tego miasto nieustannie podejmuje działania na rzecz zwiększenia swojej atrakcyjności inwestycyjnej, głównie poprzez dostosowywanie swoich usług (np. komunalnych) do wymogów stawianych przez Unię Europejską oraz promocję na zewnątrz. Miasto stara się aktywnie pozyskiwać zarówno nowe tereny inwestycyjne, jak i nowych inwestorów. Ponadto, działa na rzecz inicjatyw i organizacji wspierających przedsiębiorczość na terenie miasta.

Jak wynika z przeprowadzonych badań, warsztatów i ankiet, tereny inwestycyjne posiadane przez miasto, jak i dostępne w ramach funkcjonowania SSE, stanowią jedną z głównych mocnych stron miasta. Właściwe rozdysponowanie oraz zagospodarowanie tych terenów, można uznać natomiast za jedną z głównych szans rozwojowych Radomska. Dostrzegane zagrożenia związane są przede wszystkim z pozyskiwaniem nowych terenów pod inwestycje, a w szczególności z sytuacją własności tych terenów, jak również ze zwiększonym poziomem degradacji środowiska naturalnego wynikającego ze wzrostu liczby inwestycji i inwestorów w mieście. Istniejące obawy dotyczą marginalizacji Radomska w województwie łódzkim po likwidacji SSE na terenie Polski.

Ponadto jest potrzeba zadbania o wizerunek miasta np. poprzez poprawę estetyki centrum miasta i jego właściwego zagospodarowania, aby stało się ono miejscem przyjaznym zarówno dla turystów jak i inwestorów, konieczność aktywnej promocji terenów SSE i przyciągania inwestorów, którzy jednocześnie zwiększyliby dostępną na radomszczańskim rynku ilość miejsc pracy, przyczyniając się do zmniejszenia bezrobocia na terenie miasta, jak również potrzebę stworzenia dogodnych warunków do współpracy między przedsiębiorcami, instytucjami okołobiznesowymi, innymi organizacjami oraz władzą. Miasto powinno budować spójny wizerunek, który przyczyniłby się do większej identyfikacji miasta nie tylko w województwie, ale także w skali kraju.

Położenie oraz posiadane tereny inwestycyjne są istotnymi czynnikami rozwojowymi, których promocja i właściwe wykorzystanie jako zasobu może być przewagą konkurencyjną wykorzystywaną na rynku konkurencji miast.

Cel operacyjny II.1

Rozwój i promocja terenów inwestycyjnych miasta

Jednym z celów operacyjnych w ramach celu strategicznego ukierunkowanego na tworzenie atrakcyjnych warunków do inwestowania, jest dalszy rozwój i promocja terenów inwestycyjnych na terenie Miasta Radomsko.

Radomsko jest terenem o dużej atrakcyjności inwestycyjnej ze względu na korzystne położenie w centrum Polski, przy drodze krajowej nr 1 Gdańsk - Katowice. Atrakcyjność inwestycyjną zwiększa występowanie na terenie miasta podstrefy Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Na jej terenie działa obecnie kilkanaście firm - producentów AGD, wyrobów metalowych, opakowań i innych.

Pierwszym krokiem służącym zintegrowaniu na poziomie miasta działań związanych z pozyskiwaniem inwestorów, powinno być przygotowanie kompleksowej koncepcji rozwoju terenów inwestycyjnych, którego efektem byłaby oferta inwestycyjna miasta, prezentująca tereny przeznaczone pod inwestycje (nie tylko w obszarze SSE) oraz określająca branże perspektywiczne na terenie miasta. Konieczne jest stworzenie skoordynowanego systemu przygotowania miejskich terenów inwestycyjnych, począwszy od określenia zasobów (grunty pod inwestycje, określenie ich stanu prawnego, uzbrojenia w media itd.) poprzez przygotowanie planistyczne (identyfikacja potencjalnych nowych terenów inwestycyjnych), działania komunikacyjne wobec potencjalnych inwestorów, po udostępnienie infrastruktury inwestorom.

Przygotowana oferta powinna być promowana i dystrybuowana do jak najszerszego kręgu odbiorców – potencjalnych inwestorów. Udział w targach branżowych, czy bezpośredni kontakt ze zidentyfikowanymi inwestorami, czyli działania proaktywne władz miasta, mogą przyczynić się do popularyzacji informacji o możliwościach inwestycyjnych na jego terenie.

Proponowane kierunki interwencji:

- przygotowanie koncepcji rozwoju terenów inwestycyjnych w Gminie Miasto Radomsko,
- przygotowanie kompleksowej oferty inwestycyjnej ukierunkowanej na pozyskiwanie inwestora zewnętrznego,
- prezentacja oferty miasta na wybranych targach branżowych,
- bezpośredni kontakt władz miasta z kluczowymi potencjalnymi inwestorami,
- promowanie zachęt dla inwestorów o charakterze ekonomicznym (pomoc publiczna).

Cel operacyjny II.2

Tworzenie warunków do współpracy instytucji i organizacji okołobiznesowych

Kolejnym celem operacyjnym w ramach celu strategicznego ukierunkowanego na tworzenie na terenie Miasta Radomsko warunków atrakcyjnych do inwestowania, jest wsparcie w efektywnej komunikacji na linii: przedsiębiorcy oraz instytucje i organizacje okołobiznesowe. Współpraca firm z przedstawicielami jednostek tzw. trzeciego sektora oraz sektora publicznego, jest niezbędna do tworzenia trwałych podwalin do rozwoju gospodarczego regionu.

Realizacja niniejszego celu może opierać się na stworzeniu platformy współpracy, w postaci narzędzia informatycznego skierowanego do przedsiębiorców działających na terenie Miasta Radomsko oraz organizacji otoczenia biznesu z terenu miasta, województwa czy kraju. Platforma ta miałaby służyć wymianie informacji dotyczących oferty organizacji wsparcia biznesu oraz potrzeb zgłaszanych przez przedsiębiorców, ale również możliwości wspólnej realizacji projektów ukierunkowanych na wspieranie powiązań kooperacyjnych.

Przykładem takiej platformy, różniącej się zasięgiem, może być zainicjowana przez Departament ds. Przedsiębiorczości Urzędu Marszałkowskiego Województwa Łódzkiego, Łódzka Platforma Transferu Wiedzy.

Należy zwrócić uwagę, iż środki finansowe UE mogą być wykorzystywane między innymi w celu zakładania firm internetowych i tworzenie elektronicznych platform wymiany informacji między przedsiębiorstwami.

Proponowane kierunki interwencji:

- utworzenie lokalnej platformy komunikacji i wymiany wiedzy.
- rozwój infrastruktury szerokopasmowego Internetu w mieście

Cel operacyjny II.3

Kreowanie spójnego wizerunku miasta

Niniejszy cel operacyjny, mimo iż nie jest związany bezpośrednio z pozyskiwaniem inwestycji na terenie Miasta Radomsko, pośrednio może skutkować poprawą wizerunku miasta oraz jego postrzegania, także w oczach potencjalnych inwestorów. Wizerunek jest bowiem jedną z przewag konkurencyjnych miast pod względem czynników atrakcyjności inwestycyjnej. Cel ten nastawiony jest na tworzenie spójnego wizerunku miasta na zewnątrz, w celu zwiększenia poziomu jego identyfikacji i rozpoznawalności wśród potencjalnych inwestorów.

Jednym z priorytetowych działań zmierzających do realizacji niniejszego celu operacyjnego, jest realizacja Strategii Marki Miasta. Strategia zakłada, że „*Radomsko będzie dążyć do wizerunku nowoczesnego miasta, otwartego na innowacje w gospodarce i kulturze. – miasta, w którym Radomszczanie zakochają się na nowo, gdzie z dumą będą chcieli żyć i pracować, a dzięki rozbudowanemu kalendarzowi imprez, będą też mogli przyjmować gości z innych miast.*”²

Pożądany wizerunek Radomska

Otwarte, nowoczesne miasto ludzi przedsiębiorczych, aktywnych, dumnych ze swojej historii, tradycji i osiągnięć. Miasto zadbane i ładne. Przyjazne dla mieszkańców i gości. Dobre miejsce do życia i prowadzenia biznesu. Znane z różnorodnych przedsięwzięć kulturalnych i inicjatyw gospodarczych.

Kolejnym działaniem jest rozwój współpracy międzynarodowej m.in. w ramach partnerstwa miast bliźniaczych. Obecnie władze Miasta Radomsko prowadzą międzynarodową współpracę partnerską z takimi miastami i gminami jak: Mako (Węgry), Wozniesiensk (Ukraina), Lincoln – hrabstwo Lincolnshire (Wielka Brytania), Kiryat Bialik (Izrael). Współpracę Miasta Radomska na poziomie międzynarodowym można dodatkowo rozszerzyć np. o organizację wizyt studyjnych poza granicami, powoływanie forów przedsiębiorców oraz organizację zagranicznych misji. Wymiernym efektem międzynarodowej współpracy jest wymiana wiedzy i doświadczeń w zakresie funkcjonowania samorządów lokalnych za granicą, wymiana kulturowa i integracja na poziomie ponadnarodowym, jak również (w przypadku misji gospodarczych) wsparcie rozwoju przedsiębiorczości.

²<http://www.radomsko.pl/cms/marka.php?kateg=261>

Proponowane kierunki interwencji:

- realizacja Marki Miasta Radomsko, zgodnie z istniejącą strategią marki,
- rozwój współpracy międzynarodowej - miasta i samorządy bliźniacze,
- organizacja misji gospodarczych poza granicami, powoływanie forów przedsiębiorców oraz zagranicznych misji.

Cel operacyjny II.4

Rewitalizacja centrum i obszarów powiązanych

Wizytówką każdego miasta jest wygląd jego centrum. Dlatego jednym z działań priorytetowych w zakresie tworzenia wizerunku Miasta Radomska, powinna być renowacja centrum w celu przywrócenia mu funkcji kulturowej, społecznej i integracyjnej lokalnej społeczności. Centrum miasta utraciło swoje funkcje kulturowe, jest zdegradowane pod względem społecznym (według ZPRL Radomska - jeden z najwyższych wskaźników wykluczenia społecznego - 9,9 średnia obszarów centrum). Brakuje przestrzeni publicznych, układ transportowy nie jest wydolny, zatarte zostały ślady wielokulturowości miasta. Dlatego konieczne jest podjęcie zintegrowanych działań w celu rewitalizacji centrum, które zapewnią zrównoważony rozwój Radomska w najbliższych latach. Dodatkowo działanie to wzmocni również atrakcyjność inwestycyjną i turystyczną miasta, które znalazło się w obszarach turystycznego rozwoju rzeki Warty. Proces odnowy tkanki miejskiej w Radomsku został dopiero rozpoczęty dzięki rewitalizacji fragmentu historycznej dzielnicy przemysłowej terenów wokół dworca kolejowego (dawna kolej-warszawsko-wiedeńska). Biorąc pod uwagę pozytywne efekty niniejszego działania, wydaje się uzasadnione multiplikowanie podobnych inicjatyw w kolejnym okresie planowania.

Dlatego proponuje się kontynuację procesu rewitalizacji miasta poprzez odnowę architektury centrum oraz zunifikowanie wybranych jej elementów w jednolitym stylu architektonicznym (np. ujednolicenie koloru i wykończenia fasad, dachów budynków) w celu stworzenia harmonijnej całości. Rewitalizacja związana jest również z organizacją i tworzeniem przestrzeni publicznych jako miejsca spotkań oraz budowania identyfikacji mieszkańców z miastem. Proponowane działania należy dostosować do potrzeb różnych grup mieszkańców – uwzględniając ludzi młodych (place, skwery), rodziny z dziećmi (place zabaw), potrzeby osób starszych oraz niepełnosprawnych (miejsca spotkań, możliwość aktywności fizycznej, likwidacja barier architektonicznych). Ważna jest taka organizacja przestrzeni, w której możliwie najwięcej osób będzie mogło odnaleźć „swoje miejsce”, np. na spędzanie czasu wolnego.

Jest to działanie, które służyć ma także poszukiwaniu śladów wielokulturowości i wykorzystaniu elementów historycznej architektury Radomska. W tym celu konieczna jest również renowacja zasobów mieszkaniowych występujących na terenie miasta.

Komfort życia w mieście zależy w szczególności od rozwoju funkcji mieszkaniowej, nadążającej za zwiększającymi się potrzebami i oczekiwaniami mieszkańców. Zasoby komunalne, często powstałe przez przejęcie budynków zlokalizowanych w centrum miasta, cechują znaczne walory historyczne i krajobrazowe. Modernizacja, remonty, podniesienie walorów użytkowych powyższych zasobów może korzystnie wpłynąć na proces rewitalizacji Miasta i poprawę warunków życia mieszkańców.

Rewitalizacja wpłynie na poprawę jakości życia w zabudowie istniejącej, zahamowanie degradacji zasobów mieszkaniowych i przestrzeni miejskiej. Istotne jest również powiększanie zasobów mieszkaniowych oraz stymulowanie rozwoju funkcji mieszkaniowych na terenie Miasta. Dodatkowo, pomoże stworzyć atrakcyjny wizerunek Miasta na zewnątrz, jako miejsca przyjaznego do życia.

Proponowane kierunki interwencji:

- stworzenie atrakcyjnych przestrzeni publicznych z przeznaczeniem dla mieszkańców i osób odwiedzających Radomsko,
- renowacja substancji mieszkaniowej i odtworzenie istniejących zasobów.

Cel strategiczny III - Rozwój i modernizacja infrastruktury

Trzeci cel strategiczny zmierza do likwidowania barier i ograniczeń rozwojowych, głównie poprzez rozwój infrastruktury lokalnej. Jest on w dużym stopniu związany z celem drugim, nastawionym na poprawę wizerunku miasta w oczach potencjalnych inwestorów, ale również zaspokaja potrzebę tworzenia korzystnych warunków życia dla mieszkańców Radomska.

Cel został sformułowany w oparciu o wyniki analizy zawartej w części diagnostycznej niniejszej strategii, przeprowadzone warsztaty i rozmowy oraz na podstawie wyników sondażu społecznego.

Działania związane z zabezpieczeniem jak najlepszego stanu infrastruktury technicznej na terenie miasta są jedną z najbardziej elementarnych potrzeb mieszkańców w zakresie sprawnego i bezpiecznego funkcjonowania w przestrzeni miejskiej. Również w związku z występującymi na terenie miasta zagrożeniami środowiskowymi, stan infrastruktury technicznej znacząco wpływa na bezpieczeństwo mieszkańców. Właściwe zagospodarowanie i zabezpieczenie terenów leżących np. wzdłuż rzeki Radomki przyczyni się do zniwelowania ryzyka podtopień na terenie miasta. Oprócz zagrożeń pochodzenia naturalnego dużym problemem bezpieczeństwa mieszkańców są możliwe zagrożenia komunikacyjne. W związku z powyższym koniecznością jest dbałość o jak najlepszą jakość infrastruktury technicznej na terenie miasta.

Najbardziej oczywistym kierunkiem jest poprawa stanu nawierzchni dróg w mieście oraz rozwój całego systemu drogowego miasta. Kluczowa również w kontekście rewitalizacji jest konieczność wyprowadzenia transportu ciężkiego z centrum miasta. Ponadto, zwracano uwagę na konieczność zwiększenia bezpieczeństwa na terenie miasta poprzez rozbudowę infrastruktury okołodrogowej takiej jak chodniki, ścieżki rowerowe, oświetlenie i monitoring ulic. Duże znaczenie ma również zlikwidowanie barier architektonicznych na terenie miasta. Ważnym aspektem dla mieszkańców pozostaje konieczność rozbudowy sieci kanalizacyjnej, poprawa jakości środowiska naturalnego oraz zwiększenie dostępności komunikacyjnej miasta np. zwiększenie liczby miejsc parkingowych.

Cel operacyjny III.1

Rozwój systemu drogowego, infrastruktury okołodrogowej i komunalnej

Podobnie jak w większości regionów kraju, także w Gminie Miasto Radomsko występują potrzeby związane z rozwojem infrastruktury drogowej. Obszar „Rozwój infrastruktury drogowej i transportu” został wskazany przez mieszkańców miasta oraz przez kluczowych interesariuszy jako jeden z najważniejszych obszarów przyszłych działań władz miasta. Stan dróg ma nie tylko wpływ na jakość życia mieszkańców danego obszaru, ale także na jego atrakcyjność inwestycyjną i turystyczną. Związku z tym, istotne jest zwrócenie szczególnej uwagi na zrównoważony rozwój infrastruktury drogowej, obejmujący zarówno tereny atrakcyjne inwestycyjnie i turystycznie, jak również pozostałe części miasta. Działania związane z rozwojem i poprawą stanu infrastruktury drogowej należy prowadzić w dwóch kierunkach. Z jednej strony na podstawie planu rozbudowy układu strategicznego – wyprowadzenie tranzytu z centrum miasta, stworzenie możliwości ruchu obwodnicowego, budowa i modernizacja dróg wspomagających ten system. Z drugiej strony konieczna jest modernizacja istniejącego układu – nawierzchni, odwodnienie, budowa chodników, ścieżek rowerowych dla podniesienia bezpieczeństwa i jakości życia mieszkańców oraz zapewnienia spójności z drogami wyższego rzędu.

Kolejnym obszarem wymagających podjęcia działań jest rozwój transportu publicznego i zbiorowego. Transport publiczny winien stanowić realną alternatywę dla podróży realizowanych własnym samochodem. Nowoczesny i proekologiczny transport zbiorowy, spełniający oczekiwania pasażerów to także czynnik atrakcyjności i przyjaznego wizerunku. Konieczny jest jednak nie tylko rozwój infrastruktury, ale także działania promocyjne i informacyjne na rzecz korzystania z różnych form komunikacji publicznej. Położenie Radomska implikuje także budowanie współpracy z instytucjami krajowymi działającymi w obszarze transportu publicznego dla zapewnienia jego prawidłowego rozwoju. Kwestia ta wydaje się szczególnie istotna ze względu na dużą odległość Radomska od centrum województwa – Łodzi. Niedostatecznie rozwinięte połączenia komunikacyjne mogą skutkować peryferyzacją miasta.

Kolejnym działaniem w ramach poprawy infrastruktury drogowej i okołoturystycznej, zmierzającym również do poprawy bezpieczeństwa w mieście i promocji aktywnego stylu życia, jest budowa i modernizacja chodników oraz ścieżek rowerowych z uwzględnieniem potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych.

Zniwelować należy również braki w obszarze infrastruktury turystycznej tak, aby Gmina była przygotowana na przyjęcie i obsługę ruchu osób odwiedzających Miasto. W tym zakresie zapewniona powinna zostać odpowiednia liczba parkingów na terenie miasta i w okolicach występowania atrakcji turystycznych.

Proponowane kierunki interwencji:

- tworzenie nowych połączeń komunikacyjnych,
- budowa i modernizacja dróg, chodników, parkingów i ścieżek rowerowych z uwzględnieniem potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych,
- stworzenie sieci komunikacji rowerowej.

Cel operacyjny III.2

Poprawa bezpieczeństwa

Procesy globalizacyjne, a także występujące zagrożenia związane ze zjawiskami patologii społecznej oraz zagrożenia powodowane siłami natury decydują o konieczności budowy systemów zabezpieczających. Skuteczność ich działania, szczególnie w sytuacjach kryzysowych, to podstawowa miara oceny poczucia bezpieczeństwa mieszkańców. Zapewnienie bezpieczeństwa jest jednym z najważniejszych zadań władz miasta. Jednocześnie działania zabezpieczające nie powinny naruszać warunków podstawowych swobód obywatelskich czy wkraczać nadmiernie w sferę życia prywatnego i rodzinnego.

Aktywność władz w celu zapewnienia bezpieczeństwa mieszkańcom powinna koncentrować się przede wszystkim na zapobieganiu przestępstwom oraz utrzymaniu i modernizacji infrastruktury zapewniającej m.in. bezpieczeństwo przeciwpożarowe i przeciwpowodziowe. Działania te są szczególnie ważne dla zwiększenia poczucia bezpieczeństwa mieszkańców miasta.

W odniesieniu do działań mających na celu zapobieganie wykroczeniom, proponuje się rozbudowę systemu monitoringu w Radomsku.

Proponowane kierunki interwencji:

- rozbudowa systemu monitoringu wizyjnego,
- wyeliminowanie zagrożeń środowiskowych z centrum miasta i obszarów powiązanych.

Cel strategiczny IV - Wspieranie rozwoju kultury, edukacji i rekreacji

Również ostatni cel strategiczny, łączący działania z obszaru edukacji, kultury i turystyki, ukierunkowany jest na zwiększenie atrakcyjności Miasta Radomska dla mieszkańców i odwiedzających.

Badania opinii społecznej oraz warsztaty partycypacyjne pokazały, że jedną z najmocniejszych stron miasta w ww. obszarze jest aktywność i różnorodna oferta miejskich instytucji kulturalnych. Ponadto, duży nacisk położony został na istotę historii i wielokulturowej tradycji miasta i regionu. Pozytywna jest także duża aktywność organizacji pozarządowych oraz jakość systemu oświaty dostępnego na terenie miasta. W obszarze turystyki, jakkolwiek Radomsko generalnie prezentuje profil gospodarczy, należy podkreślić walory przyrodnicze miasta i okolic, uznając zagospodarowanie terenów rzeki Radomki, jako szansę rozwoju dla potencjału rekreacji i podniesienia jakości życia mieszkańców.

Jak wykazała analiza stanu obecnego, działalność kulturalną w Radomsku prowadzą głównie instytucje - Miejski Dom Kultury, Miejska Biblioteka Publiczna oraz Muzeum Regionalne. Ich oferta jest bogata i atrakcyjna, jakkolwiek potrzeba stałej pracy nad nowoczesnym i przyjaznym wizerunkiem oraz wdrażaniem modelu partycypacyjnego w kulturze. Ze względu na rozwijającą się sferę kultury w przyszłości należy zwrócić uwagę na konieczność rozbudowy i modernizacji infrastruktury. Diagnoza pokazała także, że potrzebna jest platforma wymiany informacji na temat odbywających wydarzeń kulturalnych.

Bardzo istotną kwestią jest aktywność obywatelska, społeczna i artystyczna różnych grup mieszkańców, w szczególności osób starszych. W planowaniu oferty kulturalnej i rekreacyjnej należy wziąć pod uwagę zapewnienie miejsca oraz możliwości realizacji pasji i zainteresowań tych osób. Ważne jest także włączanie osób niepełnosprawnych w życie społeczne i kulturalne. Działania takie są już obecnie realizowane należy je jednak rozwijać oraz profilować ofertę przeznaczoną do poszczególnych grup.

W obszarze oświaty z pewnością plusem jest możliwość edukacji na wszystkich poziomach. Ze względu na wielkość i funkcje Radomska nie jest ono miastem akademickim, ale zapewnia możliwość kształcenia zawodowego oraz edukacji na poziomie wyższym poprzez ośrodki zamiejscowe uczelni. Główną potrzebą jest modernizacja i dostosowanie obiektów oświatowych do potrzeb, a także kształcenie kadry (opinie uczestników warsztatów). Na potrzeby wykształcenia postaw przedsiębiorczych głównie wśród dzieci i młodzieży uwagę zwracali również przedstawiciele miasta reprezentujący obszar oświaty i edukacji oraz gospodarki.

Obszar związany z kulturą, edukacją i rekreacją ze względu na poziom rozwoju stanowi niezaprzeczną mocną stronę miasta, a także posiada duży potencjał rozwojowy. Skoordynowane z innymi obszarami działania w tym zakresie wpłyną na poprawę atrakcyjności miasta w oczach mieszkańców, jak i turystów czy inwestorów.

Cel operacyjny IV.1

Rozbudowa i modernizacja infrastruktury kulturalnej, edukacyjnej i rekreacyjnej

O rozwoju miasta, w coraz większej mierze decyduje czynnik kulturowy. Wpływa on na kształtowanie postaw i zachowań oraz jest nieodłącznym elementem procesu kształcenia mieszkańców miasta. Lokalne tradycje kulturowe i instytucje je wspierające, stanowią ponadto ważny zasób usług turystycznych.

Dlatego w celu podniesienia poziomu życia mieszkańców, a także przyspieszenia rozwoju społeczno-gospodarczego, istotne jest zapewnienie równomiernego dostępu do podstawowej infrastruktury m.in. w dziedzinie kultury.

Obecny stan infrastruktury kulturalnej w mieście odbiega jednak od stanu pożądanego. Biorąc pod uwagę duże znaczenie kultury dla życia mieszkańców miasta, jak również dla rozwoju turystyki (np. poprzez organizację imprez o charakterze kulturalnym), głównym działaniem proponowanym do zrealizowania w kolejnym okresie programowania jest właśnie rozwój i poprawa infrastruktury kulturalnej dostępnej na terenie miasta.

Dodatkowo, w ramach niniejszego celu podejmować należy działania w zakresie rozwoju infrastruktury sportowej i edukacyjnej. Podobnie jak kultura, sport i rekreacja służącej mają rozwojowi społeczeństwa, zachowaniu przez obywateli sprawności fizycznej i zdrowia, zagospodarowaniu czasu wolnego dzieci i młodzieży oraz osób starszych i niepełnosprawnych. Jednym z obowiązków jednostek samorządu terytorialnego jest tworzenie warunków prawno – organizacyjnych i ekonomicznych dla rozwoju kultury fizycznej.

Dlatego główną ideą przyświecającą realizacji ww. celu operacyjnego jest rozbudowa istniejącej infrastruktury sportowej o nowe obiekty, odpowiadające zapotrzebowaniu mieszkańców.

Proponowane kierunki interwencji:

- poprawa infrastruktury kultury – dla organizacji imprez zamkniętych i plenerowych oraz rozwoju ruchu artystycznego,
- rewitalizacja budynków na terenie miasta (np. zabytkowych, przemysłowych),
- wspieranie działań związanych z modernizacją infrastruktury edukacyjnej i sportowej.

Cel operacyjny IV.2

Prowadzenie działań edukacyjnych związanych z kształceniem postaw przedsiębiorczych – edukacja formalna i pozaformalna

Drugi cel operacyjny wskazuje na konieczność aktywizowania „ducha przedsiębiorczości” wśród mieszkańców, zarówno wśród dorosłych jak i młodzieży w celu zwiększania ich dobrobytu i jest on powiązany z działaniami ukierunkowanymi na wykorzystanie potencjału endogenicznego Gminy Miasto Radomsko, związanego z głęboko zakorzenionymi tradycjami przemysłowymi – m.in. meblarstwo.

Realizacja niniejszego celu operacyjnego skupiać się będzie na podjęciu szeregu działań „miękkich” polegających np. na identyfikacji potrzeb informacyjno - szkoleniowych mieszkańców, jak również przedsiębiorców działających już na terenie miasta oraz organizacji adekwatnych szkoleń i doradztwa.

Wykształceniu postaw przedsiębiorczych wśród młodzieży służyć może natomiast organizacja spotkań z przedsiębiorcami, organizacja konkursów stymulujących rozwijanie postaw przedsiębiorczych, działalność informacyjna na temat perspektyw na lokalnym rynku pracy, edukacji w mieście, wolontariatu oraz wsparcie doradcze i szkoleniowe nauczycieli odpowiedzialnych za realizację zajęć z zakresu podstaw przedsiębiorczości w szkołach na terenie Radomska.

Działania w aspekcie aktywizacji postaw przedsiębiorczych powinny być realizowane w partnerstwie z lokalnymi stowarzyszeniami, czy funkcjonującymi na terenie miasta przedsiębiorcami. Promocja tworzenia i angażowania się mieszkańców w działalność tego typu organizacji może pozytywnie wpłynąć na rozwój „ducha przedsiębiorczości” oraz realizację projektów służących wspólnemu dobru mieszkańców.

Proponowane kierunki interwencji:

- wsparcie szkoleniowe i doradcze dla nauczycieli w zakresie edukacji na rzecz przedsiębiorczości
- budowanie oferty zajęć edukacyjnych dla dzieci i młodzieży na każdym etapie edukacji wzmacniających postawy proprzedsiębiorcze.

Cel operacyjny IV.3

Wzmacnianie integracji kulturalnej miasta

W zakresie budowania polityki integracji w obszarze kultury należy stymulować podejmowanie dialogu, a także współpracy w zakresie kreowania uzupełniających się różnorodnych wydarzeń tworzących ofertę kulturalno – rozrywkową, zaprojektowaną z myślą o mieszkańcach, ale również o odwiedzających Radomsko turystach. Strategia marki miasta w obszarze produktów markowych w zakresie kultury uwzględnia realizację imprez o charakterze ponadlokalnym, np. Różewicz Open Festiwal czy Festiwal Zalewajki. Są to interdyscyplinarne wydarzenia dotyczące różnych obszarów życia kulturalnego, które jednocześnie zapewniają integrację Radomska z regionem.

Jednak oferta kulturalna i rozrywkowa jest dużo bardziej różnorodna i złożona dlatego potrzebny jest spójny system informacji i promocji działań, który pozwoli pokazać szerokie spektrum działań oraz skoordynować efekty prowadzonych działań nie tylko wśród mieszkańców, ale i gości. W ramach zwiększania uczestnictwa mieszkańców w kulturze potrzebne jest wsparcie inicjatywy lokalne w zakresie kultury oraz działających na terenie miasta artystów i twórców. Promocja talentów i wykorzystanie lokalnych zasobów jest także elementem budowania tożsamości lokalnej mieszkańców. Tutaj należy także zwrócić uwagę na potrzeby różnych grup społecznych i dostosowanie oferty do ich potrzeb. Bezpośrednie wyjście do dzieci, osób starszych, rodzin, czy młodzieży z różnymi projektami kulturalnymi i społecznymi będzie jasnym komunikatem „dla kogo jest Radomsko”.

Proponowane kierunki interwencji:

- poprawa efektywności zarządzania kulturą (miejska polityka kulturalna),
- wspieranie inicjatyw lokalnych,
- promocja lokalnych twórców i artystów.

Cel operacyjny IV.4

Wykorzystanie walorów przyrodniczych miasta i okolic

Radomsko znalazło się w Strategii Rozwoju Łódzkie 2020 w tzw. obszarze funkcjonalnym doliny rzeki Warty. Przez miasto przepływa rzeka Radomka – dopływ Warty, która obecnie jest zaniedbana oraz ze względu na brak sprawnego systemu odprowadzania wód w przypadku dużych opadów stanowi zagrożenie bezpieczeństwa związane z podtopieniami. Uporządkowanie systemu oraz zagospodarowanie rzeki, np. poprzez budowę ścieżek rekreacyjnych, może być czynnikiem poprawy atrakcyjności rekreacyjnej i turystycznej miasta. Zwłaszcza w kontekście planowanych działań związanych z rewitalizacją, podkreśleniem historii i wielokulturowości miasta oraz rozwojem infrastruktury sportowej i rekreacyjnej.

Należy zwrócić uwagę na współpracę z innymi jednostkami – gminami powiatu, które swój rozwój koncentrują wokół rekreacji i wykorzystania np. rzeki Warty. W tym zakresie możliwe jest stworzenie obszaru funkcjonalnego, który odnosił się będzie do kwestii związanych z wykorzystaniem walorów naturalnych regionu radomszczańskiego.

Równolegle prowadzone powinny być działania ukierunkowane na ochronę środowiska i utrzymanie wysokiej jakości środowiska naturalnego. Czyste środowisko zapewnia nie tylko wyższą atrakcyjność turystyczną, ale również bardziej korzystne warunki i wyższą jakość życia mieszkańców.

Kontynuowane powinny być prace zmierzające do lepszego zachowania czystości powietrza, wody i gleby np. poprzez rozbudowę sieci kanalizacyjnej, czy kompleksowy odbiór i utylizację śmieci z terenu miasta.

Warto zwrócić ponadto uwagę na wykorzystanie przyrodniczych walorów endogenicznych w postaci wód geotermalnych w celach rekreacyjnych i turystycznych. Według danych zawartych w opracowaniu *Energia geotermalna w województwie łódzkim – studium przypadku*, Miasto Radomsko pod względem występowania wód geotermalnych znajduje się w okręgu sudecko – świętokrzyskim. Radomsko posiada źródła gorących wód głębinowych, które skupione są w 10 zbiornikach wód geotermalnych, osiągających temperaturę do 90 stopni Celsjusza. Badania prowadzone na terenie miasta (odwiert „Gidle 5”) wykazały, iż znaczne złoża wód geotermalnych znajdują się w Stobiecku Miejskim. Według danych zasoby złóż wynoszą 4,3 km³ natomiast energia cieplna szacowana jest na około 20 mln tpu (tona paliwa umownego)³. W związku ze znacznymi nakładami związanymi z rozpoczęciem odwiertu wód geotermalnych, działania związane z zagospodarowaniem złóż i rozwojem bazy rekreacyjnej wokół nich będą w dużym stopniu zależne od wysokości środków finansowych pozyskanych na ten cel lub pozostałych po ukończeniu realizacji celów o wyższym priorytecie.

Proponowane kierunki interwencji:

- renaturalizacja rzeki Radomki,
- promocja miejsc i wydarzeń o charakterze rekreacyjnym,
- zachowanie zasobów przyrodniczych miasta,
- rozwój bazy rekreacyjnej z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii.

---

³tpu – tona paliwa umownego, miara energii zdefiniowana w czasach, w których głównym źródłem energii był węgiel kamienny, jako tona węgla o wartości opałowej 7000 kcal/kg (obecnie 29,3 MJ/kg)

Podsumowanie analizy strategicznej

Podsumowanie misji, wizji, celów strategicznych i celów operacyjnych Gminy Miasto Radomsko 2020.

Wizja			
W 2020 Radomsko jest ośrodkiem rozwoju branż meblarskiej i metalowej oraz atrakcyjnym miejscem do lokowania inwestycji i zamieszkania dzięki wykorzystaniu przemysłowych tradycji regionu, potencjału innowacyjnego oraz położenia w centrum Polski			
Misja			
Rozwój komunikacji i współpracy w celu budowania trwałej tożsamości Radomska jako ośrodka meblarsko-metalowego i kreowania jego wizerunku na zewnątrz.			
Cele strategiczne			
I. Rozwój innowacyjnej gospodarki lokalnej wykorzystującej tradycje historyczne	II. Tworzenie atrakcyjnych warunków do inwestowania	III. Rozwój i modernizacja infrastruktury	IV. Wspieranie rozwoju kultury, edukacji i rekreacji
Cele operacyjne			
I.1 Wzmocnienie roli branży meblarskiej i metalowej	II.1 Rozwój i promocja terenów inwestycyjnych miasta	III.1 Rozwój systemu drogowego, infrastruktury okołodrogowej i komunalnej	IV.1 Rozbudowa i modernizacja infrastruktury kulturalnej, edukacyjnej i rekreacyjnej
I.2 Współpraca przedsiębiorców w ramach branż kluczowych	II.2 Tworzenie warunków do współpracy instytucji i organizacji okołobiznesowych	III.2 Poprawa bezpieczeństwa	IV.2 Prowadzenie działań edukacyjnych związanych z kształceniem postaw przedsiębiorczych – edukacja formalna i pozaformalna
I.3 Rozwój pozostałych branż – wspieranie sektora MSP i zatrudnienia młodych	II.3 Kreowanie spójnego wizerunku miasta		IV.3 Wzmacnianie integracji kulturalnej miasta
	II.4 Rewitalizacja centrum i obszarów powiązanych		IV.4 Wykorzystanie walorów przyrodniczych miasta i okolic

Powyższe zestawienie przedstawia katalog celów strategicznych i operacyjnych, proponowane do realizacji Gminie Miasto Radomsko w kolejnym okresie programowania 2014 - 2020 dla osiągnięcia dynamicznego rozwoju społeczno – gospodarczego miasta oraz poprawy jakości życia mieszkańców. Zestawienie to stanowi propozycję wykonawcy projektu i nie tworzy katalogu zamkniętego.

Należy jednak zauważyć, że realizacja wszystkich zaprezentowanych celów może znacznie obciążyć budżet Miasta. W dużej mierze jest więc uzależniona od możliwości pozyskania zewnętrznego finansowania lub zaangażowania prywatnych inwestorów.

Dlatego, przechodząc do wdrożenia i wykonania strategii należy ocenić, które cele operacyjne powinny być realizowane w pierwszej kolejności ze względu na szczególne znaczenie dla rozwoju miasta. Celem stanowiącym filar strategii i koło zamachowe dalszego rozwoju miasta, powinien być cel strategiczny związany z rozwojem przemysłu.

Sposoby i źródła finansowania działań realizowanych w Mieście Radomsko

Zadania gmin miejskich w Polsce realizowane są przede wszystkim ze środków własnych i subwencji należnych z tytułu prawa oraz ze środków otrzymanych z innych źródeł finansowania, których pozyskanie zależy od inwencji i zaangażowania władz miasta.

Cele strategiczne i operacyjne, opracowane w ramach niniejszej strategii, które stanowią podstawę do podejmowania i realizacji konkretnych projektów, mogą być finansowane ze środków własnych miasta oraz ze źródeł zewnętrznych.

Wśród środków zewnętrznych wyróżnić możemy m.in.:

- środki z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego,
- środki z programów krajowych współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Europejskiego Funduszu Społecznego,
- środki z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- środki z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska,
- pożyczki i kredyty bankowe,
- instrumenty zwrotne – JESSICA, JEREMIE,
- środki inwestorów prywatnych, w tym w inwestycje realizowane w formule PPP,
- środki z Wojewódzkiego Urzędu Pracy.

Okres programowania Strategii pokrywa się z rozpoczynającym się w 2014 r. nowym okresem budżetowym Unii Europejskiej, co wiąże się z szansą wykorzystania nowych środków w ramach polityki spójności, ale także implikuje przygotowanie planów operacyjnych w związku z planowanymi Programami sektorowymi i regionalnymi. Cele niniejszej strategii są zgodne z założeniami Strategii Europa 2020, uwzględniają także założenia Komisji Europejskiej dotyczące inteligentnych specjalizacji (tzw. *smart specialization*) regionów oraz rozwoju innowacyjności i wspierania zatrudnienia młodych.

4. Wdrażanie, monitorowanie i ewaluacja Strategii

Osiągnięcie zamierzonych celów strategicznych i kierunków rozwoju wymaga stworzenia efektywnych mechanizmów gwarantujących konsekwentne wdrażanie, monitorowanie i ewaluację efektów Strategii

System wdrażania i monitorowania strategii

Strategia Rozwoju Miasta Radomsko w latach 2013-2020 jest dokumentem otwartym, w związku z tym powinna ona dynamicznie reagować na zmieniające się potrzeby wynikające z nowych uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych.

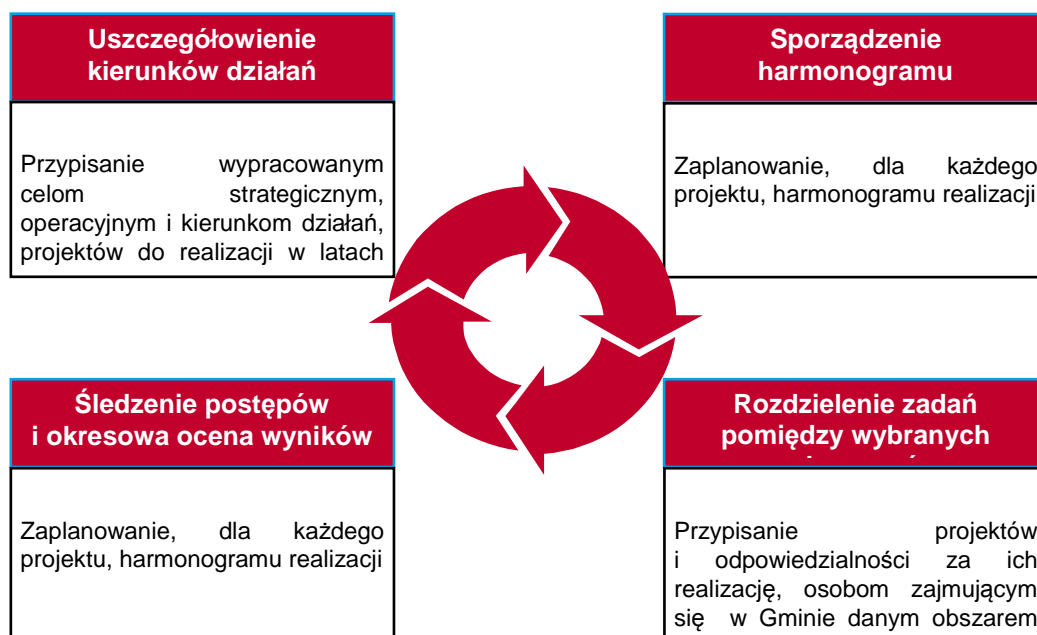
Wdrażanie planów strategicznych, ich monitorowanie oraz ewaluacja są działaniami nierozzerwalnie związanymi z procesem planowania strategicznego.

Wdrażanie strategii

Wdrażanie strategii jest procesem, w którym sformułowane w strategii długoterminowe cele i kierunki działań przekładane są na poziom programów i działań operacyjnych. Elementem procesu wdrażania strategii są również działania związane z propagowaniem i upowszechnianiem informacji na temat jej założeń oraz zawartości. Działania te mają na celu w szczególności aktywizację wybranych organizacji i środowisk do współdziałania w realizacji strategii.

Strategia stanowi dokument o charakterze kierunkowym i koncepcyjnym. W celu wdrożenia strategii na poziomie operacyjnym opracowane zostaną dokumenty o charakterze proceduralnym (*np. programy operacyjne*), które szczegółowo wskażą sposób realizacji poszczególnych celów strategicznych oraz podział odpowiedzialności w tym zakresie. Część z nich zostanie oparta o już istniejące dokumenty, co w uzasadnionych przypadkach wymagało będzie ich dostosowania do nowych celów strategicznych.

Rysunek 1. Elementy procesu wdrażania strategii

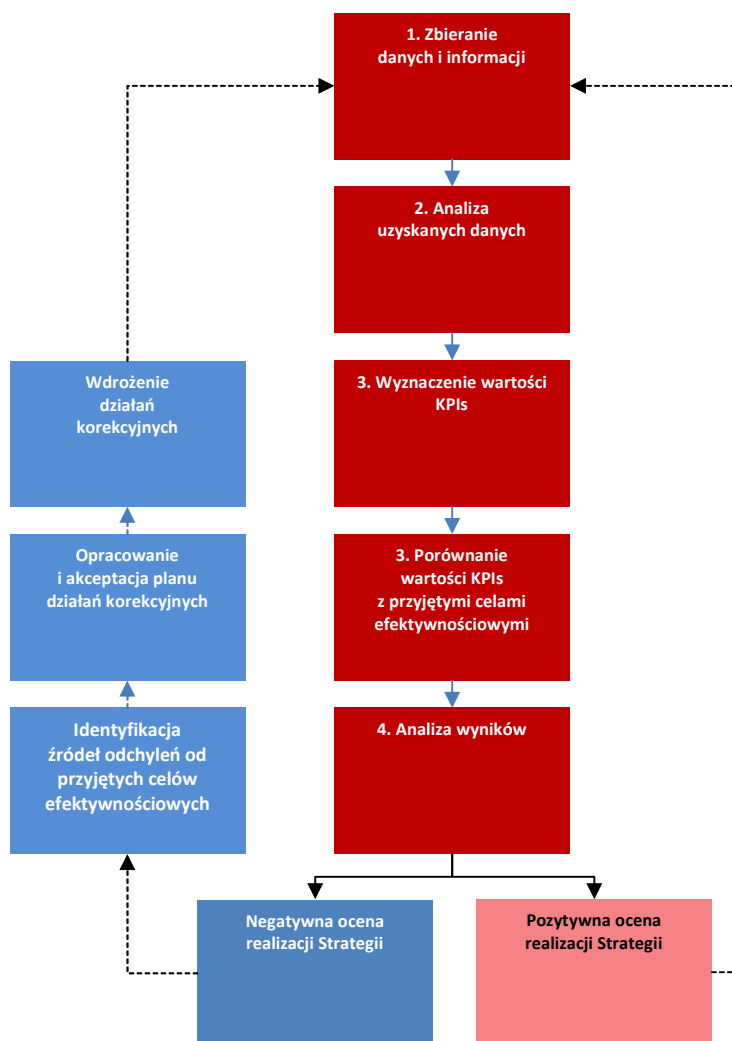
Źródło: Opracowanie własne

Monitorowanie strategii

Monitorowanie strategii jest procesem polegającym na bieżącej analizie postępów w osiągnięciu zakładanych celów strategicznych. Na proces ten składa się szereg działań takich jak m.in. zbieranie danych i informacji, analiza uzyskanych danych, wyznaczanie wartości określonych wskaźników efektywności (*ang. KPIs – key performance indicators*) oraz ich porównanie z przyjętymi celami efektywnościowymi, ocena finalnych wyników i przygotowywanie cyklicznych raportów z oceny realizacji strategii. Wskaźniki przypisane zostaną do działań realizujących cele operacyjne i służących osiągnięciu celów strategicznych.

W przypadku, gdy proces realizacji określonych celów strategicznych oceniony zostanie negatywnie, istnieje potrzeba identyfikacji źródeł ewentualnych odchyleń od zakładanych celów efektywnościowych, wypracowanie planu działań korekcyjnych oraz jego wdrożenie.

Rysunek 2. Proces monitorowania strategii Miasta

Źródło: Opracowanie własne

W praktyce proces monitorowania strategii przeprowadzany będzie na bieżąco, w cyklach corocznych, a za jego realizację, zgodnie z Regulaminem Organizacyjnym Urzędu Miasta w Radomsku odpowiedzialne będzie Biuro Strategii i Rozwoju, które prowadzić będzie monitoring w imieniu Prezydenta Miasta. Monitoring zawierać będzie w szczególności odniesienie do działań wynikających z dokumentów operacyjnych oraz celów Strategii Rozwoju, opis poziomu realizacji działań, pomiary wskaźników, ocenę dotychczasowych rezultatów wdrażania strategii oraz rekomendacje w zakresie niezbędnych działań korekcyjnych.

Oczekiwane wskaźniki osiągnięć i ewaluacja strategii

Efektom procesu monitorowania strategii powinny być **ewaluacja efektów realizacji strategii**, obejmująca w szczególności zestawienia wartości zdefiniowanych i monitorowanych w danym okresie wskaźników efektywności realizacji poszczególnych celów strategicznych i operacyjnych.

Ewaluacja *in-terrim* wyników wdrażania strategii na podstawie efektów zadań i projektów, które są w fazie realizacji lub zostały w danym okresie zakończone bazować będzie na wynikach monitoringu. Ewaluacja *ex-post* przeprowadzona zostanie po zakończeniu okresu programowania na podstawie corocznych raportów monitoringowych oraz ewentualnych dodatkowych badań miasta w zakresie efektywności osiągania celów strategicznych wraz z uwzględnieniem rekomendacji na kolejny okres programowania.

Załącznik 1.

Diagnoza społeczno - gospodarcza Gminy Miasto Radomsko

1. Diagnoza uwarunkowań rozwoju Miasta Radomsko

Podstawowe informacje

Miasto Radomsko położone jest w południowej części województwa łódzkiego, na skrzyżowaniu dróg krajowych nr 42 i nr 91. Znajduje się w południowo-zachodniej części powiatu radomszczańskiego. Miasto sąsiaduje bezpośrednio z następującymi gminami (gminy wiejskie): Radomsko, Ładzice i Dobryczyce. Miasto Radomsko jest siedzibą władz miasta i powiatu.

Miasto zlokalizowane jest przy ważnych szlakach komunikacyjnych, które przyczyniły się rozwoju osadnictwa na tym terenie.

Pisownia nazwy miasta na przestrzeni wieków nie była jednolita. W najstarszych znanych dokumentach najczęściej pojawiały się takie odmiany nazwy jak: *Radomokye*, *Radomskye*, *Radomske*, *Radomsk*, *Radomszcze*, *Radomskie*. Najprawdopodobniej nazwa Miasta Radomsko wywodzi się od słowa *rad*^{4,5}, które często stosowane było jako część składowa odosobowych nazw miejscowości. Historia Radomska sięga XI wieku, natomiast prawa miejskie zostały mu nadane w XIII wieku (w 1266 roku) przez Leszka Czarnego, księcia sieradzkiego. Przez kolejne stulecia miasto rozwijało się prężnie jako ośrodek handlowy i rzemieślniczy. Okres II wojny światowej wpłynął negatywnie na miasto poprzez zahamowanie dotychczasowej działalności rzemieślniczej.

Herb Miasta Radomsko w swej centralnej części przedstawia ceglana bramę miejską z trzema wieżami (środkowa wyższa od bocznych) na błękitnym tle. W otwartej bramie usytuowana jest postać rycerza z hełmem bez znaków szczególnych, który uzbrojony jest w miecz i tarczę. Klejnot herbu to pięciopalkowa złota korona, nad nią znajdują się trzy czerwone wieże - środkowa wyższa od bocznych. Wieże zakończone są białym strusim piórem.

---

⁴ Brückner A.- *Słownik etymologiczny języka polskiego*, Krakowska Spółka Wydawnicza, Kraków 1927; 1933

⁵ Haliczner J.- *Słownik geograficzny. Pochodzenie i znaczenie nazw geograficznych*, Polskie Towarzystwo Turystyczno – Krajoznawcze, Tarnopol

Rysunek 3. Herb Gminy Miasta Radomsko

Źródło: <http://www.radomsko.pl>

Rysunek 4. Flaga Miasta Radomsko

Źródło: <http://www.radomsko.pl>

Rysunek 5. Pieczęć Miasta Radomsko

Źródło: <http://www.radomsko.pl>

W ramach Strategii Marki dla Radomska (2009) zaprojektowano nowoczesne logo dla Miasta Radomsko. Logo składa się z logotypu „Radomsko”, sloganu „otwarte miasto od 1266” oraz stylizowanego znaku litery „R”. Symboliczna warstwa logo odwołuje się do otwartości, tradycji i przedsiębiorczości natomiast graficzna prezentuje „wieloznaczny symbol pozostawiony wolnej interpretacji”. Kolorystyka logo – bordowy i żółty, odwołuje się do herbu miasta.

Rysunek 6. Logo Miasta Radomsko

Źródło: <http://www.radomsko.pl>

Położenie i uwarunkowania geograficzne

Radomsko administracyjnie wchodzi w skład powiatu radomszczańskiego, który stanowi południową granicę województwa łódzkiego. Przez miasto przepływa rzeka Radomka. Miasto położone jest przy znaczących szlakach komunikacyjnych takich jak:

- droga krajowa nr 1 – łącząca północ i południe Polski, która stanowi jednocześnie polską część międzynarodowego szlaku komunikacyjnego E75 Helsinki – Gdańsk – Łódź – Katowice – Budapeszt – Ateny,
- droga krajowa nr 42 – łącząca wschód i zachód Polski, przebiegająca przez następujące miejscowości Kamienna – Gorzów Śląski – Końskie – Rudnik,
- droga krajowa nr 91 – łącząca północ i południe Polski przebiegająca przez takie miasta jak Gdańsk – Toruń – Łódź – Piotrków Trybunalski – Częstochowa.

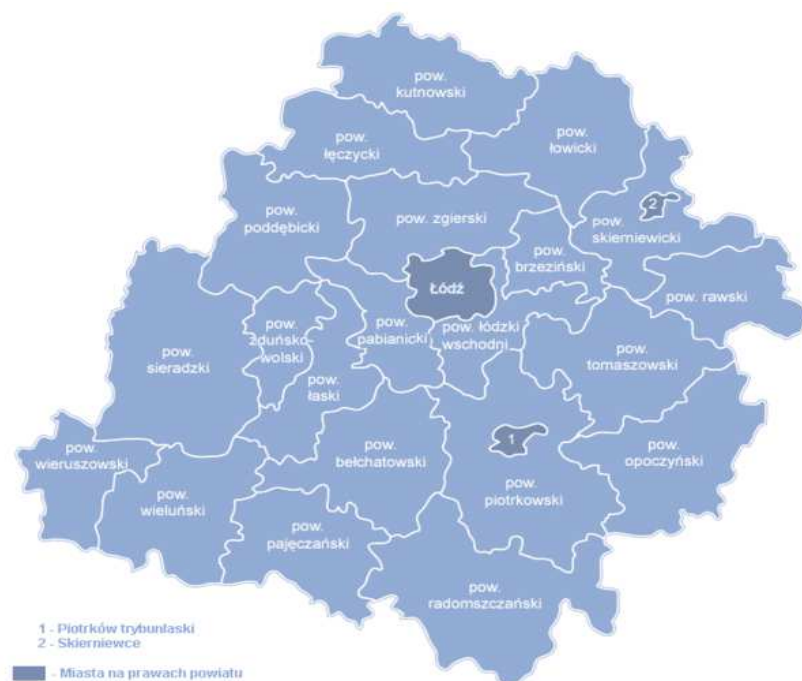
Położenie Miasta Radomsko w województwie łódzkim przedstawiają poniższe mapy.

Rysunek 7. Położenie Gminy Miasta Radomsko w powiecie radomszczańskim

Źródło: <http://www.psse.radomsko.pl/zakres.php>

Rysunek 8. Położenie powiatu radomszczańskiego w woj. łódzkim

Źródło: http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/f/f0/Wojewodztwo_lodzkie_adm.png/609px-Wojewodztwo_lodzkie_adm.png

Wielkość miasta

Na dzień 31 grudnia 2012 roku (według danych GUS) ogólna liczba mieszkańców miasta wynosiła 47 947 osób, w tym 25 154 kobiet i 22 793 mężczyzn. Całkowita powierzchnia miasta wynosi 51,43 km², co stanowi 3,57 % powierzchni powiatu radomszczańskiego. Gęstość zaludnienia w Radomsku wynosiła 936 mieszk./km². W skład miasta wchodzi następujące dzielnice: Bartodzieje (Bankowe, Podleśne, Włociańskie), Bogwidzowy, Centrum, Folwarki, Kopiec, Kowalowiec (Stary i Nowy), Miłaczki, Młodzowy, Osiedle Adama Mickiewicza, Osiedle Tysiąclecia (Wschód i Zachód), Saniki, Sucha Wieś, Wymysłówki.

Cechy charakterystyczne miasta

Gmina Miasto Radomsko pod względem administracyjnym ma status gminy miejskiej, sąsiaduje z trzema gminami wiejskimi (Radomsko, Ładzice i Dobryszycy). Miasto Radomsko jest siedzibą władz Miasta Radomsko oraz powiatu radomszczańskiego. Władze miasta nawiązały międzynarodową współpracę partnerską z takimi miastami i gminami jak: Mako (Węgry), Wozniesiensk (Ukraina), Lincoln – hrabstwo Lincolnshire (Wielka Brytania) oraz Kiryat Bialik (Izrael).

Radomsko położone jest wzdłuż doliny rzeki Radomki i charakteryzuje się równinną rzeźbą terenu. Radomka jest prawobrzeżnym dopływem Warty, ma długość ok. 15 km, a źródła w okolicy Bloku Dobryszycy. Radomka przepływa przez Radomsko, Dąbrówkę. Ujście do Warty znajduje się nieopodal miejscowości Bobry. Miasto Radomsko pełni funkcję centrum gospodarczo-administracyjnego powiatu radomszczańskiego. Na terenie miasta zarejestrowane są głównie firmy z sektora przemysłowego, budowlanego i usługowego. Na duży potencjał gospodarczy wpływa dobra lokalizacja miasta przy głównych szlakach komunikacyjnych Polski.

Zasoby miasta

W poniższym rozdziale przedstawiona została ogólna charakterystyka posiadanych przez Miasto Radomsko zasobów ludzkich, m. in. liczba mieszkańców oraz liczba osób aktywnych zawodowo i bezrobotnych.

W rozdziale zamieszczono również tabele z prognozami demograficznymi dotyczącymi regionu radomszczańskiego. Prognoza demograficzna opiera się na danych pozyskanych z Głównego Urzędu Statystycznego⁶. W swojej szczegółowości dane tam zebrane dotyczą prognoz dla podregionów Polski z zaznaczeniem zbiorczych danych ilościowych dla miast w powiatach. Prognozy Głównego Urzędu Statystycznego nie obejmują danych dla poszczególnych miast w powiatach. W związku z czym przedstawiona poniżej analiza zawiera dane zbiorcze dotyczące miast zlokalizowanych na terenie powiatu radomszczańskiego- Radomsko, Kamieńsk oraz Przedbórz.

Ponadto, zawarte tu zostały informacje na temat posiadanych przez miasto zasobów przyrodniczych oraz ich obecnego stanu w podziale na informacje dotyczące obszarów chronionych, rzeźbę terenu, wody powierzchniowe i podziemne oraz klimat. Na koniec, w rozdziale znajdują się również informacje na temat stanu zasobów kulturowych miasta.

Zasoby ludzkie

Radomsko w 2012 roku zamieszkiwało (faktyczne miejsce zamieszkania)⁷ ogółem 47 947 osób – 25 154 kobiet i 22 793 mężczyzn. Analizując dane z tabeli poniżej, można zaobserwować systematyczne zmniejszanie się liczby mieszkańców. W porównaniu do roku bazowego (2007) różnica wynosi 1 126 osób (2%).

Tabela 3. Liczba ludności wg płci (faktyczne miejsce zamieszkania) w latach 2007-2012

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Ogółem	49 073	48 752	48 590	48 441	48 133	47 947
Mężczyzn	23 397	23 222	23 121	23 048	22 892	22 793
Kobiet	25 676	25 530	25 469	25 393	25 241	25 154

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Prognozy Głównego Urzędu Statystycznego wskazują na stopniowy spadek liczby ludności w miastach powiatu radomszczańskiego począwszy od roku 2014 aż do roku 2020. Według danych zamieszczonych w raportach GUS dotyczących prognoz wieloletnich spadek liczby ludności ma się utrzymywać aż do 2035 roku. Na przestrzeni analizowanych lat największy spadek prognozuje się wśród mężczyzn – o 755 osób.

Tabela 4. Prognoza liczby ludności dla miast z powiatu radomszczańskiego (Radomsko, Kamieńsk, Przedbórz)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem	53 927	53 689	53 435	53 199	52 949	52 705	52 462
Mężczyzn	25 615	25 488	25 357	25 235	25 104	24 982	24 860
Kobiet	28 312	28 201	28 078	27 964	27 845	27 723	27 602

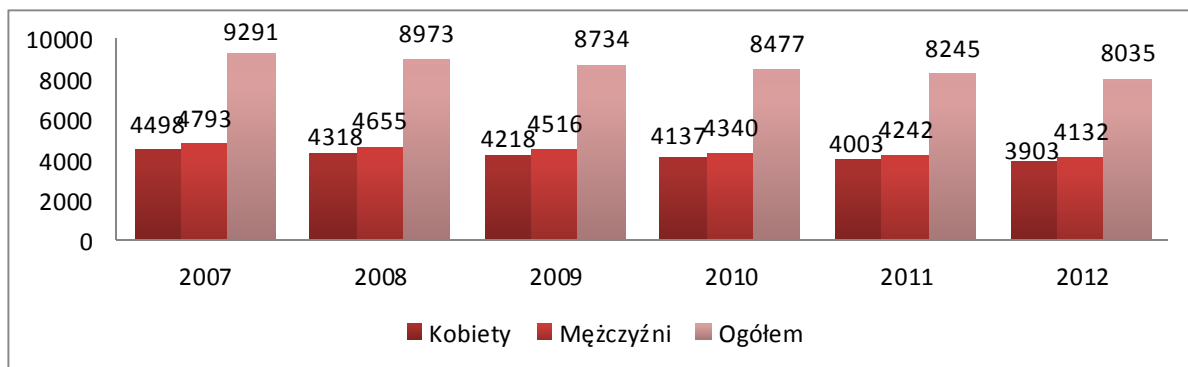
Źródło: GUS

⁶ http://www.stat.gov.pl/gus/5840_11752_PLK_HTML.htm

⁷ o miejscu zamieszkania (tam gdzie osoba rzeczywiście mieszka) decydują przesłanki faktyczne, natomiast o zameldowaniu świadczy dokonanie określonych formalności

Poniższe wykresy przedstawiają strukturę demograficzną mieszkańców Miasta Radomsko pod względem liczby osób w wieku przedprodukcyjnym (kobiety i mężczyźni poniżej 18 roku życia), produkcyjnym (kobiety w wieku 18 - 59 lat i mężczyźni w wieku 18 - 64 lata) oraz poprodukcyjnym (kobiety od 60 roku życia wzwyż oraz mężczyźni od 65 roku życia wzwyż) na przestrzeni lat 2007 – 2012. Dodatkowo wiek produkcyjny został zaprezentowany z uwzględnieniem podziału na: wiek produkcyjny mobilny (między 18 – 44 rokiem życia niezależnie od płci) i niemobilny (45 – 59 lat dla kobiet i 45 - 64 dla mężczyzn).

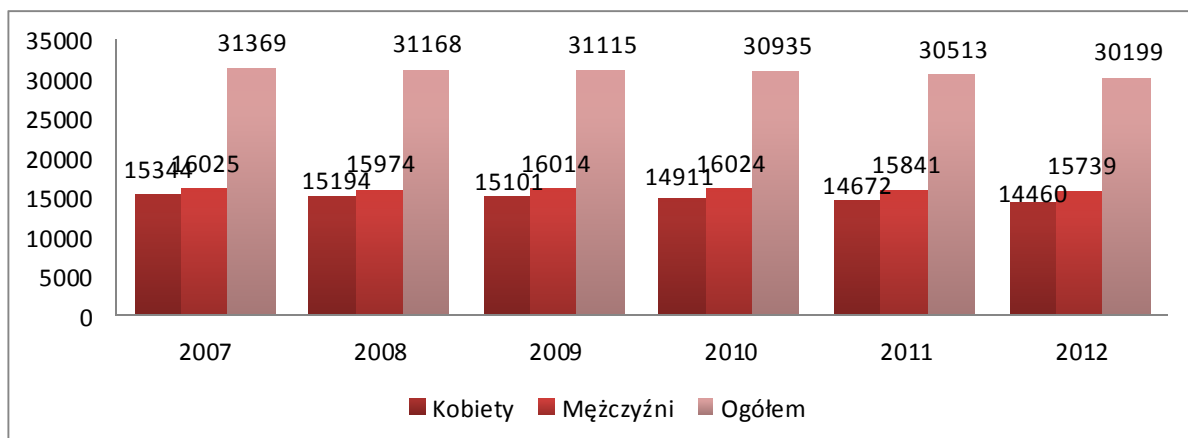
Wykres 1. Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym w latach 2007-2012

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

W związku ze spadkiem ogólnej liczby ludności w Mieście Radomsko odnotowano spadek liczebności mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym przy jednoczesnej przewadze liczby mężczyzn w stosunku do kobiet. W grupie wieku przedprodukcyjnego obserwuje się systematyczny spadek liczby ludności, różnica liczby osób w stosunku do roku bazowego (2007) wynosi 1 256 (13,5%).

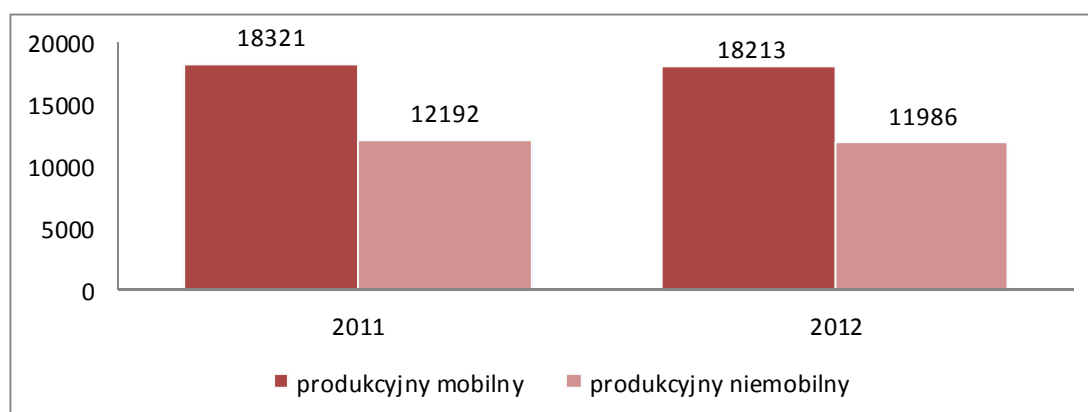
Wykres 2. Liczba ludności w wieku produkcyjnym w latach 2007 – 2012

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Na przestrzeni lat 2007 - 2012 odnotowano stopniowy spadek liczby ludności w wieku produkcyjnym, w stosunku do roku bazowego (2007) różnica wynosi 1 170 (ok. 4%). Największy spadek odnotowano w 2011 roku i wyniósł on 422 osoby natomiast najmniejszy w 2009 roku – liczba mieszkańców zmniejszyła się jedynie o 53 osoby.

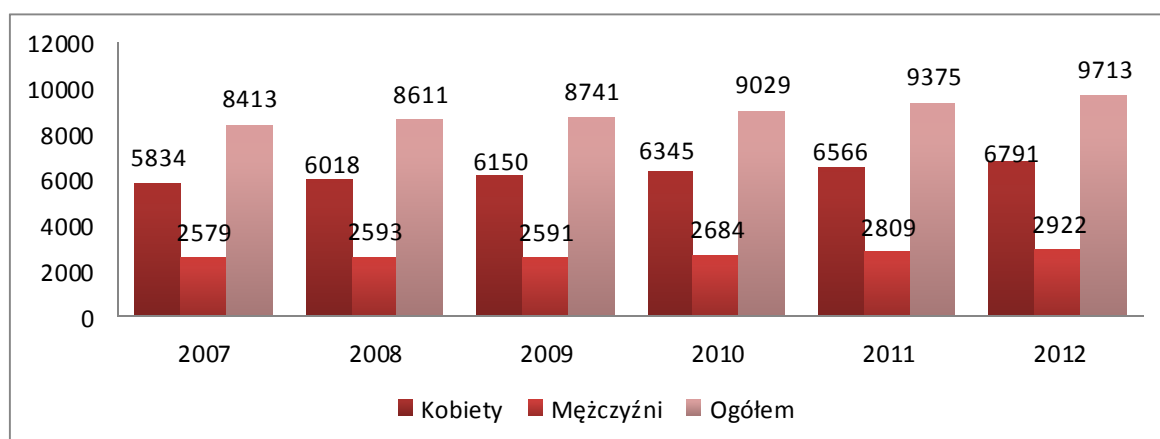
Wykres 3. Liczba ludności w wieku produkcyjnym (mobilnym i niemobilnym) w latach 2011 – 2012

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

W roku 2012 liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym mobilnym (kobiety i mężczyźni w wieku 18 – 44 lata) spadła o 108 osób w stosunku do roku poprzedniego. Tendencję spadkową odnotowano również w grupie osób w wieku produkcyjnym niemobilnym (kobiety w wieku 45 – 59 lat i mężczyźni w wieku 45 -64 lata) gdzie odnotowano spadek o 206 osób. Liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym pod względem płci charakteryzuje się przewagą liczby mężczyzn w obu grupach tj. mobilnej i niemobilnej. Analizując liczebność grupy osób w wieku produkcyjnym pod kątem mobilności możemy zaobserwować znaczną przewagę osób w wieku produkcyjnym niemobilnym nad osobami w wieku produkcyjnym mobilnym zarówno w roku 2011 jak i w roku 2012.

Wykres 4. Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym w latach 2007 – 2012

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

W grupie mieszkańców w wieku poprodukcyjnym można zaobserwować systematyczny wzrost liczebności – w porównaniu do 2007 roku odnotowano wzrost o 1 300 osób.

Wykres poniżej przedstawia dynamikę urodzeń i zgonów w latach 2007-2012. W analizowanym okresie można zaobserwować wahania liczby urodzeń i zgonów - utrzymuje się tendencja przewagi zgonów nad urodzeniami (ujemny przyrost naturalny). Analizując liczbę urodzeń pod kątem płci można zaobserwować, iż rodzi się więcej chłopców niż dziewczynek (prócz roku 2009 gdzie liczba

dziewczynek była większa). W przypadku zgonów odnotowuje się więcej zgonów mężczyzn (prócz roku 2012, gdzie odnotowano więcej zgonów kobiet o 2 osoby).

Poniższe tabele przedstawiają dynamikę zmian liczby ludności w poszczególnych funkcjonalnych grupach wieku. Naturalną konsekwencją zmniejszającej się liczby mieszkańców miast w powiecie radomszczańskim staje się spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym oraz produkcyjnym. Prognozy wskazują, iż największy spadek odnotowany zostanie w grupie osób w wieku produkcyjnym – aż o 2 964 osoby. Grupa ta rokrocznie pomniejszać się będzie o około pół tysiąca.

Jedyną grupą, w której prognozuje się wzrost liczby osób jest grupa osób w wieku poprodukcyjnym. Fakt ten związany jest z ogólnopolską tendencją demograficzną i stanowi nie lada wyzwanie zarówno ekonomiczne jak i społeczne dla władz poszczególnych Jednostek Samorządu Terytorialnego w tym Radomska. Prognozuje się, iż na przestrzeni lat 2014-2020 liczba osób w wieku poprodukcyjnym wzrośnie o 1 549 osób przy ciągle zmniejszającej się liczbie osób w wieku przedprodukcyjnym oraz malejącym współczynniku dzietności⁸, który nie zapewnia prostej zastępowalności pokoleń.

Tabela 5. Prognoza liczby osób w wieku przedprodukcyjnym dla miast z powiatu radomszczańskieo (Radomsko, Kamieńsk, Przedbórz)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem	9 278	9 254	9 206	9 248	9 235	9 221	9 228
Mężczyzn	4 748	4 730	4 692	4 707	4 698	4 708	4 714
Kobiet	4 530	4 524	4 514	4 541	4 537	4 513	4 514

Źródło: GUS

Tabela 6. Prognoza liczby osób w wieku produkcyjnym dla miast z powiatu radomszczańskieo (Radomsko, Kamieńsk, Przedbórz)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem	33 451	32 968	32 470	31 934	31 444	30 956	30 487
Mężczyzn	17 499	17 279	17 048	16 805	16 563	16 304	16 073
Kobiet	15 952	15 689	15 422	15 129	14 881	14 652	14 414

Źródło: GUS

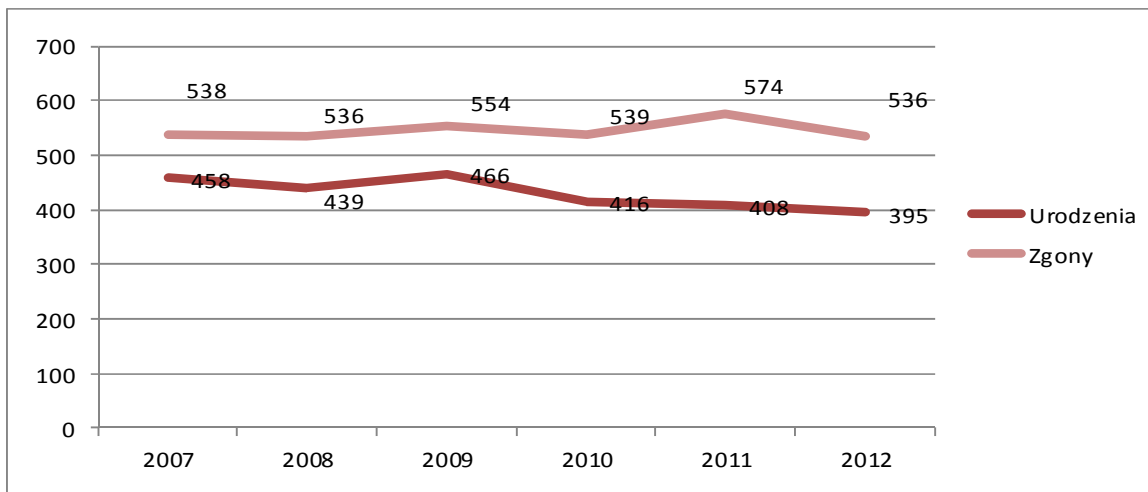
Tabela 7. Prognoza liczby osób w wieku poprodukcyjnym dla miast z powiatu radomszczańskieo (Radomsko, Kamieńsk, Przedbórz)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem	11 198	11 467	11 759	12 017	12 371	12 528	12 747
Mężczyzn	3 368	3 479	3 617	3 723	6 844	3 970	4 073
Kobiet	7 830	7 988	8 142	8 294	5 527	8 558	8 674

Źródło: GUS

Wykres 5. Liczba urodzeń oraz zgonów w latach 2007 - 2012

⁸ Oznacza liczbę dzieci, które urodziłyby przeciętnie kobieta w ciągu całego okresu rozrodczego (15 - 49 lat) przy założeniu, że w poszczególnych fazach tego okresu rodziłyby z intensywnością obserwowaną w badanym roku, tzn. przy przyjęciu cząstkowych współczynników płodności z tego okresu za niezmiennie za: http://www.stat.gov.pl/gus/definicje_PLK_HTML.htm?id=POJ-1058.htm

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Poniższa tabela prezentuje dynamikę zmian związaną z ruchem naturalnym na terenie miast powiatu radomszczańskiego. Z zamieszczonych w niej danych prognostyków GUS wynika, iż na przestrzeni lat 2014- 2020 nadal utrzymywać się będzie znaczna przewaga liczby zgonów nad liczbą urodzeń. Prognozuje się, iż liczba urodzonych dzieci na przestrzeni 7 lat zmniejszy się o około 50.

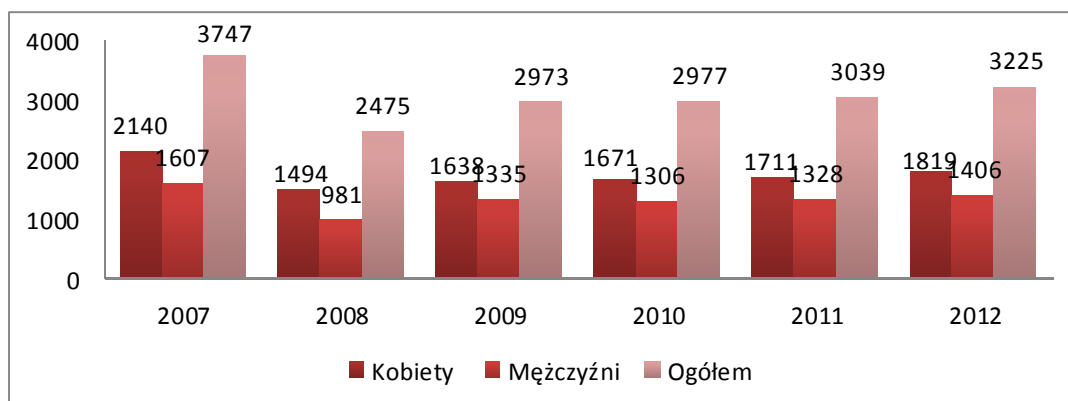
Tabela 8. Prognoza urodzeń i zgonów (ruch naturalny) do 2020 roku dla miast z powiatu radomszczańskiego (Radomsko, Kamieńsk, Przedbórz)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Urodzenia	542	538	533	525	517	506	495
Zgony	669	671	674	677	678	680	681

Źródło: GUS

Wykres przedstawiony poniżej ilustruje problem bezrobocia na terenie Miasta Radomska. W analizowanym okresie (2007 - 2012) największe bezrobocie zanotowano w 2007 roku, natomiast w 2008 roku liczba osób bezrobotnych znacznie spadła (z 3 747 w roku 2007 do 2 475 w 2008 r – spadek o 34% ogólnej liczby bezrobotnych). W kolejnych latach liczba osób bezrobotnych stopniowo wzrastała. W 2011 roku stopa bezrobocia dla miasta wynosiła 10%, co stanowi wartość nieco wyższą w porównaniu z tym samym wskaźnikiem dla powiatu radomszczańskiego (9,5%).

Wykres 6. Liczba osób bezrobotnych w Mieście Radomsko w latach 2007-2012

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Tabela poniżej prezentuje dane dotyczące udziału zarejestrowanych osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym dla Miasta Radomsko, powiatu radomszczańskiego i województwa łódzkiego. W analizowanych latach 2007 – 2012 obserwuje się wahania liczby osób bezrobotnych – dla wszystkich wymienionych jednostek samorządowych – początkowo zanotowano spadek (2008) później stopniowy wzrost. Miasto ma porównywalne wyniki do powiatu, natomiast wyższe w porównaniu do województwa.

Tabela 9. Udział zarejestrowanych osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (%)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Miasto Radomsko	11,9	7,9	9,6	9,6	10,0	10,7
Powiat radomszczański	12,0	7,9	9,3	9,3	9,5	10,4
Województwo łódzkie	7,5	6,1	7,9	8,1	8,6	9,5

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Poniższe tabele przedstawiają saldo migracji wewnętrznych i zewnętrznych mieszkańców miast w powiecie radomszczańskim. Prognozy GUS nieco optymistycznej niż w przypadku ogólnej liczby ludności zakładają, iż do 2020 roku zmniejszy się liczba osób, które będą opuszczały miasta powiatu radomszczańskiego. Zdaniem GUS największe zmiany dostrzegalne będą w związku z emigracjami zagranicznymi. Do 2020 roku liczba osób emigrujących zagranicę powinna zmniejszyć się niemal o 50%. Według danych GUS dostrzegalny będzie również wzrost liczby osób napływających na teren miast.

Tabela 10. Migracje wewnętrzne na pobyt stały do 2020 roku dla miast z powiatu radomszczańskiego (Radomsko, Kamieńsk, Przedbórz)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Napływ	282	278	273	263	248	237	233
Odływ	361	351	343	327	305	290	281

Źródło: GUS

Tabela 11. Migracje zagraniczne na pobyt stały do 2020 roku dla miast z powiatu radomszczańskiego (Radomsko, Kamieńsk, Przedbórz)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Napływ	17	19	19	21	21	23	24
Odływ	61	53	56	50	45	45	33

Źródło: GUS

Zasoby przyrodnicze

Obszary prawnie chronione na terenie Miasta Radomsko

Na terenie Miasta Radomsko położonych jest kilka pomników przyrody:

- dwie lipy drobnolistne na terenie cmentarza „Starego”,
- lipa drobnolistna przy ul. Krańcowej,
- pięć dębów szypułkowych na terenach należących do Miejskiej Biblioteki Publicznej,
- klon zwyczajny na terenie należącym do Miejskiej Biblioteki Publicznej.

Ponadto, na terenie miasta nie występują obszary prawnie chronione takie jak: rezerваты przyrody czy parki krajobrazowe. Południowe fragmenty miasta wchodzą w skład Piliczańsko - Radomszczańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Skupiska zieleni o walorach przyrodniczych (w niewielkim stopniu zurbanizowane) skupione są w dolinie rzeki Radomki (głównie w północnej i południowej części miasta). Obszary prawnie chronione położone najbliżej miasta, wchodzą w skład Zespołu Nadpilicznych Parków Krajobrazowych (Przedborski, Spalski i Sulejowski) oraz Załęczańskiego Parku Krajobrazowego. Ponadto, w powiecie radomszczańskim zlokalizowane są rezerваты przyrody takie jak: Czarna Różga, Dębowiec, Góra Chełmno, Jasień, Kobile Wielkie oraz Piskorzeniec. Tereny te są często odwiedzane przez mieszkańców miasta w celach rekreacyjnych.

Lasy

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2012 roku wskaźnik lesistości na terenie Miasta Radomsko wyniósł 3%, powierzchnia gruntów leśnych ogółem wynosiła 158,3 ha, a powierzchnia lasów ogółem 156,7 ha. Grunty leśne ogółem obejmują 52,3 ha gruntów leśnych publicznych oraz, 106 ha gruntów leśnych prywatnych. Nadleśnictwo Radomsko zarządza dwoma terenami znajdującymi się w obszarze źródłowym⁹ rzeki Radomki. Stanowią one kompleks leśny o powierzchni 52 ha. Roślinność tam występująca to głównie bór mieszany świeży (typ siedliskowy lasu, gdzie sosna jest dominującym gatunkiem), bór mieszany wilgotny (typ siedliskowy lasu na terenach nizinnych o dużej wilgotności) oraz ols (lasy olchowe). W mieście dominują następujące gatunki drzew: sosna, dąb, olcha, brzoza. W niewielkich ilościach występuje również: modrzew, jodła, buk, świerk, jesion, topola oraz grab. W podszyciu pojawiają się: czeremcha, leszczyna, kruszyna i bez czarna. Lasy prywatne podzielone są na 15 obrębów, znajdują się w południowej części miasta w okolicy Wymysłówka i Suchej Wsi. W lasach prywatnych dominuje bór świeży i mieszany świeży z monokulturą sosny w I i II klasie wieku¹⁰.

Rzeźba terenu

Radomsko leży na terenie trzech głównych jednostek geomorfologicznych: sandru i doliny rzeki Radomki w części środkowej, wysoczyzny polodowcowej starszej na wschodzie oraz wysoczyzny polodowcowej młodszej na zachodzie. Południowo-wschodnia część miasta leży w granicach wysoczyzny polodowcowej starszej, która opada stopniami morfologicznymi do doliny rzeki Radomki na zachodzie. Najwyższy poziom tarasowy wznosi się od 250 do 260 m. n. p. m. jest on urozmaicony pagórkami kemowymi, największe z nich osiągają wysokość 275 m. n. p. m. i znajdują się na wschód od Elżbietowa. Na terenie miasta położone są dolinki nieckowate oraz kilka dolin płaskodennych. Północno-zachodnia część Radomska znajduje się w obrębie wysoczyzny polodowcowej młodszej,

⁹Obszar powstania cieków wodnych

¹⁰ specyficzny, antropogeniczny ekosystem leśny powstały w wyniku sztucznego odnowienia drzewostanu sosny zwyczajnej

formą terenu dominującą w tym obszarze są wzgórza i pagórki o wysokości do 255 m. n. p. m., które ciągną się od Ładzic do Bloku Dobryszyckiego. Między starszą i młodszą wysoczyzną polodowcową rozpościera się równina sandrowa z doliną rzeki Radomki o szerokości od ponad 1 km w centralnej części miasta do 4 km na północy. Punktem najniższym położonym jest dolina rzeki Radomki biegnąca przez środek Radomska z północy na południe. W północnym i południowym basenie doliny rzeki Radomki powstały równiny torfowe. Na terenie wyżej wymienionych jednostek geomorfologicznych występują również formy terenu będące wynikiem działań człowieka. Należą do nich: wyrobiska po eksploatacji żwiru, gliny, piasku oraz torfu jak również nasypy i wykopy komunikacyjne i budowlane.¹¹ Na podstawie danych zawartych w Programie Ochrony Środowiska Miasta Radomska oraz Zintegrowanego Programu Rozwoju Lokalnego Miasta Radomska na lata 2007-2013, na terenie miasta znajdują się gleby brunatne wylugowane¹² położone we wschodniej części Radomska, gleby pseudobielicowe¹³ w okolicach Wymysłówka i Stobiecka Miejskiego. W rejonie Zakrzówka, Suchej Wsi i Bartodziei położone są gleby piaskowe różnych typów. W dolinie rzeki Radomki występują gleby torfiaste i murszowe, zaś w dolinach mniejszych cieków czarne ziemie głównie pod użytkami zielonymi. Na terenie Miasta Radomsko nie występują gleby I i II klasy bonitacyjnej, natomiast występuje najwyższy w powiecie radomszczańskim udział procentowy gleb III i IV klasy bonitacyjnej – 77 %. Radomsko posiada najwyższy wskaźnik bonitacji jakości i przydatności rolniczej gleb – 47,5 punktu.¹⁴

Wody powierzchniowe i podziemne

Miasto należy w całości do zlewni rzeki Warty, obszar miasta jest odwadniany przez rzekę Radomkę i jej dopływy, które mają charakter rowów melioracyjnych. Ważną rolę pełnią małe zazwyczaj sztuczne zbiorniki wodne znajdujące się w rozszerzeniu doliny Radomki. Nieopodal północnej granicy miasta oraz wzdłuż wschodnich i zachodnich jej krańców przebiega powierzchniowy dział wodny¹⁵ pomiędzy zlewniami bezpośrednich dopływów rzeki Warty na południu, a zlewniami cieków płynących w kierunku rzeki Widawki na północy. Bezpośrednie dopływy Warty to: Radomka, ciek spod Wymysłówka, Strzałkowa i Ładzic, do zlewni Widawki należą cieki spod Okrajszowa i Wierzbicy. Najistotniejszym ciekim w mieście pozostaje rzeka Radomka, która płynie z północy na południe i przechodzi przez tereny zabudowane. Wahania poziomu wody nie są znaczące, podczas opadów czy roztopów i dochodzą do 1 metra. Ważny element sieci hydrograficznej miasta stanowi ciek spod Wymysłówka i towarzyszące mu rowy, które odwadniają teren pomiędzy Stobieckim Miejskim, a Wymysłówkiem. Na terenie miasta znajdują się małe zbiorniki wodne, które powstały w dołach potorfowych w dolinie rzeki Radomki oraz kilka oczek wodnych w rejonie Stobiecka Miejskiego. Jeśli chodzi o wody podziemne to na opisywanym terenie mieszczą się dwa podstawowe piętra wodonośne: górnokredowe oraz czwartorzędowe. Górnokredowy poziom wodonośny ujmowany jest w ośmiu otworach studziennych ujęcia „Miłaczki” (główne ujęcie wody na potrzeby mieszkańców)¹⁶.

Według danych zawartych w opracowaniu *Energia geotermalna w województwie łódzkim – studium przypadku*, Miasto Radomsko pod względem występowania wód geotermalnych znajduje się w okręgu sudecko – świętokrzyskim. Radomsko posiada źródła gorących wód głębinowych, które skupione są w 10 zbiornikach wód geotermalnych, osiągających temperaturę do 90 stopni Celsjusza. Dotychczasowe badania i ekspertyzy dotyczące wód geotermalnych opierają się na opisie odwiertu „Gidle 5” zlokalizowanym w Stobiecku Miejskim. Według danych zasoby złóż wynoszą 4,3 km³,

¹¹ Program Ochrony Środowiska Miasta Radomska, Radomsko 2004

¹² wysycenie kationami zasadowymi w górnej (20 - 50 cm) części profilu wynosi poniżej 50%

¹³ gleby ubogie

¹⁴Wskaźnik jakości i przydatności rolniczej gleb stanowi wypadkową obliczeń wykonanych dla klas bonitacyjnych i kompleksów glebowo-rolniczych. Rolniczą jakość (potencjalną produktywność) gleb określają klasy bonitacyjne, a przydatność gruntów do uprawy określonych roślin lub ich zespołów - kompleksy glebowo-rolnicze.

¹⁵Umowna linia rozgraniczająca sąsiednie zlewnie lub dorzecza, dla wód powierzchniowych wyznacza się go na podstawie analizy ukształtowania terenu

¹⁶Zintegrowany Program Rozwoju Lokalnego Miasta Radomska na lata 2007 - 2013

Rysunek 10. Podział Polski na strefy klimatyczne

Źródło: <http://www.florlang.pl/strefy.html>

Zasoby kulturowe

Pierwsze ślady osadnictwa na terenie dzisiejszego Radomska pochodzą z XI wieku. Po raz pierwszy pisemne wzmianki na temat Radomska pojawiły się w dokumentach w połowie XIII wieku. W 1266 roku Radomsko uzyskało prawa miejskie. Do początku XIX wieku miasto rozwijało się przechodząc przez lepsze i gorsze okresy. Podczas zaborów Radomsko trafiło pod zarządek pruski, a następnie weszło w skład Księstwa Warszawskiego. Od połowy XIX wieku miasto zaczęło się dynamicznie rozwijać. W szybkim tempie rozwinęła się infrastruktura, powstała kolej, ratusz, fabryki oraz budynki sakralne (synagoga, cerkiew). Dla rozwoju gospodarczego Radomska duże znaczenie miało przeniesienie Huty Szkła oraz budowa kolejnych zakładów pracy w pierwszej połowie XX wieku. II wojna światowa przyczyniła się znacząco do zahamowania rozwoju miasta we wszystkich dziedzinach życia. W okresie powojennym koniecznym było przede wszystkim odbudowanie zniszczonych w czasie wojny zabudowań oraz budowa nowych osiedli mieszkaniowych. W okresie powojennym dzięki prężnie rozwijającym się zakładom produkcyjnym Radomsko odzyskiwało swój przedwojenny blask. W tamtym okresie miasto było jednym z najbardziej znaczących ośrodków życia społeczno - gospodarczego w województwie oraz kraju. Oprócz rozwoju gospodarczego miasto rozwijało się również w zakresie oświaty, kultury i sportu, tworząc nowe obiekty użyteczności publicznej. Na przestrzeni lat cechami charakterystycznymi Miasta Radomska pozostały przede wszystkim jego tradycje związane z przemysłem meblarskim oraz wielokulturowość.

Radomsko, jako miasto bogate jest w miejsca zabytkowe. Do najważniejszych zabytków sakralnych na terenie miasta należą:

- Kościół parafialny pw. św. Lamberta,
- Kościół i klasztor oo. Franciszkanów,
- Kościół parafialny pw. św. Marii-Magdaleny,
- Kościół parafialny pw. św. Rocha,
- Cmentarz żydowski – kirkut,
- Kaplica św. Rozalii

W mieście znajdują się również zabytki o charakterze świeckim oraz inne miejsca o bardzo ciekawej historii. Do najważniejszych z nich zaliczyć należy:

- Ratusz z XVI wieku,
- Kamienice z XVII wieku na ulicach: Reymonta, Kościuszki, Żeromskiego oraz Placu 3-ego Maja,
- Oryginalna chata tatarska,
- Dworki, pałacyki oraz wille m in. na ulicach: Młodzowskiej, Batorego i Narutowicza,
- Stare zabudowania przemysłowe,
- Kolejowa wieża ciśnień z lat 20-tych XX wieku.

Oprócz tego na terenie miasta znajdują się następujące pomniki:

- Św. Jadwigi Andegaweńskiej – patronki miasta,
- Pomnik – obelisk upamiętniający 65. rocznicę likwidacji przez niemieckich okupantów getta żydowskiego w Radomsku,
- Św. Jana Nepomucena,
- Władysława Stanisława Reymonta,
- Konstytucji 3 Maja,
- Grób Nieznanego Żołnierza,
- Jana Pawła II,
- Stanisława Staszica,
- Konspiracyjnego Wojska Polskiego,
- Mogiła-pomnik żołnierzy polskich i rosyjskich oraz ofiar okupacji niemieckie.

Na terenie miasta Radomsko znajduje się Muzeum Regionalne działające od 1970 roku. Mieści się ono w zabytkowym ratuszu (XVI w.). Muzeum Regionalne im. Stanisława Sankowskiego oferuje wystawy stałe poświęcone historii miasta i regionu, a także lokalnej kulturze i tradycji, wystawy czasowe oraz wystawy malarstwa. Prowadzi również działalność teatralną i wydawniczą. Przy Muzeum działa Towarzystwo Przyjaciół Muzeum Regionalnego im. Stanisława Sankowskiego w Radomsku oraz Polskie Towarzystwo Historyczne Koło w Radomsku.

Działalność kulturalną prowadzi Miejski Dom Kultury (MDK), który funkcjonuje od 1967 roku. Jest organizatorem licznych koncertów, spektakli, konferencji oraz przeglądów i turniejów. MDK jest placówką, która wspiera kreowanie życia kulturalnego w mieście oraz angażuje mieszkańców do współtworzenia inicjatyw kulturalnych. Posiada bogatą ofertę dla mieszkańców miasta w różnym wieku – warsztaty dla dzieci i młodzieży, grupy dyskusyjne, warsztaty artystyczne, zajęcia taneczne i teatralne, zespoły taneczne, klub seniora. Wspiera organizacje działające na rzecz kultury i integracji społeczności lokalnej. W ramach MDK funkcjonuje także kino oraz galeria, w której można oglądać wystawy obrazów, fotografii oraz rzeźb. Od września 2008 r. Miejski Dom Kultury jest sceną regionalną Teatru im. Stefana Jaracza w Łodzi.

W Radomsku funkcjonuje również Miejska Biblioteka Publiczna oferująca bogaty księgozbiór, spotkania z autorami książek, podróżnikami, artystami, warsztaty dla dzieci i młodzieży, wystawy fotograficzne. MBP organizuje m. in. Festiwal Puls Literatury.

Przez Radomsko przebiega linia kolejowa relacji Warszawa – Radomsko – Zawiercie. Z Radomska można bezpośrednio dotrzeć koleją do następujących miast: Katowice, Częstochowa, Bielsko Biała, Olsztyn, Piotrków Trybunalski, Łódź, Warszawa, Gdańsk, Gdynia i inne.

Gospodarka wodna i ściekowa

Źródłem wody pitnej dla Radomska jest ujęcie „Miłaczki”, na które składa się 8 studni zasilających Miejski Zakład Wodociągowy. Ujęcie bazuje na wodach piętrowych górno-kredowych, które należą do Głównego Zbiornika Wód Podziemnych Nr 408¹⁸. Dystrybucja wody z ujęcia odbywa się w sposób scentralizowany, tzn. woda ze wszystkich studni gromadzona jest w zbiornikach wody czystej i stąd pompowana do systemu wodociągowego. Ujęcie posiada aktualne, ważne do 31.12.2018 r. pozwolenie wodno-prawne na pobór wód podziemnych w ilości $Q_{max} = 1\,180,0\text{ m}^3/\text{h}$ (objętościowe natężenie przepływu – jednostką fizyczną jest objętość w stosunku do czasu, w tym przypadku maksymalna objętość w ciągu godziny).

Według danych GUS, z instalacji wodociągowej korzysta 96,3% ogółu ludności miasta (wskaźnik pozostaje na podobnym poziomie od 2009 r.). Natomiast z usług zbiorowego zaopatrzenia w wodę w 2011 roku skorzystało 46 357 osób. Długość sieci wodociągowej wynosi 149,7 km (dane z 2011 r.).

Tabela 12. Stan sieci wodociągowej

Stan sieci wodociągowej	j.m.	2007	2008	2009	2010	2011
Długość czynnej sieci wodociągowej	km	142,9	150,2	152,4	148,8	149,7
Woda dostarczona gospodarstwom domowym odprowadzone	dm ³	1 559,4	1 599,5	1 572,1	1 535,2	1 525,7
Ludność korzystająca z sieci wodociągowej	osoba	47 204	46 910	46 763	46 639	46 357

Źródło: GUS

Na podobnie niezmiennym poziomie pozostaje od 2009 roku procent ludności miasta korzystający z sieci kanalizacyjnej – 79%. Długość miejskiej sieci kanalizacyjnej wynosi 106,6km i obsługuje obecnie 38 012 mieszkańców.

Tabela 13. Stan sieci kanalizacyjnej

Stan sieci kanalizacyjnej	j.m.	2007	2008	2009	2010	2011
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	90,5	101,1	102,9	102,7	106,6
Ilość połączeń do budynków	szt	3 291	3 505	3 614	3 669	3 810
Ścieki odprowadzone	dm ³	2 125,0	2 174,2	2 154,1	2 081	2 036
Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	osoba	38 228	38 153	38 105	38 046	38 012

Źródło: GUS

Oczyszczalnia ścieków dla Radomska zlokalizowana jest w południowo – zachodniej części miasta, cały obiekt zajmuje powierzchnię 11,32 ha. Do oczyszczania ścieków przyjęto zmodyfikowaną technologię AB, która polega na prowadzeniu procesu oczyszczania ścieków w układzie dwustopniowym. Biorąc pod uwagę proces oczyszczania ścieków w/w oczyszczalnia stosuje następujące etapy: mechaniczny, biologiczny i osadowy.

¹⁸Program Ochrony Środowiska Miasta Radomska

Oczyszczalnia przyjmuje ścieki komunalne i przemysłowe z terenu Miasta Radomsko, jak również ścieki dowożone wozami asenizacyjnymi (w sumie około 10 000 -12 000 m³/dobę). W przyszłości układ kanalizacji pozwalał będzie na odprowadzanie do oczyszczalni ścieków sanitarnych z terenu całego miasta. Laboratorium mieszczące się na terenie oczyszczalni ścieków wykonuje analizy ścieków i osadów jak również inne usługi dotyczące ochrony środowiska na terenie Radomska i okolic. Oczyszczalnia ścieków odprowadza ścieki oczyszczone do rzeki Radomki, nie przekraczając wskaźników określonych w pozwoleniu wodnoprawnym.

Gospodarka odpadami

Gospodarka odpadami Miasta Radomsko funkcjonuje w oparciu o Regulamin Utrzymania Czystości i Porządku na terenie Gminy – Miasta Radomsko z 2012 roku, który miał na celu określenie obowiązków spoczywających na właścicielach nieruchomości oraz przedsiębiorcach prowadzących działalność w zakresie odbierania odpadów komunalnych. W mieście wprowadzony został system bezpośredniego usuwania odpadów w oparciu o regularną usługę ich zbierania przy użyciu znormalizowanego sprzętu do gromadzenia i wywozu. Stosowany był system „umowny” (podpisywanie indywidualnych umów na wywóz odpadów), polegający na przekazaniu obowiązków w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi przedsiębiorcom posiadającym stosowne zezwolenia. Systemem usuwania odpadów został objęty cały teren Miasta Radomsko. Od 1 lipca 2013 r. weszła w życie tzw. „ustawa śmieciowa”, która wprowadza system gospodarki odpadami komunalnymi na terenie gmin/miast. Po wprowadzeniu zmian w regulacjach prawnych, miasto przejęło od właścicieli nieruchomości obowiązek zbierania i pozbywania się stałych odpadów komunalnych. Ogłoszono przetarg na odbieranie odpadów od właścicieli nieruchomości oraz podpisano umowy między miastem, a wybranymi w tym trybie przedsiębiorcami. Z roku na rok wzrasta ilość selektywnie zebranych odpadów. W 2008 roku 94 % mieszkańców zostało objętych zorganizowanym systemem odbioru odpadów komunalnych. W Radomsku funkcjonuje Zakład Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych.

Na terenie Miasta Radomsko nie funkcjonuje składowisko odpadów, odpady unieszkodliwiane są na terenie składowiska odpadów w Jadwinówce. Rocznie na wysypisko wywożone jest około 28 tys. ton odpadów komunalnych i przemysłowych z obszaru Miasta Radomsko. Na terenie miasta usytuowane są miejsca do odzysku lub innego niż składowanie unieszkodliwiania odpadów, są to:

- instalacja do unieszkodliwiania odpadów - Metalurgia S.A.,
- instalacja do odzysku odpadów – Wytwarzanie opakowań foliowych handel tworzywami sztucznymi Tomasz Koza,
- instalacja do odzysku odpadów – Przedsiębiorstwo Wielobranżowe WTÓRMEX S.J.

W obszarze miasta znajduje się także oczyszczalnia ścieków przemysłowych, zarządzana przez prywatną spółkę, składająca się z instalacji do unieszkodliwiania i neutralizacji odpadów niebezpiecznych, innych niż niebezpieczne oraz ścieków przemysłowych.

Tabela poniżej przedstawia statystykę dotyczącą odpadów zebranych na przestrzeni lat 2006 - 2011. W początkowym okresie można zaobserwować wzrost ogólnej liczby odpadów zmieszanych, natomiast od 2010 roku odnotowuje się stopniowy spadek liczby odpadów produkowanych przez gospodarstwa domowe.

Tabela 14. Gospodarka odpadami 2006-2011

Zmieszane odpady zebrane w ciągu roku	Jedn.	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Ogółem	T	10 829,94	13 972,32	16 675,83	16 602,18	15 620,97	14 676,46
z gospodarstw domowych	T	6 985,72	9 070,47	11 345,91	11 303,14	10 617,82	9 941,74
udział odpadów zdeponowanych na składowiskach w ilości odpadów zebranych zmieszanych	%	100,00	100,00	100,00	-	-	-
budynki mieszkalne objęte zbieraniem odpadów z gospodarstw domowych	szt.	-	-	-	6569	6628	6711
jednostki odbierające odpady w badanym roku wg obszaru działalności	szt.	-	-	-	4	3	2
odpady z gospodarstw domowych przypadające na 1 mieszkańca	Kg	142,1	185,1	231,7	232,0	218,3	205,8

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

W mieście prowadzona jest selektywna zbiórka odpadów – na terenie Radomska zostały rozmieszczone pojemniki do zbiórki surowców wtórnych. Pojemniki ustawione są w zestawach na poszczególne surowce, w stałych łatwo dostępnych dla mieszkańców miejscach. Odbywają się również akcje zbierania surowców wtórnych skierowane do młodzieży uczęszczającej do szkół – akcje te mają na celu zmianę postaw i przynoszą efekty głównie w sferze edukacyjno-informacyjnej.

Energetyka

W 2011 roku na terenie miasta odnotowano 19 233 odbiorców energii elektrycznej o niskim napięciu, a zużycie całkowite energii wyniosło 31 803 MWh. Radomsko jest zasilane z sieci elektroenergetycznej, której właścicielem jest Zakład Energetyczny Łódź - Teren S.A. Zakład ten posiada koncesję na przesyłanie i dystrybucję energii przyznaną przez Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki decyzją nr PEE/18/2709/U/1/98/JK z dnia 16.11.1998r.

Podstawowym źródłem zasilania miasta są trzy stacje elektroenergetyczne 110/15kV:

- „Młodzowy” - zlokalizowana przy ul. Sucharskiego,
- „Południe” - zlokalizowana przy ul. Jagiellońskiej,
- „Komuna Paryska” - zlokalizowana przy ul. Zgody.

System elektroenergetyczny 110 kV ZE Łódź - Teren S.A. ma charakter zasilania dwuzródłowego i składa się z następujących linii:

- „Młodzowy - Wrzosowa”,
- „Komuna Paryska - Gorzkowice”,

oraz połączeń miejskich:

- „Komuna Paryska - Młodzowy”,
- „Komuna Paryska - Południe”.

Na terenie miasta zlokalizowana jest następująca infrastruktura elektroenergetyczna:

- 56,7 km linii napowietrznych 15 kV,
- 64,6 km linii kablowych 15 kV,
- 190 stacji transformatorowych 15/0,4 kV,
- 137,3 km linii napowietrznych 0,4 kV,
- 110,5 km linii kablowych 0,4 kV.

Ponadto, energia elektryczna wytwarzana jest przez dwa turbozespoły w elektrociepłowni „FAMEG” S.A.: turbozespół o mocy znamionowej 6 MW (megawat) napięciu 6,3 kV (kilovolt) oraz turbozespół 2,5 MW napięciu 6,3 kV. W okresie zimowym pracuje turbozespół 6 MW, natomiast w okresie letnim turbozespół 2,5 MW. Elektrociepłownia pracuje w układzie skojarzonym i dostarcza energię cieplną i elektryczną zarówno do zakładu jak i odbiorców zewnętrznych. W Radomsku funkcjonuje Posterunek Energetyczny Radomsko (RE 5).

Ciepłownictwo

Centralne elementy sieci grzewczej Miasta Radomsko stanowią: Zakład Ciepłowniczy i elektrociepłownia firmy Dalkia (zaopatrują w energię cieplną miejską sieć ciepłowniczą oraz firmy w SSE). Zakład Ciepłowniczy eksploatuje ciepło z Rejonowej Ciepłowni mieszczącej się na ul. Prymasa Wyszyńskiego 151. Kotłownia bazuje na 5 kotłach wodnych o łącznej mocy 54,52 MW. Długości sieci ciepłowniczej wynosi 30,72 km, w tym:

- 5,2 km to magistrala ciepłownicza,
- 17,34 km to sieć preizolowana wykonana w systemie ZPU Międzyrzecz,
- pozostałe 13,37 km to sieć wykonana w systemie tradycyjnym.

W związku z pogarszającym się stanem sieci wynikającym z długoletniego użytkowania potrzebna jest systematyczna modernizacja sieci ciepłowniczej. Zakład Ciepłowniczy dysponuje 367 węzłami cieplnymi¹⁹ (w tym 173 węzły znajdują się u odbiorców indywidualnych). Wszystkie węzły wyposażone są w układy pomiarowo-rozliczeniowe energii cieplnej oraz układy automatycznej regulacji.

Gazownictwo

Mazowiecka Spółka Gazownictwa Sp. z o.o. w Warszawie jest właścicielem sieci gazowej na terenie miasta. Z kolei jej administratorem jest Rozdzielnia Gazu w Radomsku. Miasto Radomsko jest w 50 % zgazyfikowane. Na terenie miasta odnotowano 9 359 odbiorców gazu ziemnego przewodowego. Długość sieci rozdzielczej wynosi 57,13 km. Zaopatrzenie w gaz pochodzi z sieci wysokiego ciśnienia poprzez stację redukcyjno - pomiarową I-ego stopnia zlokalizowaną we wschodniej części miasta w okolicach ulicy Stodolnej. W kolejnym etapie gaz jest rozprowadzany siecią średniego ciśnienia do stacji redukcyjno - pomiarowych II-ego stopnia, a z nich siecią niskiego ciśnienia do odbiorców. Głębokość ułożenia gazociągów waha się od 0,7 do 1,5 m w zależności od średnicy rury gazociągu. Sieć jest wykonana z rurociągów stalowych lub polietylenu. Miasto jest zasilane gazem ziemnym ze stacji gazowej I-ego stopnia, która jest położona na trasie gazociągu wysokiego ciśnienia relacji Piotrków Trybunalski – Częstochowa. Stacja zapewnia bezpieczeństwo dostaw gazu dla rejonu Radomska i daje możliwość dalszego rozwoju rynku gazu.

Telekomunikacja

Sieć telefoniczna w mieście jest powszechnie dostępna. Wpływa to korzystnie na warunki życia społeczności lokalnej, a także na funkcjonowanie podmiotów gospodarczych. Możliwości przyłączeniowe (wykorzystywana technologia usług) zapewniają szybkie łącza dostępne do sieci internetowej wykorzystywane przez firmy, instytucje administracji publicznej oraz szkoły.

Do tej pory Miasto stworzyło 3 strefy bezpłatnego dostępu do Internetu w ramach których funkcjonuje wiele tzw. hot spotów. Strefy bezpłatnego dostępu do Internetu zlokalizowane są na terenie Parku Świętojańskiego i w jego bezpośrednim sąsiedztwie, na Placu 3 Maja, oraz w Parku Solidarności. Władze miasta planują rozszerzenie stref darmowego dostępu do Internetu

¹⁹ Zespół urządzeń łączących sieć cieplną, jej zadaniem jest rozdzielanie energii cieplnej do poszczególnych odbiorców

Główne źródła zagrożeń dla środowiska naturalnego miasta

Miasto Radomsko znajduje się na trasie głównych dróg krajowych i wojewódzkich, co wiąże się z licznymi zagrożeniami, w szczególności dla środowiska naturalnego.

Miasto Radomsko zlokalizowane jest na szlaku komunikacyjnym:

- droga krajowa nr 1 północ – południe,
- droga krajowa nr 42 Kamienna – Gorzów Śląski – Pajęczno – Radomsko – Końskie – Skarżysko-Kamienna – Rudnik,
- droga krajowa nr 91 Piotrków Trybunalski – Radomsko – Częstochowa,
- droga wojewódzka nr 784 Radomsko – Gidle – Święta Anna.

Przez Radomsko biegnie droga krajowa nr 1 łącząca północ i południe Polski, co może narażać miasto na ewentualne katastrofy komunikacyjne. Oprócz katastrof komunikacyjnych lokalizacja miasta na przecięciu szlaków komunikacyjnych wiąże się ze zwiększonym poziomem hałasu komunikacyjnego (natężenie ruchu i transport ciężki, stan techniczny pojazdów, rodzaj nawierzchni dróg oraz organizacja ruchu drogowego). Należy założyć, że hałas komunikacyjny w największym nasileniu występuje wzdłuż drogi krajowej nr 42 i 91 - odczuwalny jest w Mieście Radomsko oraz wzdłuż dróg wojewódzkich.

Ponadto, Miasto Radomsko położone jest na drogowym oraz kolejowym szlaku przewozu materiałów niebezpiecznych, którymi przewozi się: paliwa, chlor, tlenek etylowy, amoniak i propan – butan. Ponadto, w mieście działa zakład unieszkodliwiania i neutralizacji odpadów niebezpiecznych oraz ścieków przemysłowych, który oferuje unieszkodliwianie m. in. takich odpadów jak: kwasy, alkalia, szlamy, wody popłuczne (niebezpieczne i inne niż niebezpieczne), osady ponutralizacyjne, zużyte, przeterminowane odczynniki chemiczne, produkty i osady z wapniowych metod oczyszczania wody. Przez miasto przebiega również gazociąg wysokiego ciśnienia i linia wysokiego napięcia o mocy 220 kV i 400 kV.

W kwestii naturalnych zagrożeń, według Wojewódzkiego Planu Zarządzania Kryzysowego z 2011 roku, Miasto Radomsko znajduje się w obszarze średniego zagrożenia powodziowego. Przez centrum miasta przepływa rzeka Radomka, która bez właściwego zagospodarowania oraz systemu odwodnieniowego może stanowić coraz większe zagrożenie dla prawidłowego funkcjonowania miasta. Ponadto, w centrum Radomska zlokalizowana jest oczyszczalnia ścieków należąca niegdyś do Metalurgii S.A. Oczyszczalnia znajduje się nad brzegiem rzeki Radomki. Zakłócenie prawidłowego funkcjonowania oczyszczalni wiąże się z dużym niebezpieczeństwem zanieczyszczenia wód rzeki oraz wód gruntowych na terenie miasta. Na terenie miasta istnieje również zagrożenie związane z występowaniem tzw. wody stuletniej²⁰. Takim zagrożeniem objęte są pasy nadbrzeżne rzeki Radomki w południowej części miasta. Mimo zagrożenia powodziowego wielu mieszkańców decyduje się na budowę domów oraz prowadzenie działalności na takim terenie.

Wojewódzki Plan Zarządzania Kryzysowego z 2011 roku zaznacza również, że ze względu na fakt występowania w Radomsku kompleksów starej, zwartej zabudowy mieszkalnej (o zagęszczeniu powyżej 40 %), zawierających palne elementy konstrukcyjne w okresie zimowym wzrasta niebezpieczeństwo występowania pożarów budynków mieszkalnych ogrzewanych paliwem stałym. Wysokie jest niebezpieczeństwo zwiększonej emisji zanieczyszczeń do atmosfery. Głównym źródłem zanieczyszczenia powietrza w mieście pozostają jednak funkcjonujące na terenie miasta zakłady przemysłowe.

Na terenie podstrefy Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej w Radomsku działa zakład recyklingu tworzyw sztucznych produkujący r-PET - pełnowartościowe materiały do wykorzystywania zarówno

---

²⁰ Ryzyko wystąpienia powodzi -1 %

w ponownej produkcji opakowań, jak i w wielu innych zastosowaniach, między innymi do produkcji polarów, plecaków, toreb podróżnych i do laptopów.

Infrastruktura społeczna

Edukacja

W 2012 roku na terenie miasta działały następujące placówki oświatowo-wychowawcze:

- a) 11 przedszkoli,
- b) 11 szkół podstawowych,
- c) 10 gimnazjów,
- d) 7 zespołów szkolno-gimnazjalnych (w skład których wchodzi szkoły podstawowe i gimnazja),
- e) 4 licea ogólnokształcące,
- f) 2 licea profilowane,
- g) 4 technika.

Poniższa tabela przedstawia dynamikę zmian w zakresie liczby placówek oświatowo-wychowawczych oraz liczby ich podopiecznych na przestrzeni lat 2006 – 2012:

Tabela 15. Liczba placówek edukacyjnych oraz ilości uczniów w latach 2006-2012.

		2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Przedszkola	Placówki	9	9	9	10	10	11	11
	Dzieci	1 017	1 006	1 048	1 124	1 155	1 170	1 210
Szkoly Podstawowe	Placówki	11	11	11	11	11	11	11
	Uczniowie	3 151	2 953	2 847	2 800	2 741	2 707	2 677
Gimnazja	Placówki	9	9	9	9	8	10	10
	Uczniowie	2 136	2 014	1 878	1 762	1 680	1 671	1 558
Licea Ogólnokształcące	Placówki	4	4	4	4	3	4	4
	Uczniowie	1 832	1 846	1 788	1 762	1 709	1 600	1 467
Licea Profilowane	Placówki	3	3	3	3	2	2	2
	Uczniowie	443	425	369	342	273	299	188
Technika	Placówki	4	4	4	4	4	4	4
	Uczniowie	1 512	1 469	1 533	1 529	1 535	1 515	1 512

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych.

Według danych GUS liczba dzieci w placówkach przedszkolnych na przestrzeni badanych lat wzrosła z 1 017 w 2006 roku do 1 210 dzieci w 2012 roku (wzrost o 19%). Natomiast w szkołach podstawowych przy tej samej liczbie placówek można zauważyć 15 % spadek uczniów z 3 151 uczniów w roku 2006 na 2 677 uczniów w 2012 roku. W gimnazjach, liceach ogólnokształcących i liceach profilowanych zauważalny jest spadek liczby uczniów odpowiednio o 27 %, 19 % oraz 57 %. Jediną grupą, w której na przestrzeni badanych lat utrzymuje się stała liczba placówek oraz stała liczba uczniów to technika.

Stopień komputeryzacji szkół Miasta Radomsko w latach 2006 - 2011 szczegółowo zaprezentowany został w poniższej tabeli:

Tabela 16. Komputeryzacja w szkołach Miasta Radomsko w latach 2006 - 2012.

	Jednostka miary	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Komputery w szkołach podstawowych i gimnazjalnych ogółem (bez specjalnych)	szt.	311	346	377	382	391	401	431
Komputery jw. z dostępem do Internetu	szt.	257	279	325	366	376	378	410
Pracownie komputerowe	izba	17	17	19	19	19	18	20
Komputery w szkołach ponadgimnazjalnych ogółem (bez specjalnych)	szt.	Brak danych	Brak danych	543	572	603	556	589
Komputery jw. z dostępem do Internetu	szt.	Brak danych	Brak danych	521	547	582	548	581
Pracownie komputerowe	izba	Brak danych	Brak danych	20	20	20	20	21

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych.

Jak wskazują dane w powyższej tabeli na przestrzeni analizowanego okresu w szkołach na terenie Miasta Radomsko systematycznie wzrastała liczba komputerów, liczba komputerów z dostępem do Internetu oraz liczba pracowni komputerowych oddanych do użytku wychowanków tychże placówek.

Ogólny wynik sprawdzianu szóstoklasistów, do którego przystąpili uczniowie szkół z Miasta Radomsko, nieznacznie odbiegał od wyniku uczniów szkół łódzkich oraz był nieco niższy niż średnia krajowa. Szczegółowe dane znajdują się w tabeli poniżej:

Tabela 17. Porównanie wyników sprawdzianu szóstoklasisty uczniów z terenu Miasta Radomsko dane za rok 2012 [średni wynik punktowy]

	Radomsko	Łódź	Średnia krajowa	Różnica [do krajowej]
Czytanie	6,25	6,50	6,25	0
Pisanie	5,94	6,21	5,88	0,06
Rozumowanie	3,98	4,23	4,11	-0,13
Korzystanie z informacji	2,75	2,88	2,79	-0,04
Wykorzystanie wiedzy	3,36	3,76	3,72	-0,36
Wynik ogólny	22,27	23,58	22,75	-0,48

Źródło: OKE, CKE

Wyniki egzaminu gimnazjalnego okazały się nieco słabsze w porównaniu do wyników zarówno uczniów szkół łódzkich, jak i średniej krajowej. Jedynie w części humanistycznej uczniowie wypadli powyżej średniej krajowej. Uczniowie szkół z Miasta Radomsko osiągnęli lepsze wyniki w części humanistycznej niż w części matematyczno-przyrodniczej.

Tabela 18. Porównanie wyników egzaminu gimnazjalnego uczniów z terenu miasta Radomska, dane za rok 2012 [w %]

	Radomsko	Łódź	Średnia krajowa	Różnica [do krajowej]
Część humanistyczna				
Z zakresu historii i wiedzy o społeczeństwie	60,1	62,7	61	-0,9
Z zakresu języka polskiego	66,0	66,0	65	1
Część matematyczno-przyrodnicza				
Z zakresu przedmiotów przyrodniczych	49,2	52,2	50	-0,8
Z zakresu matematyki	45,0	49,8	47	-2

Źródło: OKE, CKE

Opieka zdrowotna

Opiekę zdrowotną mieszkańcom Miasta Radomska zapewniają publiczne i niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej

Znaczącą jednostką służby zdrowia na terenie miasta jest Szpital Powiatowy w Radomsku. Oferuje on swoim pacjentom szeroki zakres usług medycznych począwszy od podstawowej opieki medycznej przez specjalistyczne oddziały, usługi pielęgnacyjno - opiekuńcze, pomoc doraźną, diagnostykę obrazową i laboratoryjną oraz rehabilitację. Szpital podejmuje również działania oraz bierze udział w programach związanych z prewencją i profilaktyką chorób.

W odległości 400m od szpitala (w południowej części miasta przy ul. Jagiellońskiej) położone jest lądowisko dla śmigłowców. Lądowisko przystosowane jest do startów i lądowań śmigłowców ratowniczych i sanitarnych w dzień i w nocy.

Tabela 19. Wykaz placówek opieki zdrowotnej oraz aptek i punktów aptecznych na terenie Miasta Radomska w latach 2006 - 2012.

	Jedn.	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Zakłady opieki zdrowotnej ogółem	obiekt	16	18	20	21	20	27	26
Publiczne	obiekt	3	3	4	4	4	5	5
Niepubliczne	obiekt	13	15	16	17	16	22	21
Apteki	obiekt	21	22	19	18	22	26	23
Punkty apteczne	obiekt	25	21	43	22	16	15	14

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych.

Pomoc społeczna

Na terenie Miasta Radomska działa Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej (MOPS) - jednostka pod względem organizacyjnym podlega Prezydentowi Miasta Radomska. MOPS został utworzony na mocy Uchwały Nr X/56/90 Miejskiej Rady Narodowej w Radomsku z dnia 9 marca 1990 roku. Celem działalności ośrodka jest pomoc społeczna realizowana poprzez zaspokajanie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz umożliwienie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka oraz doprowadzenie, w miarę możliwości do ich życiowego usamodzielnienia i integracji ze środowiskiem. Oprócz podstawowych zadań związanych z pomocą społeczną, MOPS realizuje liczne kursy i szkolenia np. w ramach projektu „Możesz więcej” uczestnicy zdobywają nowe kwalifikacje

zawodowe (opiekun domowy, magazynier, bukieciarz, kucharz). Ponadto, MOPS prowadzi Klub Aktywizacji Zawodowej, Punkt Konsultacyjny dla Osób Niepełnosprawnych, Dzienny Dom Pomocy Społecznej, realizuje również program „Trzy podwórka” w ramach Organizowania Społeczności Lokalnej.

Liczba gospodarstw domowych korzystających ze świadczeń w poszczególnych latach ulegała niewielkim wahaniom na przestrzeni 2008-2011 roku, natomiast liczba rodzin korzystających ze świadczeń rodzinnych wyraźnie zmniejszała się. Szczegółowe dane zostały zamieszczone w tabeli poniżej:

Tabela 20. Liczba gospodarstw domowych korzystających ze świadczeń pomocy społecznej oraz rodzin pobierających świadczenia rodzinne.

		Jedn.	2008	2009	2010	2011
świadczenia pomocy społecznej	gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej	gospodarstwo domowe	1 959	1 805	1 768	1 828
	osoby w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej	osoba	4 732	3 890	4 854	3 910
	udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem	%	9,7	8,0	10,0	8,1
świadczenia rodzinne	rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci	rodzina	2 756	2 391	2 196	2 001
	dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny (ogółem)	osoba	4 894	4 263	3 841	3 532
	dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny	osoba	4 437	3 883	3 476	3 173
	udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku	%	48,5	43,8	41,0	38,5

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Analizując liczbę gospodarstw domowych korzystających ze świadczeń pomocy społecznej widać systematyczny spadek ich liczby na przestrzeni lat 2008-2011, natomiast w 2010 roku nastąpił wzrost w liczbie osób w gospodarstwach domowych, które otrzymywały świadczenia. W zakresie świadczeń rodzinnych w Mieście Radomsko na przestrzeni badanych lat 2008-2011 widać, iż ilość przyznawanych świadczeń stopniowo zmniejszała się - liczba rodzin, które korzystały ze świadczeń rodzinnych spadła o 755.

Tabela 21. Kwoty świadczeń rodzinnych wypłaconych w danym roku.

	Jedn.	2008	2009	2010	2011
kwota świadczeń rodzinnych	tys. zł	9 341	8 959	9 673	9 460
kwota zasiłków rodzinnych (wraz z dodatkami)	tys. zł	6 343	5 907	6 323	5 828
kwota zasiłków pielęgnacyjnych	tys. zł	2 047	2 089	2 115	2 112

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Analizując dane zawarte w powyższej tabeli można stwierdzić, iż na przestrzeni lat 2008 – 2011 nastąpił wzrost jeśli chodzi o ogólną kwotę wypłaconych świadczeń rodzinnych oraz zasiłków pielęgnacyjnych. Natomiast kwota wypłaconych zasiłków rodzinnych w analizowanym okresie uległa niewielkiemu spadkowi.

Porządek publiczny i ochrona przeciwpożarowa

Instytucjami zapewniającymi bezpieczeństwo w Mieście Radomsko są:

- Powiatowa Komenda Policji w Radomsku składająca się z:
  - Wydziału Ruchu Drogowego,
  - Wydziału Prewencji,
  - Wydziału Kryminalnego.
- Straż Miejska ,
- Komenda Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Radomsku,
- Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego,
- Jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej,
- Ochotnicza Straż Pożarna Ratownictwa Medycznego,
- Powiatowe Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe w Radomsku.

Na podstawie porozumienia w sprawie Patroli Obywatelskich na terenie miasta zatrudniono w ramach robót publicznych osoby, którzy po przeszkoleniu przez policjantów patrolują radomszczańskie ulice i niosą pomoc potrzebującym mieszkańcom. W ramach posiadanych uprawnień i kompetencji realizują czynności polegające m.in. na: przybliżaniu społeczeństwu form bezpiecznego zachowania, uświadamianiu lokalnej społeczności ich współodpowiedzialności za bezpieczeństwo w miejscu zamieszkania, wypoczynku czy pracy, wskazywaniu możliwości reagowania na popełniane wykroczenia czy przestępstwa oraz ich unikania, przeciwdziałaniu patologiom i przestępczości wśród nieletnich, prowadzeniu działań edukacyjnych np. w szkołach. Patrole te, wszystkie swoje zadania realizują przy współudziale policjantów, w szczególności dzielnicowych.

Sport i rekreacja

Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji (MOSiR) jest jednostką organizacyjną samorządu terytorialnego realizującą zadania własne miasta w zakresie kultury fizycznej i rekreacji. Jednostka realizuje swoje cele i zadania w oparciu o bazę własną, w skład której wchodzi:

- kryta pływalnia,
- siłownia,
- korty tenisowe,
- skatepark,
- hala sportowa,
- stadion miejski
- boisko Orlik 2012,
- boiska do gry w piłkę nożną,
- boisko do gry w piłkę siatkową i koszykówkę.

MOSiR realizuje zadania miasta z zakresu tworzenia i udostępniania bazy sportowej oraz rekreacyjnej. Ośrodek realizuje swoje zadania poprzez :

- popularyzację walorów rekreacji ruchowej,
- organizowanie zajęć, zawodów, imprez sportowo – rekreacyjnych,
- zapewnienie kadry instruktorów do prowadzenia zajęć,
- rozwijanie usług w zakresie rekreacji ruchowej,

- tworzenie i udostępnienie bazy sportowo – rekreacyjnej,
- prowadzenie wypożyczalni sprzętu zimowego,
- organizowanie nauki pływania,
- stworzenie bezpiecznych i higienicznych warunków prowadzonych zajęć.

MOSiR jest również organizatorem imprez sportowo - rekreacyjnych dla mieszkańców Radomska i okolic, których celem jest organizacja czynnego wypoczynku dla dzieci i młodzieży. Ponadto organizuje imprezy dla osób dorosłych, promując aktywny wypoczynek w postaci takich imprez cyklicznych jak: „Zima w mieście”, „Lato w mieście”, Radomszczańska Liga Mini Piłki Nożnej, Amatorska Liga Piłki Siatkowej, Halowe Mistrzostwa Radomska piątek piłkarskich, Zawody Łucznicze, zawody lekkoatletyczne, turnieje tenisa ziemnego i wiele innych.

Ponadto, działalność sportową na terenie miasta prowadzą organizacje pozarządowe, stowarzyszenia, kluby.

Kultura

W Mieście Radomsko działalność z zakresu kultury prowadzą następujące jednostki:

- Miejski Dom Kultury (MDK),
- Muzeum Regionalne (MR),
- Miejska Biblioteka Publiczna (MBP).

Miejski Dom Kultury rozpoczął działalność 1 stycznia 1968 roku. Klub Plastyka Amatora zorganizował tam pierwsze wystawy w październiku 1968 i od tamtego czasu nieustannie działa na rzecz kultury radomszczańskiej. Również teatr Domu Kultury aktywnie przyczynił się do rozpowszechnienia działalności MDK głównie przez współpracę z znakomitymi postaciami sztuki, a także poprzez udział w licznych ogólnopolskich konkursach i przeglądach. W MDK odbywają się zajęcia grup teatralnych, tanecznych oraz wokalnych. W ramach swej działalności Dom Kultury prowadzi kino, które oferuje mieszkańcom projekcje popołudniowe, kino szkolne, kino nocne, maratony filmowe, a dla młodszych dzieci niedzielne poranki filmowe.

Działalność Miejskiego Domu Kultury w Radomsku obejmuje szeroki zakres aktywności. MDK zajmuje się m.in. organizacją spektakli teatralnych (w MDK gościły m.in. Teatr Ateneum im. S. Jaracza z Warszawy, Teatr Dramatyczny im. G. Holoubka z Warszawy, Teatr Wybrzeże z Gdańska, Bałtycki Teatr Dramatyczny z Koszalina, Teatr Klinika Lalek z Wolimierza), organizuje spotkania z przedstawicielami szeroko pojętego świata kultury (MDK odwiedzili m.in. Janusz Gajos, Maja Komorowska, Krzysztof Zanussi, Magdalena Piekorz, Stanisław Różewicz, Marek Lechki). Od 2007 roku w MDK działa scena regionalna Teatru im. Stefana Jaracza w Łodzi. Inicjatywa utworzenia „scen regionalnych” Teatru w Mieście Radomsko powstała w ramach projektu współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Poniżej przedstawiono opis kilku wydarzeń kulturalnych odbywających się na terenie miasta:

- **Różewicz Open Festiwal 2013**
Festiwal nawiązuje do postaci i twórczości braci Różewiczów – Janusza, Stanisława i Tadeusza, którzy pochodzą z Radomska. Przedsięwzięcie ma na celu inspirowanie młodych ludzi, związanych z różnymi dyscyplinami sztuki, twórczością Różewiczów. W ramach festiwalu przeprowadzany jest konkurs poezji oraz na etiudę filmową. Konkursy przeznaczone są dla debiutujących poetów oraz młodych filmowców, którzy przygotowują etiudę w dowolnej technice i konwencji. Uczestnicy konkursu mogą skorzystać z pokonkursowych warsztatów,

- Międzynarodowy Festiwal Chóralny „Wschód – Zachód – Zbliżenia”**
Festiwal odbywa się w Radomsku co roku. Pierwsza edycja Festiwalu miała miejsce w czerwcu 2005 roku. Podczas dwóch dni festiwalu odbywa się sześć koncertów. Pierwszego dnia w Koncercie Inauguracyjnym chóry prezentują się na scenie Miejskiego Domu Kultury w Radomsku - każdy chór przedstawia swój dowolny program, a na koniec koncertu wszystkie chóry wykonują razem jeden wybrany utwór. Następnego dnia chóry koncertują w radomszczańskich kościołach, a w godzinach popołudniowych występują z programem rozrywkowym na dziedzińcu Miejskiego Ratusza.
- Biennale Fotografii Czarno – Białej**
Konkurs twórczości fotograficznej zainicjowany i organizowany przez Towarzystwo Fotograficzne im. Edmunda Osterloffa w Radomsku. Tematem biennale jest „Postać ludzka w pejzażu”. Do konkursu organizatorzy kwalifikują fotografie czarno-białe, również te wykonane w technikach szlachetnych. Biennale zakończy się zbiorową wystawą wyróżnionych fotografii.
- Ogólnopolski Harcerski Festiwal Artystyczny OPAL**
Festiwal posiadający już kilkudziesięcioletnią tradycję. Obejmuje nie tylko konkurs piosenki, ale także konkurs plastyczny, fotograficzny, recytatorski i literacki.
- Ogólnopolski Festiwal Zalewajki**
Podczas festiwalu zaplanowane są kiermasze potraw tradycyjnych województwa łódzkiego ("Tradycyjny smak zdrowia"), spotkania ze specjalistami ds. żywienia, degustacje, konkursy, zabawy, warsztaty garncarstwa, koncerty, wystawy i mnóstwo atrakcji dla dzieci. To również okazja do prezentacji smaków radomszczańskiej zalewajki przez lokale gastronomiczne, które w ramach festiwalu walczą o tytuł „Mistrza Radomszczańskiej Zalewajki” i „Najlepszy Smak Radomszczańskiej Zalewajki”. Festiwal zalewajki to także muzyka i moc atrakcji dla dzieci i dorosłych.

Muzeum Regionalne w Radomsku powstało w 1970 roku decyzją Wojewódzkiej Rady Narodowej w Łodzi. Muzeum prowadzi działy: Archeologiczny, Historyczny, Etnograficzny i Sztuki gromadząc w nich 20 000 muzealiów. Najciekawsze muzealia eksponowane są na wystawach stałych:

- Pradzieje ziemi radomszczańskiej - wystawa archeologiczna obrazująca najdawniejsze dzieje osadnictwa w okolicach Radomska. Prezentowane zabytki zostały pozyskane w wyniku badań wykopaliskowych prowadzonych przez Muzeum,
- Życie wsi radomszczańskiej na przełomie XIX i XX wieku - wystawa etnograficzna, na której życie wsi radomszczańskiej przedstawiono w następujących działach: prace domowe, zajęcia rekreacyjne, prace polowe, praca w zagrodzie,
- Zbiory sztuki w radomszczańskim Muzeum - wystawa prezentuje kolekcję malarstwa polskiego, meble, rzemiosło artystyczne oraz wyroby radomszczańskiego przemysłu szklarskiego z okresu 20-lecia międzywojennego,
- Z dziejów miasta Radomska - wystawa historyczna obrazująca dzieje miasta od nadania praw miejskich w 1266 roku do końca lat 40 XX wieku,
- W okupowanym Radomsku – wystawa porusza temat martyrologii mieszkańców miasta, działalności radomszczańskiego ruchu oporu oraz eksterminacji radomszczańskich Żydów²¹.

Oprócz działalności wystawienniczej, Muzeum prowadzi działalność popularyzatorską i oświatowo-kulturalną poprzez organizowanie lekcji muzealnych, prelekcji, konkursów, spotkań autorskich, a także wydawnictwa. Działająca od 2003 roku Galeria Muzeum, prezentuje sztukę współczesną i promuje artystów i twórców. W galerii oraz salach muzealnych odbywają się koncerty, wieczory poetyckie, prezentowane są małe formy teatralne.

²¹ <http://muzeum.radomsko.pl/wystawy/wystawy-stale/>

Muzeum Regionalne w Radomsku sprawuje pieczę nad Zagrodą Tatarską. Zabytkowy obiekt zbudowany w 1875 roku, znajduje się w dzielnicy Radomska Stobiecko Miejskie. Zabudowa została poddana rekonstrukcji i wyposażona w eksponaty oddające ducha dawnej wsi ziemi radomszczańskiej. Zagroda stanowi atrakcję turystyczną oraz miejsce przedsięwzięć kulturalnych, na przykład spotkań z bajkami nogajskimi.

Historia Miejskiej Biblioteki Publicznej sięga lat międzywojennych, kiedy sprawę rozwoju czytelnictwa publicznego traktowano jako jeden z najważniejszych środków wychowania i kształtowania świadomości obywatelskiej. Wtedy też duży nacisk kładziono na tworzenie placówek bibliotecznych. W tym czasie nie zdołano jednak stworzyć w Radomsku biblioteki o statusie samorządowym – istniały 54 biblioteki społeczne. W 1945 roku Jadwiga Ekielska i Maria Kałkowa podjęły się zadania stworzenia Miejskiej Biblioteki w Radomsku, a ich efektywne działania przyczyniły się do tego, iż od listopada 1945 roku rozpoczęto regularne udostępnianie książek.

Obecnie w siedzibie Biblioteki na parterze mieści się wypożyczalnia dla dzieci oraz wypożyczalnia dla dorosłych, natomiast na klimatyzowanym pięttrze - czytelnia dla dorosłych (liczy 80 miejsc), sala konferencyjna i Punkt Informatyczny.

Tabela 22. Udostępnienie zbiorów czytelnikom indywidualnym w bibliotekach naukowych i fachowych.

		2007	2009	2011
Udostępnianie księgozbiorów	Na zewnątrz	9 997	8 999	7 444
	Na miejscu	5 525	5 770	19 414

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych.

Wszystkie wyżej wymienione instytucje kultury działające na terenie Radomska aktywnie uczestniczą w rozpowszechnianiu pełnej i rzetelnej wiedzy na temat tradycji i dziedzictwa miasta podkreślając jego wielokulturowy charakter.

Znaczącą rolę w życiu kulturalnym miasta odgrywają organizacje pozarządowe – stowarzyszenia i fundacje, które aktywnie uczestniczą w życiu społecznym miasta i jego mieszkańców. Organizacje te realizują liczne projekty kulturalne i społeczne oraz wspierają inicjatywy instytucji kultury i sportu działających na rzecz miasta i regionu radomszczańskiego.

Sfera gospodarcza

W poniższym rozdziale opisano bieżącą sytuację miasta w zakresie przedsiębiorczości, wielkości i struktury podmiotów gospodarczych. Zaprezentowano również informacje odnośnie atrakcyjności Miasta Radomska pod względem turystyki i rekreacji.

Przedsiębiorczość i struktura podmiotów gospodarczych

W 2012 roku wg danych GUS na terenie Radomska działalność gospodarczą prowadziło 4 643 podmiotów gospodarczych. Najwięcej podmiotów prowadziło działalność w zakresie sekcji G klasyfikacji PKD 2007, tj. handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (32%) oraz w zakresie sekcji C klasyfikacji PKD 2007, tj. przetwórstwo przemysłowe (16%). Ponadto, wiele spośród zarejestrowanych firm związanych jest z branżą budowlaną (ok. 9%). Poniższa tabela przedstawia szczegółowe dane na temat ilości podmiotów gospodarczych w poszczególnych sekcjach klasyfikacji PKD 2007.

Tabela 23. Podmioty gospodarcze wg sekcji i działów PKD 2007

Sekcja	Nazwa sekcji	Liczba podmiotów
A	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	53
B	Górnictwo i wydobywanie	5
C	Przetwórstwo przemysłowe	732
D	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	6
E	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	7
F	Budownictwo	427
G	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów mechanicznych, włączając motocykle	1 482
H	Transport i gospodarka magazynowa	228
I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	111
J	Informacja i komunikacja	99
K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	145
L	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	140
M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	309
N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	102
O	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	23
P	Edukacja	199
Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	234
R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	46
S i T	Pozostała działalność usługowa oraz gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	295

Źródło: GUS

Większość podmiotów funkcjonuje w sektorze prywatnym, w tej zaś grupie znaczącą przewagę mają osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (ponad 80%). Analizując dane z lat 2007 – 2012 ogólna liczba podmiotów gospodarczych w Radomsku zwiększyła się. Szczególnie wyraźnie widać to na przykładzie wzrostu liczby spółek prawa handlowego. Jednocześnie wzrosła liczba spółek z udziałem kapitału zagranicznego oraz liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. Szczegółowe informacje na ten temat przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 24. Podmioty gospodarcze wg sektora

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Ogółem	4 293	4 397	4 443	4 629	4 524	4 643
Sektor publiczny	154	135	134	133	133	132
Sektor prywatny	4 139	4 262	4 309	4 496	4 391	4 511
Spółki prawa handlowego	143	162	173	184	200	219
Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	24	28	31	32	34	38
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	3 482	3 607	3 670	3 837	3 703	3 760
Stowarzyszenia i organizacje społeczne	71	75	81	84	86	88

Źródło: GUS

Cechą charakterystyczną Radomska jest bardzo dobrze rozwinięty sektor małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP). Jednymi z najliczniej reprezentowanych branż w tym sektorze są przedsiębiorstwa działające w przemyśle meblarskim, metalowym oraz budowlanym.

Na rynku polskim produkcją mebli zajmuje się blisko 24 tysiące podmiotów²². Wśród nich najliczniejszą grupę stanowią mikro (ok. 22 000), mali (ok. 1 500) i średni (ok. 350) przedsiębiorcy. Analizując dane zawarte w rejestrze REGON na przestrzeni lat 2010 - 2012 można zauważyć istotną zmianę liczby firm (spadek) w poszczególnych przedziałach wielkości. Spadająca liczba firm nie zawsze oznacza jednoznaczną ich likwidację, często wiąże się to z przechodzeniem firm z klas wyższych do niższych, w związku ze zmniejszaniem liczby zatrudnionych pracowników. Zmniejszanie zatrudnienia, a tym samym coraz trudniejsza sytuacja branży meblarskiej wynika przede wszystkim z faktu, iż nie wszystkie firmy są w stanie sprostać presji kosztowej oraz konkurencji w okresie spowolnienia gospodarczego. Pomimo tej trudnej sytuacji, wielkość eksportu polskich mebli w 2012 roku osiągnęła rekordową wartość około 28 mld złotych²³. Jednak wciąż to firmy duże i średnie mają ponad 80% udział w wartości sprzedanej za granicę produkcji. Zmiana obecnej sytuacji jest dużym wyzwaniem stawianym przed przedsiębiorcami z sektora MŚP. W związku z sytuacją kryzysu w kraju i Europie oraz trudną sytuacją ekonomiczną firm meblarskich w najbliższych latach najważniejsza dla przedsiębiorców będzie umiejętność przewidywania, a także szybkiego dostosowywania się do dynamicznie zmieniających się warunków rynkowych. Najlepiej w tym aspekcie sprawdzą się firmy z sektora MŚP, które nie będą potrzebowały skomplikowanych wewnętrznych przemian, aby dostosować się do zmieniającego się zapotrzebowania na rynku. Kolejnym niepokojącym zjawiskiem związanym ze spowolnieniem tempa rozwoju w branży meblarskiej jest zmniejszający się jej udział procentowy w produkcji sprzedanej przemysłu ogółem. Wynika to głównie z faktu, iż wiele firm przyjęło nowy model biznesowy a mianowicie realizuje produkcję w charakterze podwykonawcy. Przyjęcie takiego modelu przy dużym wolumenie produkcyjnym skutkuje przede wszystkim małą wartością dodaną produkcji i brakiem innowacyjności w tym zakresie. Taki model produkcji, przy trwającej negatywnej koniunkturze w branży meblarskiej, może być trudny do utrzymania. Rozwiązaniem tej sytuacji muszą być działania podejmowane w zakresie kreowania własnych marek producenckich i utrwalanie ich w świadomości handlowców i klientów, zarówno na rynku krajowym jak i zagranicznym.

W 2012 roku województwo łódzkie plasowało się na 4 miejscu w kraju pod względem liczby podmiotów gospodarczych (1 772) działających w **branży meblarskiej**. Podobnie jak w skali kraju, na terenie województwa łódzkiego przeważającą większość stanowiły mikroprzedsiębiorstwa - 1 642 podmioty. Na kolejnych miejscach plasowały się firmy małe (114 podmiotów), średnie przedsiębiorstwa (11 podmiotów) oraz firmy duże (5 podmiotów). W samym Radomsku dużą część spośród 732 przedsiębiorstw z sekcji C (przetwórstwo przemysłowe) stanowią podmioty związane z branżą meblarską. Największą grupę spośród nich stanowią mikroprzedsiębiorcy. Radomsko w województwie, ale też w kraju postrzegane jest jako kolebka meblarstwa. Znaczna ilość, spośród funkcjonujących na terenie Radomska przedsiębiorców, prowadzi swoje zakłady od wielu lat czerpiąc z doświadczeń swoich przodków. Radomszczańscy przedsiębiorcy konkurencyjność swoich produktów upatrują przede wszystkim w jakości i staranności ich wykonania.

Inną dobrze rozwiniętą branżą na terenie Radomska w zakresie przetwórstwa przemysłowego jest **branża metalowa i budowlana**. Na lokalnym rynku działa około 300 przedsiębiorstw z tego sektora. Przemysł metalowy ciągle dynamicznie się rozwija. Na radomszczańskim rynku funkcjonuje około 100 przedsiębiorstw z tej branży, zaliczanych do sektora MŚP. W działaniach podejmowanych przez firmy z branży ciężkiej, wyraźnie widać chęć do łączenia się celem zwiększenia swojej konkurencyjności na

---

²² REGON

²³ Wiktorowski T. *Polskie Mebel Outlook 2013*, Ogólnopolska Izba Gospodarcza Producentów Mebli, Styczeń/ Luty 2013

rynku lokalnym, krajowym oraz międzynarodowym. Przykładem takich działań jest stworzona w 2006 roku Grupa Metalowo – Budowlana skupiająca 22 przedsiębiorców z branży²⁴.

W Radomsku funkcjonują również inne jednostki wspierające rozwój przedsiębiorczości oraz zrzeszające lokalne firmy:

- Regionalna Izba Przemysłowo–Handlowa – organizacja samorządu gospodarczego zrzeszająca ponad 70 podmiotów gospodarczych, mająca na celu wspieranie małych i średnich przedsiębiorstw realizując działania doradcze, informacyjne, szkoleniowe i inne,
- Cech Rzemieślników i Przedsiębiorców – organizacja samorządu gospodarczego zrzeszająca przedsiębiorców (około 350). Cech oferuje liczne usługi z zakresu prowadzenia działalności gospodarczej (doradztwo prawne, rachunkowe itp.), dokształcania i podnoszenia kwalifikacji zawodowych pracowników oraz promocji firm członkowskich. Od 2009 roku Cech prowadzi Centrum Kształcenia Ustawicznego,
- Zrzeszenie Handlu i Usług – organizacja pozarządowa, która powstała w 2004 roku. Celem zrzeszenia jest wszechstronne popieranie działalności gospodarczej prowadzonej przez członków oraz obrona i reprezentowanie ich interesów zawodowych. Członkiem Zrzeszenia może zostać osoba fizyczna i prawna, prowadząca działalność gospodarczą w zakresie handlu, gastronomii i usług. Zrzeszenie realizuje głównie zadania z zakresu usług doradczych oraz wspierania inicjatyw swoich członków.

Ponadto na terenie miasta funkcjonuje Łódzka Specjalna Strefa Ekonomiczna Podstrefa Radomsko, w której działalność prowadzą następujące firmy:

- Bora Poland Sp. z o.o. - producent wyrobów metalowych,
- Cortizo Sp. z o.o. – producent wyrobów z aluminium,
- PADAV Polska Sp. z o.o. – firma specjalizuje się w projektowaniu, produkcji i montażu zespołów elektromechanicznych do wielkogabarytowego AGD,
- Firma AQUILA Radomsko Sp. z o. o. - producent opakowań z tektury falistej,
- FrigoLogistics - nowoczesne przedsiębiorstwo logistyczne obracające spożywczymi produktami głęboko mrożonymi w Polsce,
- ManuliHydraulics – producent narzędzi hydraulicznych,
- PRT Radomsko - zakład recyklingu PET wykorzystujący specjalny proces technologiczny wytwarzania wysokiej jakości produkt – r-PET (pełnowartościowy materiał do termoplastycznego wykonywania nowych opakowań – butelek),
- Press-Glas - największy polski producent szyb zespolonych,
- Indesit Company - czołowy producent sprzętu AGD w Europie,
- Isopak – producent opakowań ze styropianu,
- HSV Polska Sp. z o.o. - producent opakowań styropianowych,
- EKO-Kartex – hala magazynowo-biurowa, produkcja opakowań tekturowych.

Miasto posiada 940 podmiotów gospodarczych na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym, co plasuje je na 1. miejscu w powiecie i 24. w województwie.

Rolnictwo

Według danych Powszechnego Spisu Rolnego z 2010 roku na terenie Miasta Radomsko, którego całkowita powierzchnia wynosi 5 143 ha, przeważającą ilość powierzchni zajmują grunty rolne - 3 040,44 ha (59% całkowitej powierzchni).

---

²⁴ Radomsko- przewodnik dla inwestora

Tabela 25. Użytkowanie gruntów

Rodzaj gruntów	Powierzchnia ha
Użytki rolne ogółem	2 659,69
Uprawy trwałe	155,27
Sady	147,57
Łąki	395,25
Lasy i grunty leśne	154,97
Grunty ogółem	3 040,44

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Na terenie miasta utworzonych jest 1 283 gospodarstw rolnych. Są to w przeważającej mierze gospodarstwa rozdrobnione - zgodnie z danymi GUS największą grupę gospodarstw stanowią te do 1 ha powierzchni.

Tabela 26. Struktura gospodarstw rolnych

Powierzchnia gospodarstw	Liczba gospodarstw
do 1 ha włącznie	727
1 – 5 ha	483
5 – 10 ha	36
10 ha i więcej	37
Ogółem	1 283

Źródło: GUS, Powszechny Spis Rolny 2010

Głównym kierunkiem produkcji rolnej w regionie Radomska są zboża, zajmujące 821,02 ha ogólnej powierzchni zasiewów.

Turystyka i rekreacja

Według danych z GUS (2011r.) Radomsko znajduje się na 1. miejscu w powiecie radomszczańskim oraz na 20. w województwie łódzkim pod względem liczby turystycznych obiektów zbiorowego zakwaterowania. Tak samo prezentuje się sytuacja dotycząca udzielonych noclegów – w 2011 roku Radomsko plasuje się na 1. miejscu w powiecie oraz 20. w województwie. Miasto Radomsko nie należy do miast o ponadprzeciętnym potencjale turystycznym.

Największymi atrakcjami turystycznymi na terenie Miasta Radomsko są:

- Kościół parafialny pw. św. Lamberta,
- Kościół i klasztor oo. Franciszkanów,
- Kościół parafialny pw. św. Marii-Magdaleny,
- Kościół parafialny pw. św. Rocha,
- Cmentarz żydowski – kirkut,
- Ratusz miejski (Muzeum Regionalne),
- Areszt miejski,
- Zagroda Tatarska.

Turystyce miejsko-kulturowej sprzyja szereg wydarzeń organizowanych co roku przez Urząd Miejski oraz inne instytucje i organizacje funkcjonujące na terenie miasta. Przykładami takich wydarzeń są

m.in. wydarzenia teatralne (Międzynarodowy Dzień Teatru, Przegląd Małych Form Teatralnych), muzyczne (Koncert Noworoczny, Spotkania Chóralne) oraz inne imprezy masowe (Radomszczańskie Dni Rodziny, Dni Radomska, Festiwal Zalewajki).

Pod względem atrakcyjności sportowo – rekreacyjnej Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji oraz inne instytucje z terenu miasta organizują szereg imprez o tym charakterze. Przykładowe imprezy sportowo – rekreacyjnych odbywające się cyklicznie na terenie miasta to wydarzenia związane m. in. z lekkoatletyką (Radomszczański Bieg Wiosenny, Radomszczański Bieg Niepodległości) oraz dyscyplinami zespołowymi (piłka nożna, siatkówka).

Wśród atrakcji turystycznych sprzyjających aktywności fizycznej (szlak pieszy i rowerowy) znajdują się m.in. szlaki turystyczne:

- Szlak pieszy – *Partyzancki im. mjr H. Dobrzańskiego* – trasa wyznaczona jest przez miejsca poświęcone pamięci partyzantów i żołnierzy Wojska Polskiego, szlak zaczyna się przy stacji PKP w Radomsku następnie przebiega ulicami – Kościuszki, Krakowską, Armii Krajowej, Starowiejską.
- Szlak rowerowy – *Łódzka Magistrala Rowerowa* (Czerwony szlak tranzytowy) – przez miasto przebiega szlak północ- południe wzdłuż następujących ulic – Krasickiego, Sierakowskiego, Brzeźnickiej, Piastowskiej, Jagiellońskiej, Wyszyńskiego.

Na południowy-zachód od centrum miasta zlokalizowany jest zbiornik wodny na Wymysłówku. Zbiornik na Wymysłówku spełnia głównie funkcję retencyjną dla Stobiecka Miejskiego, Wymysłówka oraz terenów SSE. Ponadto, zbiornik służyć ma strażakom, a po wybudowaniu odpowiedniej infrastruktury także mieszkańcom w celach rekreacyjnych. Na atrakcyjność turystyczną miasta wpływ mają również miejsca położone poza jego granicami takie jak dolina rzeki Warty oraz okalające miasto tereny zielone.

Analizując potencjał do rozwoju turystyki biznesowej na terenie Miasta Radomsko wiodącymi ośrodkami dysponującymi zapleczem konferencyjnym są ośrodki TED i Zodiak. Oferta dla firm obejmuje organizację szkoleń, konferencji, spotkań biznesowych, imprez okolicznościowych oraz wyjazdów integracyjnych.

Zaplecze noclegowe dla turystów w mieście w 2012 stanowiło 6 obiektów (w tym Bursa Szkolna) oferujących 271 miejsc noclegowych.

Atrakcyjność inwestycyjna Gminy

Miasto podejmuje szereg działań mających na celu zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej. Na szczególną uwagę zasługują zadania dotyczące unowocześnienia sieci ciepłowniczej, termomodernizacji budynków oraz przystosowywania systemu gospodarowania odpadami do wymogów Unii Europejskiej. Na terenie całego miasta prowadzona jest bezpłatna selektywna zbiórka odpadów prowadzona przez Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. Przez teren miasta przebiega główny szlak komunikacyjny sieci drogowej Polski tj. droga krajowa nr 1 oraz drogi krajowe nr 42 i 91. Nieopodal „1” usytuowana jest ŁSSE Podstrefa Radomsko, która prowadzi działania podnoszące atrakcyjność inwestycyjną Miasta Radomsko oraz aktywnie zabiega o nowe tereny inwestycyjne, promocje tego regionu, a przede wszystkim o usytuowanie nowych przedsiębiorców w mieście.

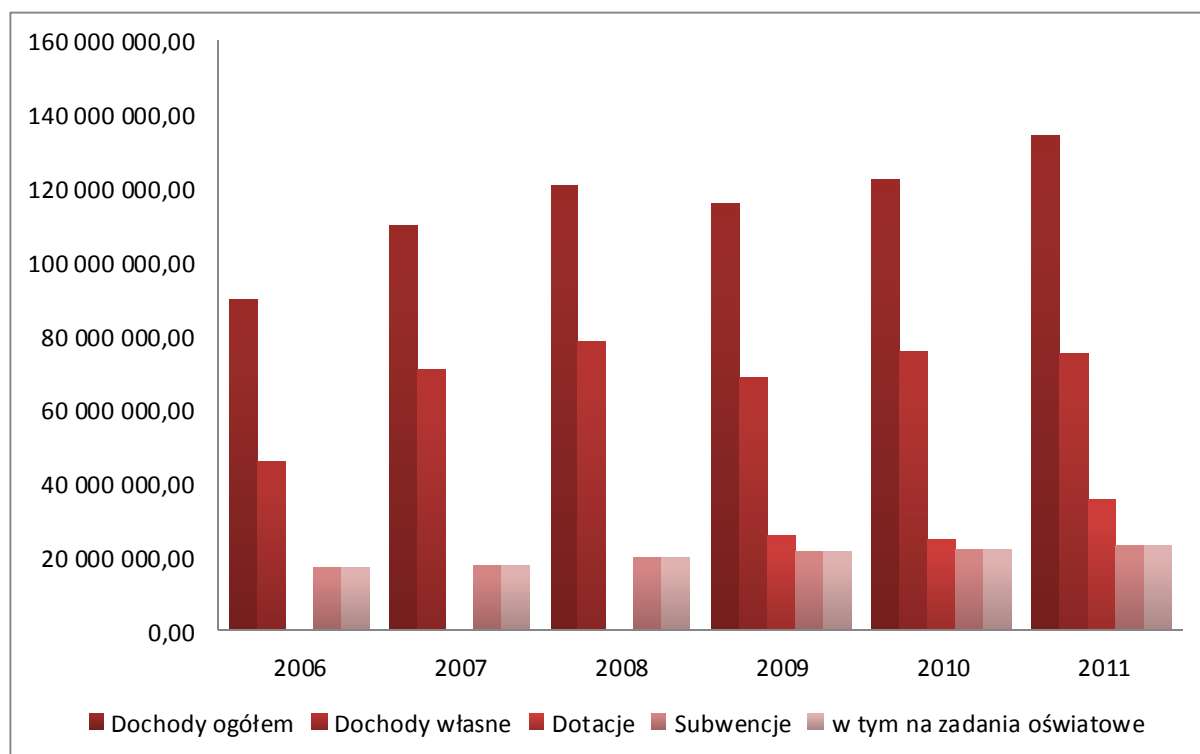
Strefa oferuje teren inwestycyjny z pełnym uzbrojeniem i dostępem do systemu dróg lokalnych i krajowych. Miasto Radomsko posiada tereny inwestycyjne o powierzchni 130 ha natomiast ogólna powierzchnia Strefy Inwestycyjnej wynosi 164 ha.

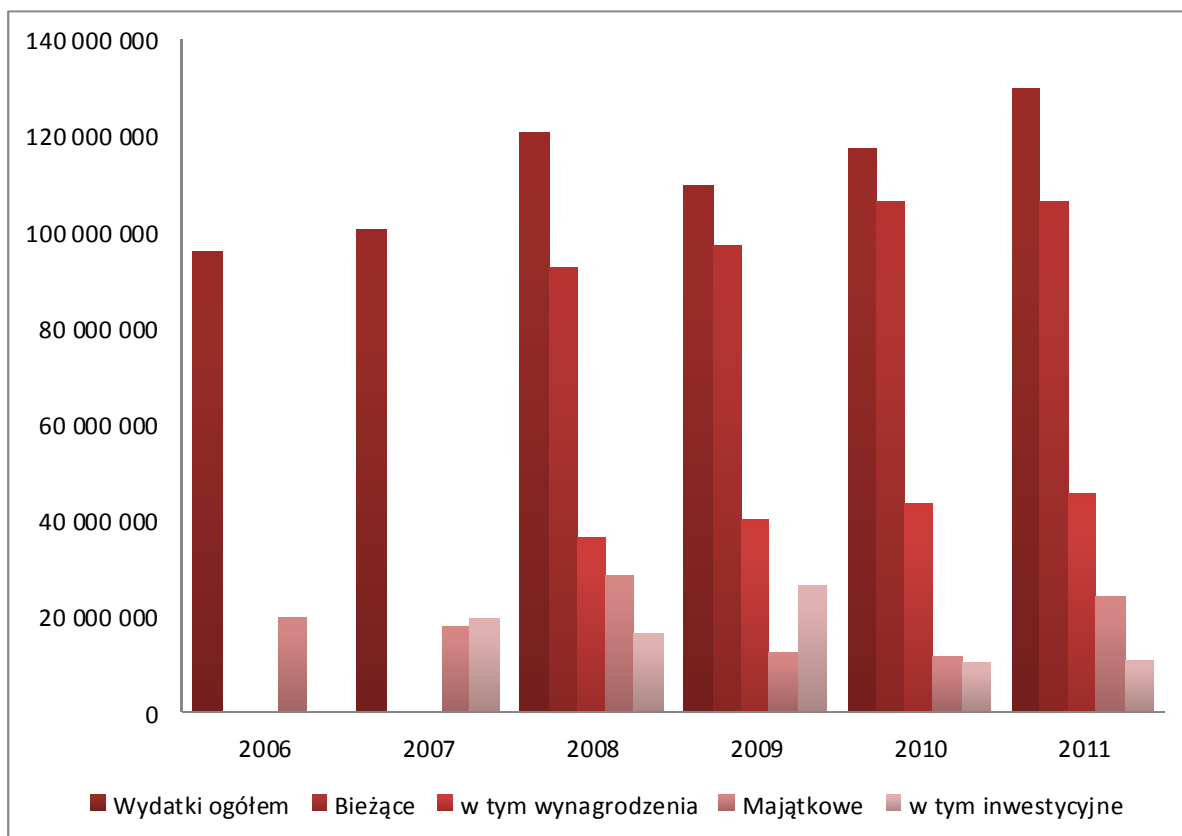
Wśród szans na społeczno-gospodarczy rozwój Radomska wysokie miejsce zajmuje aktywność mieszkańców w zakresie przedsiębiorczości, która przekłada się na liczne inicjatywy wspierające przedsiębiorczość lokalną. Również lokalne organizacje takie jak: Cech Rzemieślników i Przedsiębiorców, Regionalna Izba Przemysłowo-Handlowa czy Zrzeszenie Handlu i Usług wspierają lokalnych przedsiębiorców, świadcząc liczne usługi w tym doradcze, informacyjne i inne.

Sytuacja finansowa Gminy

Poniższe zestawienie prezentuje wartości głównych źródeł dochodów i pozycji wydatków miasta Radomsko na przestrzeni lat 2007 – 2012.

Wykres 7. Dochody i wydatki budżetu Miasta Radomsko w latach 2007-2012r.

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

W 2012 roku dochody ogółem Miasta Radomsko wyniosły ponad 130 mln zł, natomiast wydatki ogółem ponad 137 mln zł. Ponad 50% dochodów uzyskanych przez miasto w 2012 roku to dochody własne (na przykład dochody z podatku CIT i PIT). Co tyczy się wydatków miasta, środki będące w jego posiadaniu w 2012 roku były przede wszystkim wydawane na cele bieżące. Wydatki Gminy na inwestycje wyniosły w 2012 roku ponad 19,5mln zł.

Tabela 27. Dochody budżetu miasta według działów w latach 2009 – 2011 (w %)

	2009	2010	2011
Dochody ogółem	100,00%	100,00%	100,00%
Rolnictwo i łowiectwo	3,1	1,6	0,0
Transport i łączność	2,9	0,3	8,5
Gospodarka mieszkaniowa	4,9	10,4	3,0
Administracja publiczna	0,5	0,5	0,4
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	0,2	0,1	0,1
Różne rozliczenia	19,9	19,2	18,4
Oświata i wychowanie	3,3	4,2	2,5
Pomoc społeczna i pozostałe zadania z zakresu polityki społecznej	15,1	15,8	14,4
Edukacyjna opieka wychowawcza	0,6	0,6	0,5
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	0,5	0,6	5,7
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	0,4	0,0	0,0
Kultura fizyczna i sport	0,3	0,3	0,3
Dochody od osób prawnych i od osób fizycznych	47,4	45,3	45,3
Pozostałe	1,0	1,2	1,0

Tabela 28. Wydatki budżetu miasta według działów w latach 2009 – 2011 (w %)

	2009	2010	2011
Wydatki ogółem	100,00%	100,00%	100,00%
Rolnictwo i łowiectwo	0,4	2,3	0,1
Transport i łączność	11,0	9,1	14,3
Gospodarka mieszkaniowa	3,0	2,8	1,6
Administracja publiczna	9,3	9,2	8,3
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	1,9	1,9	1,8
Różne rozliczenia	0,1	0,1	0,1
Oświata i wychowanie	36,9	36,6	34,1
Pomoc społeczna	21,1	21,9	20,4
Edukacyjna opieka wychowawcza	1,7	1,6	1,6
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	5,0	4,8	9,5
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	4,5	4,5	3,7
Kultura fizyczna i sport	2,1	2,2	1,8
Działalność usługowa	0,6	0,7	0,6
Ochrona zdrowia	0,9	0,9	0,8
Pozostałe	1,6	1,4	1,2

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Jak wynika z danych GUS, najwyższy udział w dochodach miasta w roku 2011 (podobnie jak w latach poprzednich), wynoszący ponad 45% ogółu dochodów, miała pozycja „dochody od osób prawnych i osób fizycznych”. W wydatkach miasta w 2011 roku główny udział miały działania związane z oświatą i pomocą społeczną, które łącznie przekraczały 50% ogółu wartości wydatków w tym roku.

Załącznik 2.

Analiza wyników badań

Wyniki sondażu społecznego

Obserwacje i wnioski z badania ankietowego na kluczowych reprezentantach społecznych miasta

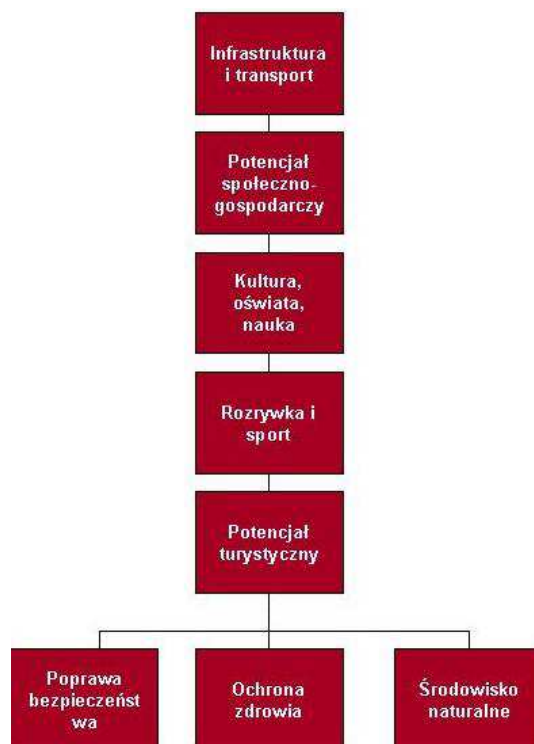
Spotkania z kluczowymi reprezentantami miasta zorganizowano w dniach 03-04.06.2013 roku oraz 11.06.2013 roku w Urzędzie Miasta Radomsko. W spotkaniach udział wzięli główni reprezentanci niżej wymienionych obszarów:

- bezpieczeństwo, opieka społeczna i zdrowie,
- gospodarka, infrastruktura i ochrona środowiska,
- kultura, oświata i sport.

Uczestnicy wszystkich grup zostali poproszeni o przedstawienie swoich opinii na temat mocnych i słabych stron Radomska oraz o wskazanie potencjalnych działań, które mogłyby służyć rozwojowi ich miasta. W trakcie ostatniego spotkania (11.06.2013) przedstawiciele wszystkich grup wskazali po trzy najistotniejsze (z ich punktu widzenia) obszary.

Układ dziedzin priorytetowych ilustruje zamieszczony poniżej schemat.

Wykres 8. Dziedziny priorytetowe dla głównych reprezentantów miasta

Źródło: Opracowanie własne

Analizując mocne i słabe strony miasta, przedstawiciele każdej z grup, koncentrowali się przede wszystkim na tych obszarach, w których funkcjonują na co dzień. Głosy z dyskusji w grupach zebrano i przedstawiono poniżej w formie zestawienia tabelarycznego.

Grupa I Gospodarka, infrastruktura, ochrona środowiska	
Mocne	Słabe
<ul style="list-style-type: none"> • położenie w centrum na przecięciu szlaków komunikacyjnych (pn.-pd., wsch.-zach.) • stopień zwodociągowania i skanalizowania miasta • wystarczająca ilość połączeń komunikacji miejskiej • dobry dostęp do zasobów telekomunikacyjnych (Internet, telefonia) • SSE i tereny inwestycyjne • potencjał MŚP (branża meblarska, metalowa, budowlana) <p>aktywni i przedsiębiorczy mieszkańcy</p>	<ul style="list-style-type: none"> • stan dróg • natężenie ruchu tranzytowego przez centrum miasta • brak koordynacji inwestycji wodno-kanalizacyjnych z inwestycjami drogowymi (słaba komunikacja w zakresie planowanych prac) • zbyt mała liczba miejsc parkingowych w mieście • niewystarczająca ilość ścieżek rowerowych, brak ciągłości trasy ścieżek rowerowych • migracja ludzi z regionu (szczególnie osób młodych), • słaba integracja środowiska przedsiębiorców (brak płaszczyzny współpracy) • brak inkubatora przedsiębiorczości (jednostek wspierających młodych, małych przedsiębiorców) • brak jednostek o charakterze naukowo-badawczym wspierających rozwój gospodarczy oraz innowacyjność firm • słaba współpraca SSE z urzędem pracy (firmy preferują własną rekrutację i agencje pracy czasowej) • ograniczone środki finansowe miasta • brak systemu odwodnienia i odprowadzania wód z rzeki Radomki
Grupa II Bezpieczeństwo, opieka społeczna i zdrowie	
Mocne	Słabe
<ul style="list-style-type: none"> • funkcjonujące na terenie miasta jednostki służb bezpieczeństwa • rozbudowywany system monitoringu miejskiego • działalność organizacji i instytucji typu MOPS, świetlice środowiskowe, organizacje pozarządowe • nowoczesny szpital powiatowy na terenie miasta, lotnicze pogotowie ratunkowe • funkcjonowanie Środowiskowego Domu Pomocy Społecznej dla osób niepełnosprawnych intelektualnie i z zaburzeniami psychicznymi 	<ul style="list-style-type: none"> • braki w wyposażeniu jednostek służb bezpieczeństwa • przestarzała sieć gazowa i hydrantowa • brak spójnego systemu reagowania w sytuacjach kryzysowych służb bezpieczeństwa miasta • akty wandalizmu i chuligaństwa • infrastruktura ośrodka pomocy społecznej (poszczególne wydziały umieszczone w różnych budynkach) • mała liczba NGO's działających na obszarze bezpieczeństwa publicznego • jakość usług oferowanych przez firmę odpowiedzialną za transport medyczny na terenie miasta (pogotowie) • brak współpracy międzyinstytucjonalnej w zakresie profilaktyki i promocji zdrowia

Grupa III kultura, oświata i nauka oraz rozrywka, sport i rekreacja	
Mocne	Słabe
<ul style="list-style-type: none"> • cyfryzacja kina studyjnego (od 2012 r.) • działanie na terenie miasta sceny łódzkiego Teatru Jaracza • różnorodna działalność miejskich instytucji kulturalnych (dostosowywanie oferty do zgłaszanych potrzeb) • współpraca z miastami partnerskimi organizacja cyklicznych wydarzeń kulturalnych i sportowych • duży potencjał społeczny, liczne organizacje pozarządowe) • historia oraz wielokulturowa tradycja regionu sprawnie funkcjonujący system placówek oświatowych i wychowania przedszkolnego • system oświatowy: kadra nauczycielska; edukacja na wszystkich szczeblach • działalność sportowa na rzecz dzieci i młodzieży 	<ul style="list-style-type: none"> • trudna sytuacja finansowa NGO • brak miejsca na realizację części inicjatyw i prezentację działalności organizacji i stowarzyszeń • niewielka liczba miejsc spotkań w stylu kawiarenki artystyczno-literackiej – • brak amfiteatru, miejsca na imprezy plenerowe • stan techniczny budynków oświatowych, starzejący się sprzęt • słabo rozwinięte zaplecze sportowo-rekreacyjne niewystarczająca ilość placów zabaw dla dzieci • bariery architektoniczne, organizacyjne i instytucjonalne dla osób niepełnosprawnych • brak platformy informacyjnej na temat wydarzeń o charakterze społecznym, kulturalnym i sportowym organizowanych w mieście, • brak systemów stypendialnych promujących zdolnych uczniów • słabo rozwinięte zaplecze turystyczno-rekreacyjne (niewykorzystanie walorów naturalnych) • brak identyfikacji mieszkańców z miastem • brak społecznej świadomości i umiejętności wykorzystania dziedzictwa historycznego miasta • estetyka miasta

Grupa I Gospodarka, infrastruktura i ochrona środowiska i Grupa II Bezpieczeństwo, opieka społeczna i zdrowie	
Szanse	Zagrożenia / Wyzwania
<ul style="list-style-type: none"> • potencjał rozwojowy wynikający ze współpracy z sąsiednimi gminami np. w/s zagospodarowania obszaru funkcjonalnego w dolinie rzeki Warty • rozwój SSE • rozwój terenów inwestycyjnych w granicach miasta położenie nad rzeką Radomką • dobre nasłonecznienie (warunki do rozwoju fotowoltaiki) 	<ul style="list-style-type: none"> • ograniczenia zw. z własnością terenów pod planowane inwestycje • konkurencja zagraniczna dla lokalnych producentów w zakresie dostaw surowców/ produktów dla dużych przedsiębiorstw działających w SSE • konkurencyjna oferta Kleszczowa pod względem m.in. atrakcyjności do zamieszkania oraz prowadzenia działalności gospodarczej • wzrost poziomu bezrobocia • likwidacja SSE (po 2026 r.) osłabienie potencjału Radomska w województwie łódzkim

	<ul style="list-style-type: none"> • brak informacji nt nowego okresu programowania • bariery biurokratyczne hamujące rozwój przedsiębiorczości • funkcjonowanie oczyszczalni materiałów niebezpiecznych i ich transport przez centrum miasta • zatopienie wyrobisk kopalni Bełchatów i podniesienia poziomu wód w Radomsku • zanieczyszczenia związane z położeniem w tzw. „leju depresyjnym” • zanieczyszczenie środowiska związane z rosnącym ruchem tranzytowym • niedofinansowanie służby zdrowia - niskie kontrakty z NFZ
--	--

Grupa III Kultura, oświata i nauka oraz rozrywka, sport i rekreacja

<ul style="list-style-type: none"> • atrakcyjne położenie: rzeka Radomka, góra Kamieński, wody geotermalne • bliskość ośrodków kultu religijnego (Częstochowa, Gidle) 	<ul style="list-style-type: none"> • niekorzystna demografia, migracja osób młodych • kryzys ekonomiczny • peryferyjne położenie w województwie łódzkim, połączenia komunikacji publicznej z Łodzią • brak typowego centrum miasta • obciążenie miasta ruchem tranzytowym
---	--

Proponowane inicjatywy

Obszar infrastruktury i transportu

- kompleksowy plan modernizacji dróg
- budowa obwodnicy
- zmiana wizerunku miasta, jego estetyki i funkcjonalności przestrzennej (np. wyłączenie z ruchu drogowego części starego miasta, organizacja zieleńca)
- rozbudowa sieci kanalizacyjnej
- koordynowanie inwestycji drogowych, wodno-kanalizacyjnych
- budowa ścieżek rowerowych w mieście
- dostosowywanie architektury do potrzeb osób niepełnosprawnych

Obszar potencjału społeczno - gospodarczego

- rozwój współpracy funkcjonujących na terenie miasta przedsiębiorstw np. stworzenie wspólnego centrum wystawienniczo-handlowego
- budowanie wspólnej marki np. wspólne stoiska wystawiennicze na targach
- połączenie oferty inwestycyjnej miasta z działaniami promocyjnymi prowadzonymi przez urząd
- stworzenie inkubatora przedsiębiorczości (oferta niskooprocentowanych pożyczek, poradnictwo, pomoc w uzyskaniu lokalu, działki pod małe inwestycje, ulgi i zwolnienia z podatków)
- stworzenie „inkubatora nowych technologii”, „centrum transferu technologii”, jednostki związanej wzornictwem przemysłowym – podmiotów prowadzonych we współpracy np. z uczelniami wyższymi, miejsca spotkań branż powiązanych

- usprawnienie procedury planistycznej – szczególnie pod kątem wskazania terenów na których można zakładać działalność gospodarczą
- rozwój szkolnictwa odpowiadającego potrzebom rynku pracy
- organizacja zajęć z tematyki przedsiębiorczości dla dzieci i młodzieży
- budowa lub przystosowanie obiektu na potrzeby miejskiego ośrodka pomocy społecznej
- organizacja domu pobytu/opieki dla osób starszych
- organizacja miejskiej noclegowni lub schroniska dla osób bezdomnych
- rozwój geotermii
- działania wspierające rozwój trzeciego sektora

Obszar kultury, oświaty i nauki:

- kontynuacja imprez: Festiwal Opal, Różewicz Open Festiwal, festiwale organowe i chóralne,
- modernizacja placówek oświatowych i wyposażenie w sprzęt dla osób niepełnosprawnych
- uruchomienie szkoły integracyjnej na poziomie gimnazjalnym
- doposażenie i przygotowanie innych budynków na potrzeby kulturalno-oświatowe
- centrum naukowo-edukacyjne dla dzieci i młodzieży
- utworzenie systemu stypendialnego
- rozbudowa infrastruktury rekreacyjno-sportowej (ścianka, park linowy, „atlas” w parku, modernizacja lub budowa nowego całorocznego basenu, zagospodarowanie stadionu miejskiego)
- odbudowa amfiteatru
- wykorzystanie elementu wielokulturowości miasta (chata tatarska – skansen, tradycje żydowskie)
- stworzenie inkubatora przedsiębiorczości folklorystycznej (ginące zawody)
- organizacja plenerów artystycznych
- rozwijanie potencjału organizacji pozarządowych

Obszar rozrywki, sportu i rekreacji

- organizacja miejsc spędzania wolnego czasu (park, odkryty basen, zestawy do ćwiczeń na wolnym powietrzu)
- budowa deptaka, zagospodarowanie rzeki Radomki np. w partnerstwie z innymi gminami
- organizacja kąpieliska
- organizacja ścieżek tematycznych (historycznych, przyrodniczych)

Obszar potencjału turystycznego

- realizacja flagowej imprezy kojarzącej się z miastem o zasięgu wojewódzkim i ogólnokrajowym
- organizacja szlaku rowerowego biegnącego wzdłuż rzeki Radomki

Obszar bezpieczeństwa

- doposażenie jednostek straży pożarnej
- monitoring i modernizacja sieci hydrantowej
- monitoring i modernizacja sieci gazociągowej
- rozbudowa systemu monitoringu miejskiego
- budowa chodników, ścieżek rowerowych po przeprowadzonej analizie miejsc niebezpiecznych
- uruchomienie systemu łączności pomiędzy jednostkami i organizacja ćwiczeń z zarządzania kryzysowego
- modernizacja taboru miejskiego przedsiębiorstwa komunikacyjnego

Obszar ochrony zdrowia

- organizacja wspólnych akcji profilaktycznych

Obszar środowiska naturalnego

- działania nakierowane na ograniczenie emisji gazów do atmosfery
- rozwój OZE
- rozbudowa oczyszczalni ścieków

Obserwacje i wnioski z badania ankietowego na mieszkańcach miasta

Badanie przeprowadzone zostało w dniach 25-26 czerwca 2013 roku przez firmę PHENO Sp. z o.o. na zlecenie Łódzkiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A. Miejsmem badania było centrum miasta (okolice Placu Trzeciego Maja i ulic Brzeźnickiej, Krakowskiej, Wyszyńskiego, Reymonta, Piłsudskiego, Narutowicza, Przedborskiej i Armii Krajowej), respondenci zostali dobrani drogą losową. W badaniu udział wzięło 508 osób. Badanie w Radomsku zostało przeprowadzone bez poważniejszych utrudnień. Ankietowani byli raczej chętni do współpracy, część osób podeszła z ciekawości widząc inne osoby wypełniające kwestionariusz, natomiast osoby, które odmówiły wzięcia udziału w badaniu, tłumaczyły się brakiem czasu. Respondenci byli dobrze nastawieni do badania.

W pytaniu pierwszym ankietowane osoby zostały poproszone o wskazanie trzech (z dziewięciu wskazanych poniżej) najistotniejszych obszarów, na których powinny skupić swoją uwagę władze Miasta Radomska.

Obszar 1 - Rozwój kultury, oświaty i nauki,

Obszar 2 - Rozwój rozrywki i sportu,

Obszar 3 - Rozwój infrastruktury i transportu,

Obszar 4 - Rozwój potencjału społeczno-gospodarczego,

Obszar 5 - Rozwój potencjału turystycznego,

Obszar 6 - Poprawa jakości środowiska naturalnego,

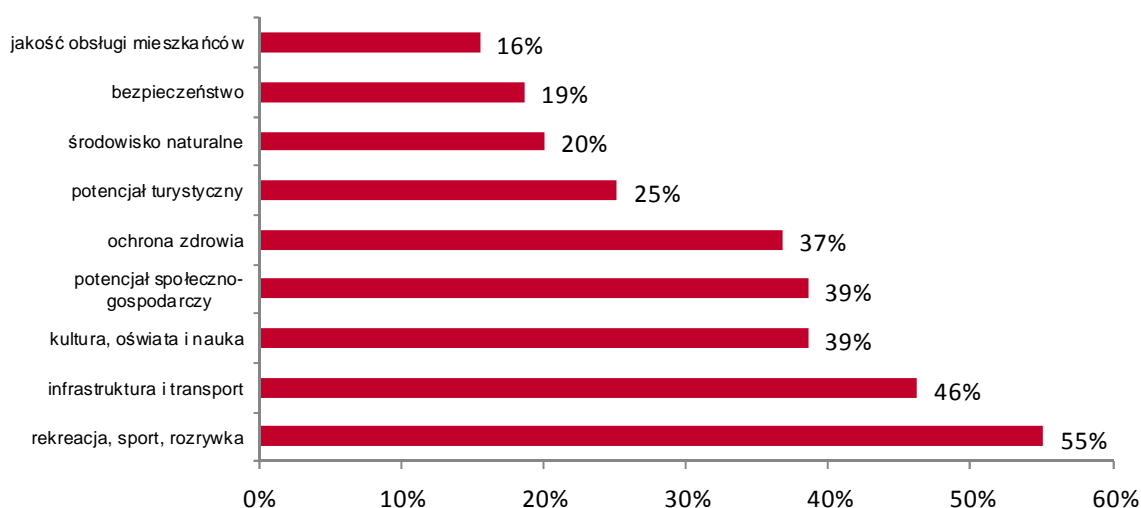
Obszar 7 - Poprawa jakości systemu ochrony zdrowia,

Obszar 8 - Poprawa bezpieczeństwa,

Obszar 9 - Poprawa jakości obsługi mieszkańców przez władze gminy.

Na wykresie poniżej przedstawiono procentowy rozkład odpowiedzi udzielanych przez ankietowanych mieszkańców.

Wykres 9. Obszary priorytetowe w opinii mieszkańców miasta

Źródło: Opracowanie własne

W odpowiedziach mieszkańcy najczęściej wskazywali na obszar związany z rozwojem rekreacji, sportu i rozrywki, na drugim miejscu znalazły się zagadnienia związane z infrastrukturą i transportem (wskazały na nie ponad trzy czwarte respondentów), trzecie miejsce ex aequo zajęły działania

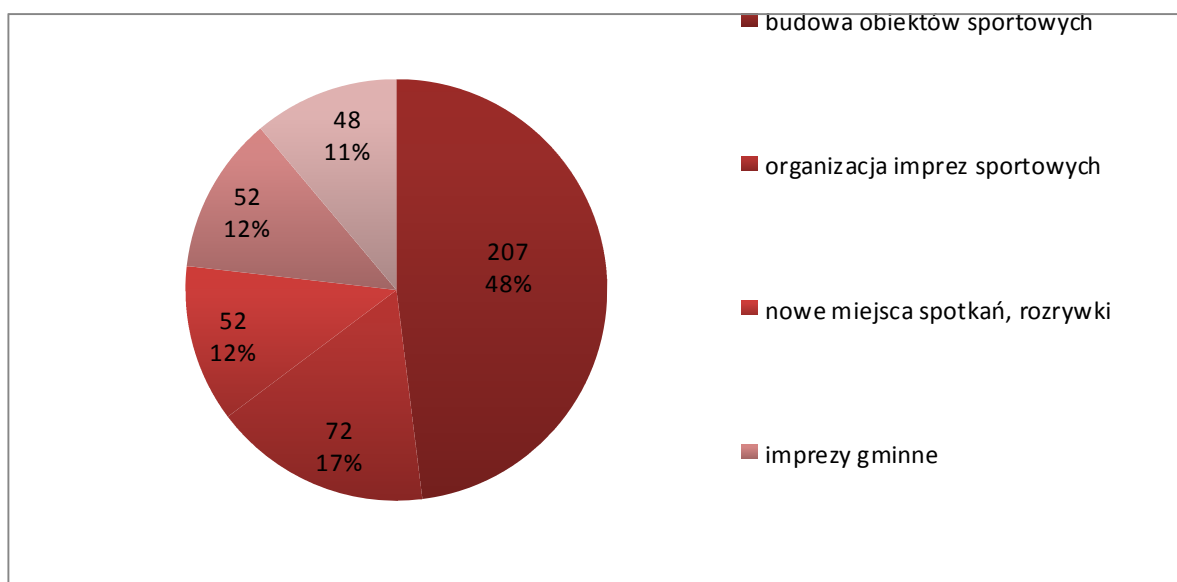
dotyczące rozwoju w obszarze kultury, oświaty i nauki oraz potencjału społeczno-gospodarczego (odpowiedzi ponad jednej trzeciej ankietowanych osób).

Celem drugiego pytania było przypisanie każdemu z wcześniej wymienionych obszarów najważniejszych inicjatyw, które zdaniem respondentów powinny zostać podjęte przez władze miasta. Każdy z respondentów miał możliwość wskazania więcej niż jednego działania w wybranym przez siebie obszarze – wszystkie głosy zostały uwzględnione w analizie. Zostały one przyporządkowane do zdefiniowanych w ramach obszaru ogólniejszych kategorii i odnotowane w poniższym tekście jako „wskazania”.

Najbardziej istotnym dla ankietowanych obszarem, który powinien stanowić priorytet dla władz miasta na najbliższe lata jest „Rozwój rekreacji, sportu i rozrywki” – wymieniło go 55% ankietowanych osób. Wśród działań kluczowych jakie władze miasta powinny, zdaniem respondentów, podjąć w tym obszarze najczęściej pojawiały się głosy mówiące o konieczności:

- budowy obiektów sportowych – 48% wskazań,
- organizacji imprez sportowych – 17% wskazań,
- stworzenia miejsc spotkań, organizacji imprez rozrywkowych – po 12% wskazań.

Wykres 10. Obszar rekreacji, sportu i rozrywki

Źródło: Opracowanie własne

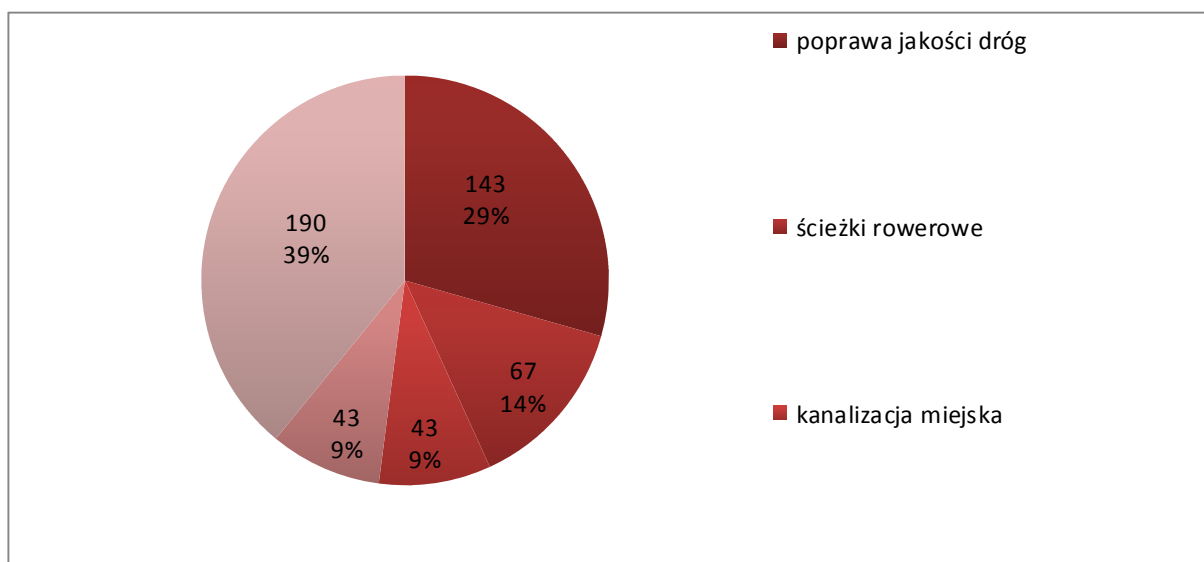
Wymieniając działania z obszaru rozrywki i sportu ankietowani zaakcentowali potrzebę wzbogacenia oferty sportowo-kulturalnej skierowanej do mieszkańców miasta. Respondenci najczęściej wskazywali na konieczność budowy nowych obiektów sportowych (stadionu, hali sportowej, orlików, basenu i kortu tenisowego) oraz organizacji zawodów i imprez o charakterze sportowym. Równie ważne są dla ankietowanych działania związane z tworzeniem nowych miejsc spotkań i rozrywki (jako przykłady podawano kluby, puby, karaoke) oraz imprez integrujących lokalną społeczność (koncerty, festyny). Ankietowani zauważyli również, że pozytywnie na podniesienie poziomu kultury sportowej w mieście wpłynąć mogą różnego rodzaju akcje promujące sport wśród młodzieży szkolnej (3% wskazań), organizacja dodatkowych zajęć sportowych oraz wspieranie powstawania nowych drużyn sportowych, jak również dofinansowywanie działających już zespołów (po 2% wskazań). Pomimo funkcjonowania takich obiektów na terenie miasta, wśród innych propozycji zgłaszanych przez respondentów odnotowano pomysły stworzenia skateparku dla młodzieży oraz placów zabaw dla dzieci.

Drugim najistotniejszym dla ankietowanych obszarem jest „Rozwój infrastruktury i transportu”, za którym opowiedziało się 46% respondentów.

W ramach tego obszaru najczęściej wymieniano potrzebę:

- poprawy stanu dróg – 29% wskazań,
- budowy ścieżek rowerowych – 14% wskazań,
- rozbudowy sieci kanalizacyjnej oraz nowych miejsc parkingowych – po 9% wskazań.

Wykres 11. Obszar infrastruktury i transportu

Źródło: Opracowanie własne

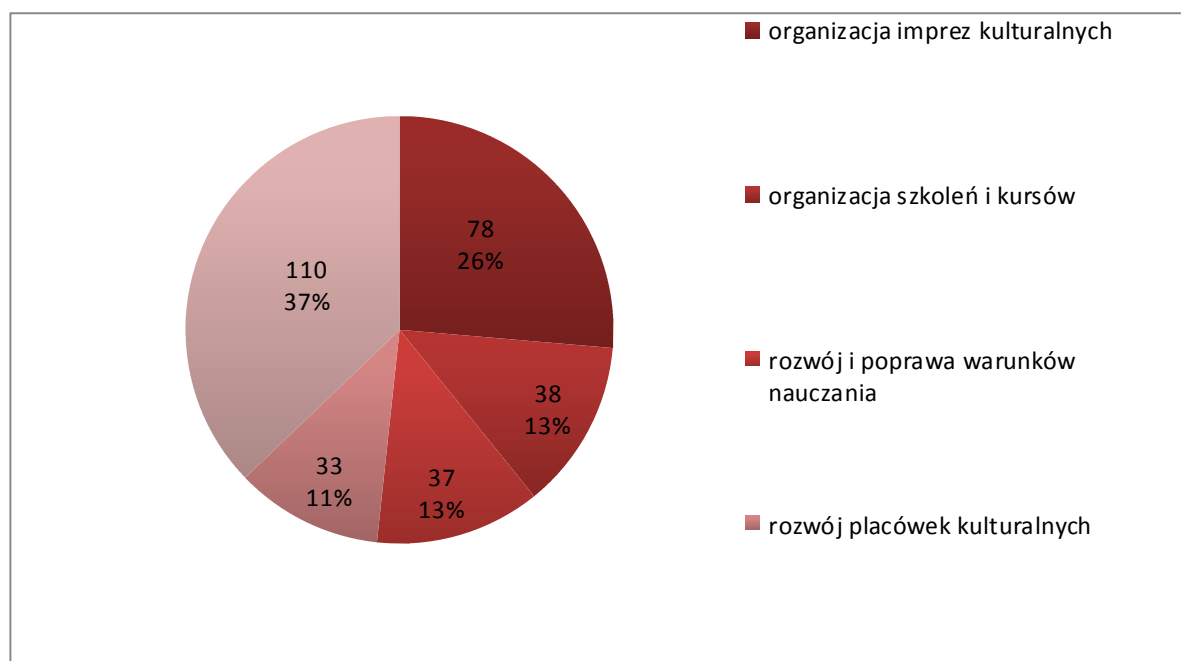
Mówiąc o działaniach dotyczących konieczności poprawy stanu infrastruktury wskazywano przede wszystkim na potrzebę modernizacji istniejącej sieci dróg oraz budowę nowych ulic. Niezbędna jest wg ankietowanych rozbudowa sieci ścieżek rowerowych (14% wskazań) i poprawa jakości chodników (7%) oraz stanu oświetlenia ulic na terenie miasta (4%). Komunikację i poruszanie się po terenie miasta, zdaniem respondentów, usprawniłoby wyznaczenie i stworzenie nowych miejsc parkingowych – szczególnie w jego centrum (9%) oraz zwiększenie liczby kursujących autobusów (8%). Dla 3% grupy kluczowe dla miasta są w tej kwestii działania związane z budową obwodnicy i rond. Mieszkańcy zauważają potrzebę kontynuowania rozbudowy oraz poprawy stanu sieci kanalizacyjnej funkcjonującej na terenie Radomska (9%), jak również podejmowania działań porządkowych nastawionych na oczyszczanie przestrzeni miejskiej (5%).

Na trzecim miejscu ex aequo respondenci wymienili dwa obszary dotyczące rozwoju „kultury, oświaty i nauki” oraz „potencjału społeczno – gospodarczego” – opowiedziało się za nimi po 39% badanej grupy. W ramach obszaru „kultury, oświaty i nauki” najczęściej pojawiały się odpowiedzi dotyczące:

- organizacji imprez kulturalnych – 27% wskazań,
- organizacji kursów i szkoleń – 13% wskazań,
- rozwoju i poprawy warunków nauczania w szkołach – 13% wskazań.

Wykres 12. Obszar kultury, oświaty i nauki

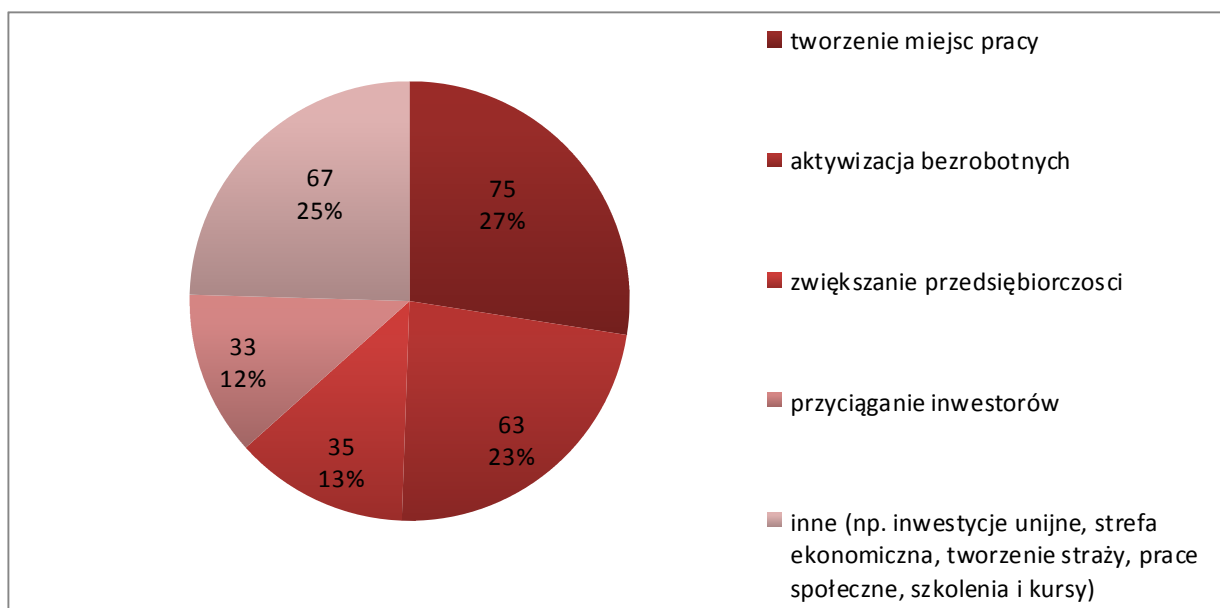
Źródło: Opracowanie własne

Głosy respondentów dotyczyły głównie inicjatyw związanych z organizacją większej ilości imprez o charakterze kulturalnym – takich jak koncerty, wystawy, festyny itp. Równie ważne są dla nich sprawy związane z jakością kształcenia – odnotowano 10% wskazań dotyczących potrzeby organizacji różnego typu kół zainteresowań oraz poprawy warunków nauczania w szkołach, w tym także kontroli procesu nauczania (13%). Respondenci zwracali uwagę na istotny element ciągłości w procesie kształcenia – 11% wskazań dotyczyło organizacji dodatkowych szkoleń i kursów dla mieszkańców. Zasygnalizowano również potrzebę rozwoju placówek i wzbogacenia oferty kulturalnej miasta (głównie kina i teatru, MDK-u) – łącznie 14% wskazań. W ankietach proponowano również organizację konkursów z tematyki plastycznej, muzycznej (7%) oraz spotkań z przedstawicielami świata artystycznego (5%). Wśród pozostałych inicjatyw, istotnych z punktu widzenia rozwoju miasta, wymieniono poszerzenie oferty szkół wyższych funkcjonujących na terenie Radomska (4%), co zdaniem ankietowanych zwiększyłoby liczbę mieszkańców czasowych (nowi studenci) oraz zatrzymało migrację osób młodych do większych ośrodków. Odnotowano pojedyncze głosy postulujące promowanie i ochronę radomszczańskich zabytków oraz budowę/rozbudowę ośrodków kultury.

W ramach obszaru „Rozwoju potencjału społeczno-gospodarczego”, za którym opowiedziało się również 39% ankietowanych, najczęściej wskazywano na potrzebę:

- tworzenia nowych miejsc pracy – 35% wskazań,
- aktywizacji osób bezrobotnych – 19% wskazań,
- działań wspierających rozwój przedsiębiorczości – 19% wskazań.

Wykres 13. Obszar potencjału społeczno – gospodarczego

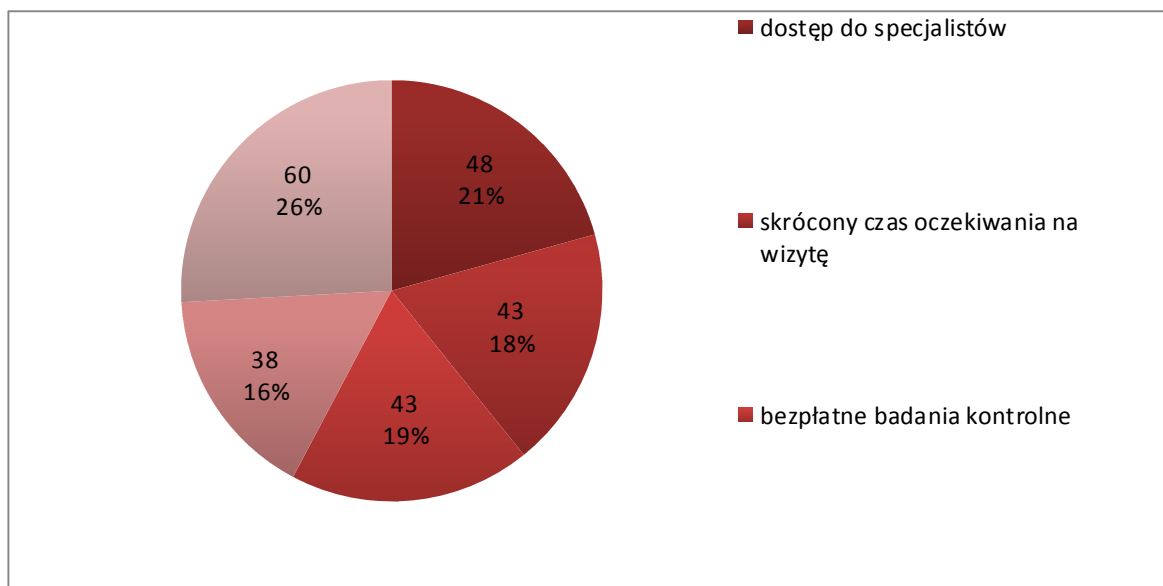
Źródło: Opracowanie własne

Najistotniejsze dla ankietowanych mieszkańców miasta są działania podejmowane w celu ograniczenia poziomu bezrobocia – głównie rozumiane jako tworzenie nowych miejsc pracy (27% wskazań) oraz aktywizację osób bezrobotnych (23%). Równie ważnym aspektem są inicjatywy zmierzające do zwiększenia przedsiębiorczości (13%), w tym pomoc przedsiębiorcom już funkcjonującym na radomszczańskim rynku pracy. Część respondentów dostrzega również konieczność aktywnego przyciągania nowych inwestorów, którzy byliby skłonni zainwestować i stworzyć kolejne miejsca pracy dla mieszkańców Radomska i całego regionu (12%). Wśród pozostałych propozycji działań istotnych dla rozwoju potencjału społeczno-gospodarczego miasta wymieniano: zwiększanie inwestycji dofinansowywanych ze środków unijnych (9%), jak i rozwój Specjalnej Strefy Ekonomicznej (4%). Pojedyncze głosy wskazywały na możliwość angażowania osób bezrobotnych do prac o charakterze społecznym (3%) oraz potrzebę uzupełniania ich kwalifikacji w specjalnych kursach czy szkoleniach (3%).

Kolejnym obszarem priorytetowym dla władarzy miasta jest w opinii ankietowanych mieszkańców „Poprawa jakości systemu zdrowia” – opowiedziało się za nim 37% badanych osób. Najczęściej w odpowiedziach udzielanych w ankietach wskazywano na potrzebę:

- dostępu do lekarzy specjalistów – 21% wskazań,
- skrócenia czasu oczekiwania na wizytę – 19% wskazań,
- bezpłatnych badań kontrolnych – 19% wskazań.

Wykres 14. Obszar jakości systemu ochrony zdrowia

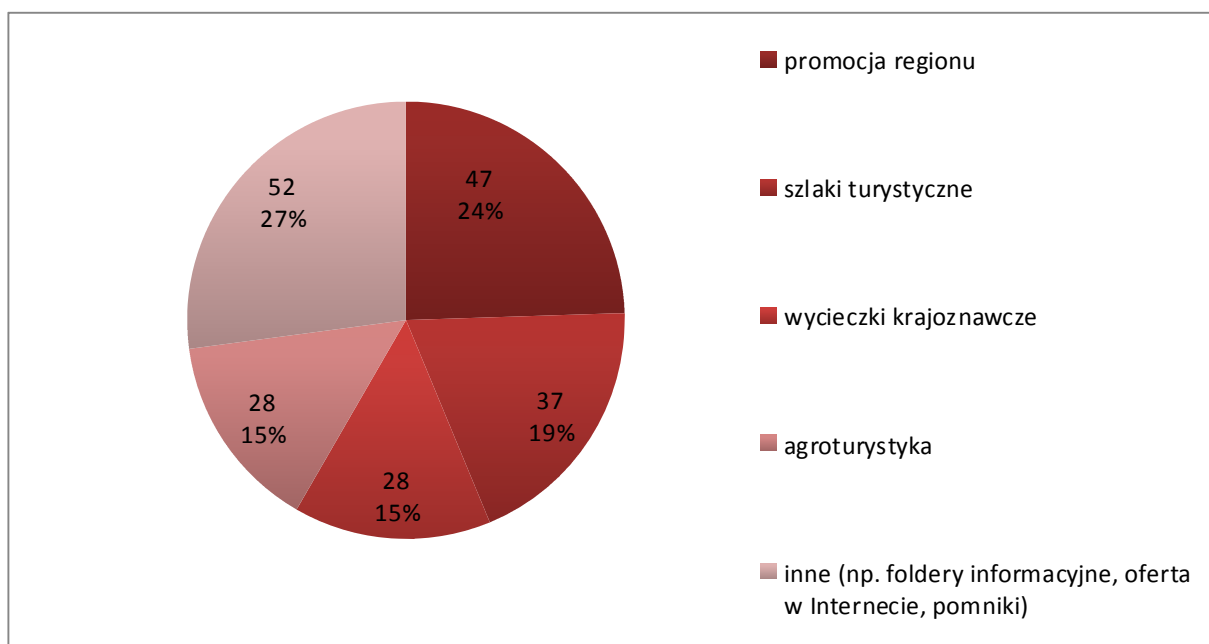
Źródło: Opracowanie własne

W przypadku obszaru związanego z problematyką ochrony zdrowia odpowiedzi respondentów skupione były głównie wokół kwestii dostępności usług. Najważniejsze poza specjalistyczną opieką lekarską jest dla nich skrócenie czasu oczekiwania na wizytę oraz możliwość skorzystania z bezpłatnych wizyt kontrolnych. W ankietach zgłaszano potrzebę szybszego i łatwiejszego dostępu do podstawowych bezpłatnych badań stomatologicznych, okulistycznych oraz ginekologicznych (17% wskazań), jak również przeprowadzania w szkołach zajęć z profilaktyki prozdrowotnej (8%). Kolejnym ważnym problemem sygnalizowanym przez ankietowanych są wysokie ceny leków, przekraczające finansowe możliwości respondentów, ograniczające lub uniemożliwiające prawidłowy proces leczenia. Odnotowano pojedyncze głosy dotyczące potrzeby usprawnienia pracy karetki pogotowia (skrócenie czasu przyjazdu) oraz bardziej przyjazną pacjentowi obsługę w szpitalu i przychodniach lekarskich (po 3%). Wśród pozostałych propozycji usprawnienia systemu ochrony zdrowia sugerowano zwiększenie liczby łóżek w szpitalu powiatowym i doposażenie jednostki w odpowiedni sprzęt medyczny, a także promocję zdrowego stylu życia.

Piąte miejsce, wśród obszarów priorytetowych w perspektywie najbliższych lat, zajmuje „Rozwój potencjału turystycznego” – wymieniło go w swoich ankietach 25% respondentów. Wskazując na obszar turystyki najczęściej proponowano działania związane z:

- promocją regionu – 24% wskazań,
- rozwojem szlaków turystycznych – 19% wskazań,
- organizacją wycieczek krajoznawczych – 15% wskazań.

Wykres 15. Obszar potencjału turystycznego

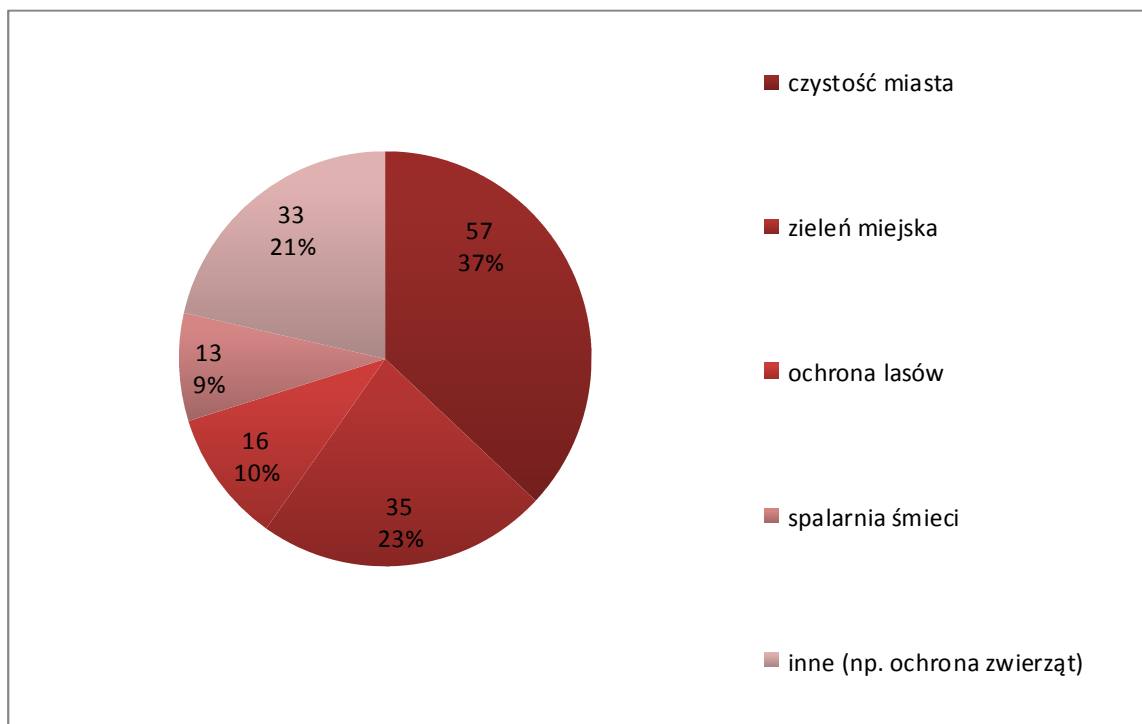
Źródło: Opracowanie własne

W wypowiedziach na temat działań jakie powinno podejmować miasto w celu rozwoju potencjału turystycznego wskazywano przede wszystkim na spójną promocję regionu w Internecie i pozostałych mediach – skuteczną reklamę przyciągającą ludzi do Radomska (24% wskazań). Zwrócono uwagę na konieczność wzbogacenia oferty turystycznej udostępnianej na oficjalnej stronie miasta, jak również przygotowanie publikacji w formie tradycyjnych folderów informacyjnych (po 8%). Mieszkańcy dostrzegają potrzebę podnoszenia atrakcyjności miasta poprzez rozmieszczane na jego terenie małych form architektonicznych (np. pomniki, rzeźby – 5%), wytyczenie i oznakowanie nowych szlaków turystycznych (19%) czy organizację wycieczek krajoznawczych po regionie (15%). Szansą na rozwój potencjału turystycznego jest wg badanych mieszkańców rozwój bazy noclegowej w regionie – zarówno w postaci kompleksów wypoczynkowych, jak i gospodarstw agroturystycznych (15%). Wśród innych inicjatyw proponowanych przez respondentów odnotowano głosy dotyczące budowy aquaparku, centrum rozrywki, rewitalizacji zabytków oraz wykorzystania do celów turystycznych zasobów postaci pokładów wód geotermalnych znajdujących się w Radomsku.

Na szóstym miejscu respondenci wymienili obszar związany z „poprawą jakości środowiska naturalnego” – zaznaczyło go 20% badanej grupy. W ramach tego obszaru najczęściej przytaczano odpowiedzi dotyczące:

- czystości miasta – 37% wskazań,
- zwiększania powierzchni terenów zielonych – 23% wskazań,
- ochrony lasów – 10% wskazań.

Wykres 16. Obszar jakości środowiska naturalnego

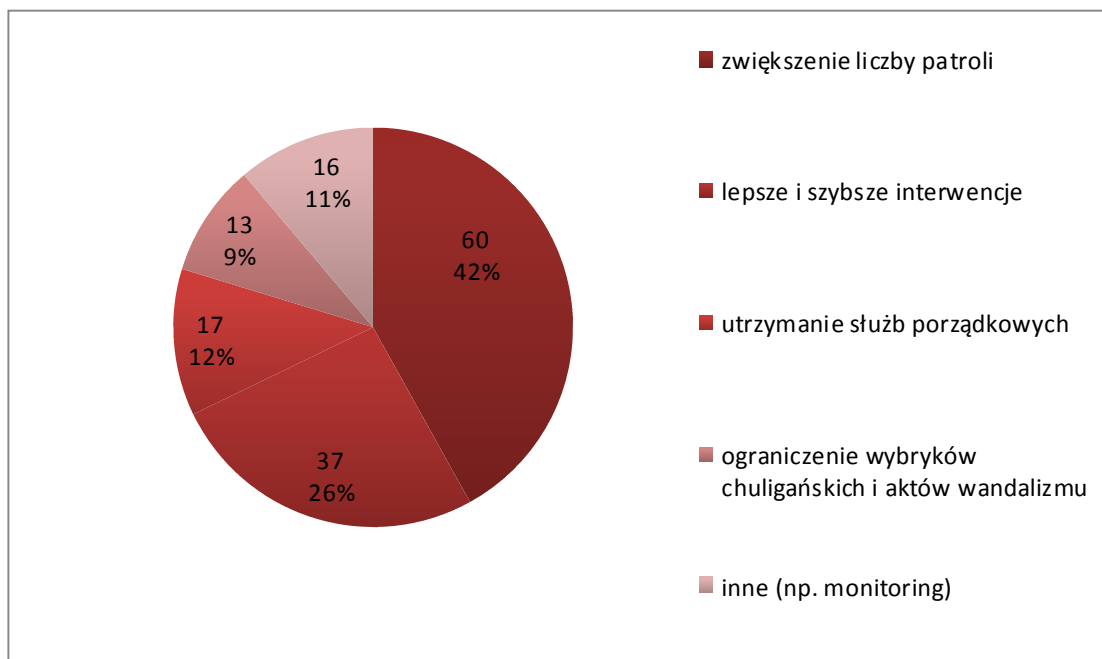
Źródło: Opracowanie własne

Najczęściej pojawiały się głosy, kładące nacisk na utrzymanie porządku i czystości w mieście (m.in. poprzez podniesienie i egzekwowanie kar za zaśmiecanie przestrzeni publicznej czy zwiększenie liczby koszy na śmieci). Zwracano uwagę na konieczność zwiększania powierzchni terenów zielonych (nasadzenia drzew) oraz ochronę lokalnych lasów. Miasto powinno, zdaniem respondentów, podejmować działania związane z budową spalarni odpadów (8%) oraz ochroną zwierząt – szczególnie poprzez wsparcie funkcjonowania schroniska (4%). W ankietach zgłaszano także potrzebę budowy oczyszczalni ścieków, segregacji odpadów, ochronę gleb i roślin oraz propagowania wśród mieszkańców postaw ekologicznych (zarówno przez prelekcje, jak i imprezy o charakterze proekologicznym).

Przedostatnie miejsce na liście obszarów priorytetowych dla władarzy miasta zajęły kwestie związane z poziomem bezpieczeństwa – ujęło go w swoich ankietach 19% ankietowanych osób. Uwagę skupiono przede wszystkim na sprawach związanych z:

- liczbą patroli służb porządkowych – 42% wskazań,
- jakością interwencji – 26% wskazań,
- utrzymaniem istniejących służb porządkowych – 12% wskazań.

Wykres 17. Obszar bezpieczeństwa

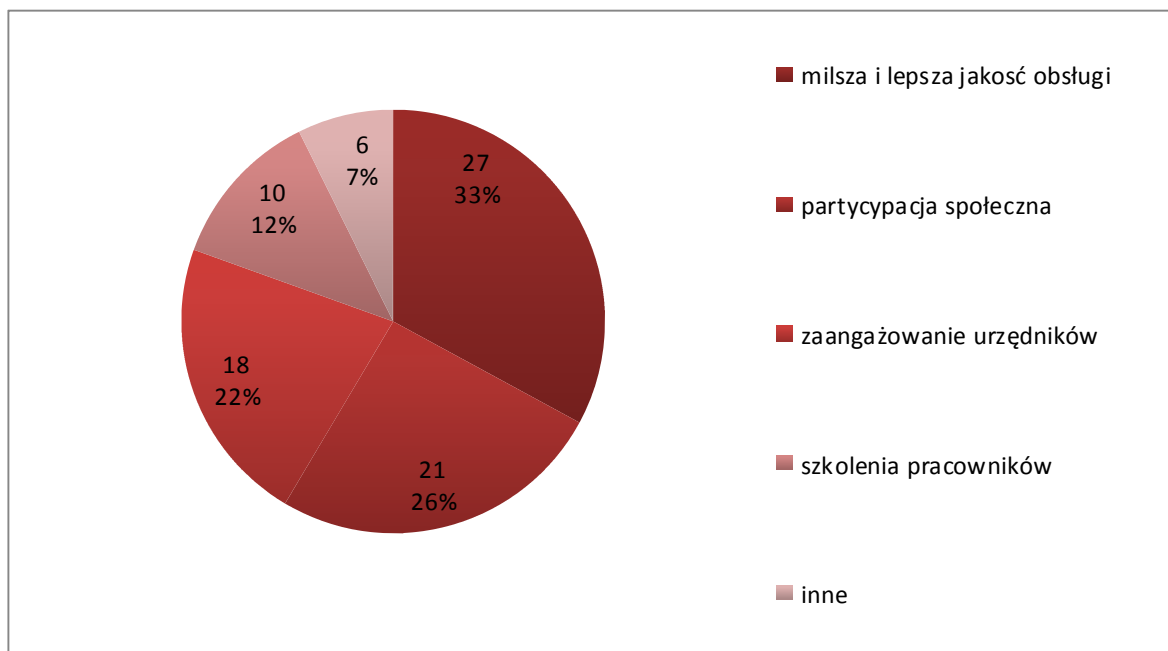
Źródło: Opracowanie własne

Wyszczególniając działania związane z poziomem bezpieczeństwa ankietowani mieszkańcy zwracali przede wszystkim uwagę na potrzebę zwiększenia liczby patroli policyjnych oraz straży miejskiej działających na terenie Radomska (42% wskazań). Usprawni to i umożliwi lepszą kontrolę newralgicznych punktów miasta. Odnotowano głosy postulujące konieczność utrzymania wszystkich służb porządkowych funkcjonujących do tej pory w Radomsku (12%) oraz wsparcia ich pracy systemem monitoringu (6%). Zasugerowano również konieczność zaostrzenia kar za wandalizm i chuligańskie wybryki (9%). Pozostałe pojedyncze odpowiedzi respondentów dotyczyły poprawy skuteczności działania służb porządkowych, ograniczenia wandalizmu oraz ciągłego monitoringu miejsc publicznych

Najmniej istotnym dla miasta (z punktu widzenia ankietowanych osób) jest obszar związany z „poprawą jakości obsługi mieszkańców” – w ankietach ujęto go jedynie 16% badanych osób. Wymieniano kwestie dotyczące:

- miłszej i lepszej obsługi klienta – 33% wskazań,
- partycypacji społecznej - 26% wskazań,
- poziomu zaangażowania urzędników – 22% wskazań.

Wykres 18. Obszar poprawy jakości obsługi mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne

Jedna trzecia odnotowanych w tym obszarze głosów dotyczyła potrzeby poprawy atmosfery obsługi w urzędach – w ankietach stwierdzono, iż urzędnicy powinni być miłsi, sprawniej obsługiwać petentów (33% wskazań) oraz bardziej angażować się w wykonywanie swoich obowiązków zawodowych (22% wskazań). Kolejnym aspektem na który zwrócono uwagę jest zwiększenie udziału mieszkańców w decyzjach podejmowanych przez władze miasta np. poprzez organizację debat publicznych, konsultacji, spotkań podczas których mieszkańcy mieliby szansę na wypowiedzenie swoich uwag i postulatów (22%). Wśród pozostałych głosów pojawiały się propozycje „odmłodzenia” zasobów kadrowych urzędu miasta, organizacji szkoleń dla urzędników, a także ułatwienia mieszkańcom dostępu do władz.

W pytaniu drugim mieszkańcy zostali poproszeni o wymienienie najbardziej charakterystycznych mocnych i słabych stron swojego miasta. Jako kluczowe mocne strony najczęściej wskazywano:

- zadbane i przyjemne centrum - 17% wskazań,
- estetyka miasta - 10% wskazań,
- potencjał mieszkańców (ludzi aktywnych) - 13% wskazań.

Podkreślając walory estetyczne miasta respondenci wskazywali także na atuty w postaci terenów zielonych, zadbanych parków. Mieszkańcy uwydatniali istotną rolę życia kulturalnego oraz obiektów zabytkowych znajdujących się na terenie miasta. Niewątpliwą zaletą jest zdaniem ankietowanych atrakcyjne położenie Radomska w centrum kraju, na przecięciu szlaków komunikacyjnych oraz posiadanie terenów inwestycyjnych. Respondenci doceniają podejmowane działania modernizacyjne – 3% postrzega jako atut wyremontowany dworzec kolejowy. Mocną stroną miasta są w ich opinii także spokój i bezpieczeństwo, dobrze funkcjonujące szkoły oraz nowoczesny szpital powiatowy. Na kolejnych miejscach wymieniano realizowane w mieście inicjatywy o charakterze kulturalno-rozrywkowym, jak również potencjał związany z występowaniem złóż wody geotermalnej.

Jako przeciwwagę dla mocnych stron mieszkańcy zdefiniowali w ankietach również kluczowe braki i zagrożenia występujące na terenie miasta lub zjawiska negatywnie kojarzące się im z Radomskiem. Porządkując odpowiedzi udzielane przez mieszkańców najczęściej odnotowywano kwestie dotyczące:

- stanu dróg, chodników – 20% wskazań
- organizacji wydarzeń oraz infrastruktury rekreacyjno-rozrywkowej – 17% wskazań,
- wysokiego bezrobocia – 16% wskazań.

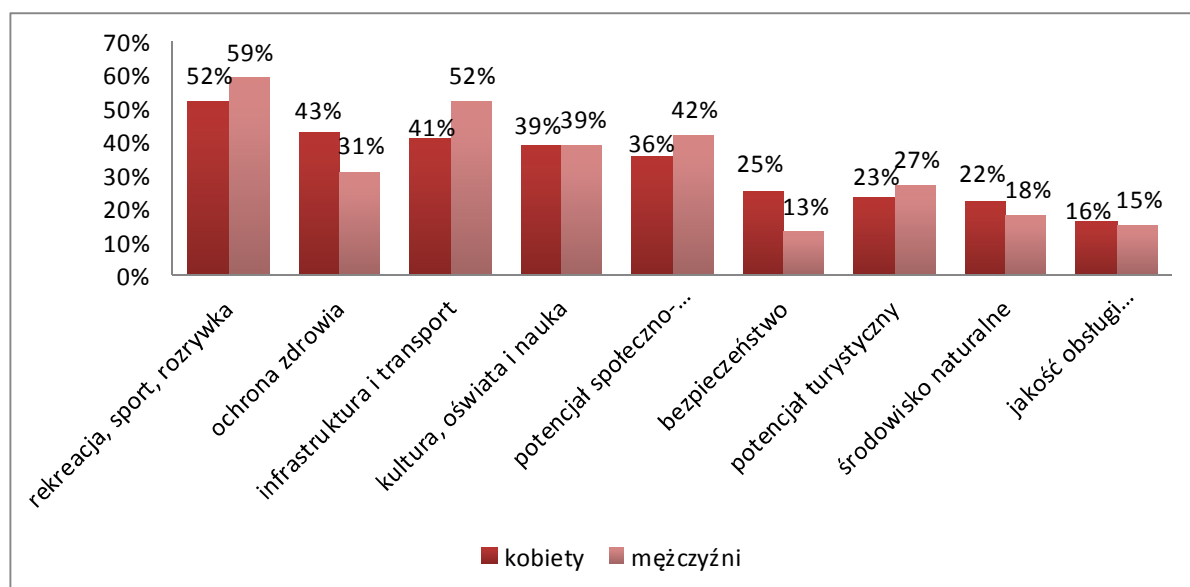
Pisząc o infrastrukturze rekreacyjno-rozrywkowej zwracano uwagę na niewielką liczbę miejsc spotkań, placów zabaw dla dzieci, orlików i klubów. Jednocześnie podkreślono zbyt małą liczbę organizowanych w Radomsku wydarzeń o charakterze kulturalno-rozrywkowym – wskazywano na brak imprez masowych, małą liczbę konkursów i zawodów sportowych. Słabą stroną w opinii mieszkańców jest stan dróg oraz infrastruktury okołodrogowej (brak przejść dla pieszych, stan chodników), brak miejsc parkingowych, słabo rozwinięta sieć ścieżek rowerowych, jak również niedostosowanie przestrzeni publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych. Obok sygnalizowanego w wypowiedziach mieszkańców wysokiego poziomu bezrobocia, w ankietach podkreślano bardzo niski poziom zarobków oraz proces migracji osób młodych do większych ośrodków miejskich. Odnotowano głosy na temat zbyt małej liczby inwestycji realizowanych na terenie miasta, jego słabego rozwoju i niewystarczającego zagospodarowania środków oraz krytyczne oceny dotyczące pracy urzędników lokalnych. Pojedyncze głosy wskazywały na brak odpowiedniej promocji miasta na poziomie województwa i kraju, ograniczony dostęp do specjalistycznej opieki lekarskiej, brak kanalizacji, zanieczyszczenie przestrzeni miejskiej (w tym brak koszy na śmieci, brak wysypiska) oraz chuligańskie wybryki i akty wandalizmu.

Zależności pomiędzy udzielanymi odpowiedziami a płcią, wiekiem i statusem zawodowym respondentów.

Analizując odpowiedzi mieszkańców Radomska można zauważyć, że zarówno dla ankietowanych kobiet jak i mężczyzn najważniejsze były kwestie związane z rozrywką, rekreacją i sportem – wskazała na nie ponad połowa respondentów w każdej z tych grup (52% kobiet i 59% mężczyzn). Zdania kobiet i mężczyzn zaczynają się nieco różnicować przy wskazywaniu kolejnych priorytetów. O ile dla mieszkanki miasta drugim najważniejszym obszarem jest ochrona zdrowia, to mężczyźni akcentowali na tym miejscu potrzebę rozwoju infrastruktury i transportu. Na trzecim miejscu mężczyźni wymieniali potrzebę rozwoju potencjału społeczno-gospodarczego, która wg głosów ankietowanych kobiet zajęła dopiero piątą lokatę (za problemami dotyczącymi kultury i nauki). Różnice w odpowiedziach kobiet i mężczyzn widać również w obszarze dotyczącym poprawy bezpieczeństwa – jest on zdecydowanie ważniejszy dla ankietowanych kobiet (wskazało go 25% tej grupy), niż dla mieszkających w mieście mężczyzn (wskazało go 13% tej grupy, co umiejscowiło problem bezpieczeństwa na samym końcu listy ich obszarów priorytetowych).

Wykres 19. Płeć a obszary priorytetowe w opinii mieszkańców

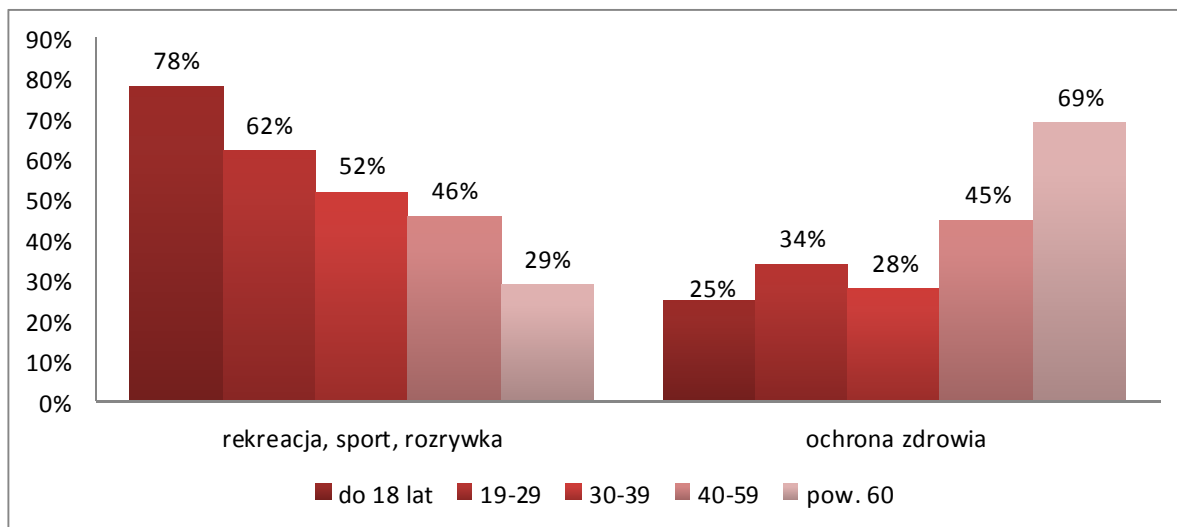

Źródło: Opracowanie własne

Różnice w postrzeganiu obszarów priorytetowych widać wyraźniej analizując odpowiedzi udzielane przez poszczególne grupy wiekowe ankietowanych osób. Waga kwestii związanych z rozrywką, sportem i rekreacją zmniejsza się wprost proporcjonalnie do wzrostu wieku ankietowanych mieszkańców Radomska. Podobnie wygląda sytuacja z kwestią kultury i nauki – najistotniejsze są dla osób młodych, zaś najrzadziej wskazywały na nie w kwestionariuszach osoby po czterdziestym roku życia. Ponowny wzrost zainteresowania sprawami kultury i nauki widać wśród osób w wieku powyżej 60 lat (czyli w wieku poprodukcyjnym). Wzrost zainteresowania działaniami skierowanymi na poprawę systemu opieki zdrowotnej zwiększa się wraz z wiekiem respondentów – jedynie w grupie

trzydziestolatków odnotowano mniejszy niż w grupie osób młodszych odsetek osób wskazujących na kwestie zdrowia w swoich ankietach.

Wykres 20. Wiek a obszary rekreacji, sportu, rozrywki i ochrony zdrowia w opinii mieszkańców

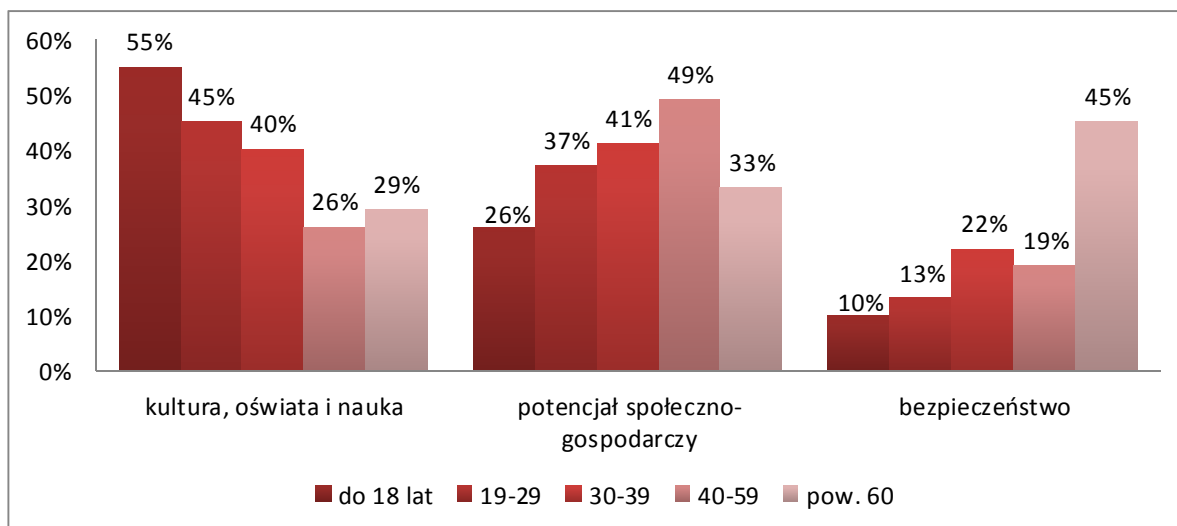

Źródło: Opracowanie własne

Wśród głosów definiujących jako priorytetowe działania związane z koniecznością poprawy poziomu bezpieczeństwa w mieście przeważały opinie osób po 60 roku życia – jest on istotny dla blisko połowy tej grupy badanych (45%). Pozostałe grupy wiekowe umieszczały go raczej na ostatnich miejscach rankingu najważniejszych działań.

Działania związane ze zwiększaniem przedsiębiorczości, przyciąganiem inwestorów, aktywizacją ogólnie definiowanymi jako rozwój potencjału społeczno-gospodarczego miasta są najistotniejsze dla osób od trzydziestego do sześćdziesiątego roku życia. W kolejnej grupie wiekowej już tylko jedna trzecia ankietowanych uznaje je za priorytetowe dla rozwoju Radomska.

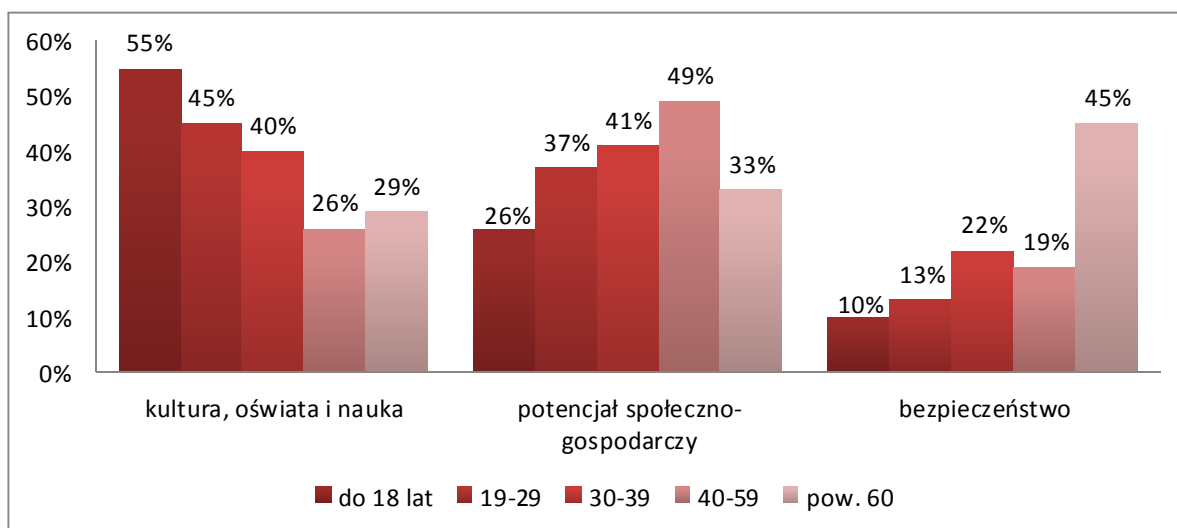
Wykres 21. Wiek a obszary kultury, nauki, potencjału społeczno-gospodarczego oraz bezpieczeństwa w opinii mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne

W przypadku pozostałych obszarów wskazywanych jako priorytetowe nie widać wyraźnych zależności pomiędzy wiekiem a udzielanymi odpowiedziami. Warto jednak zwrócić uwagę, że respondenci powyżej sześćdziesiątego roku życia są bardziej krytyczni jeśli chodzi o ocenę jakości pracy i obsługi mieszkańców przez urzędy oraz ostrożniej odnoszą się do potencjału turystycznego Radomska.

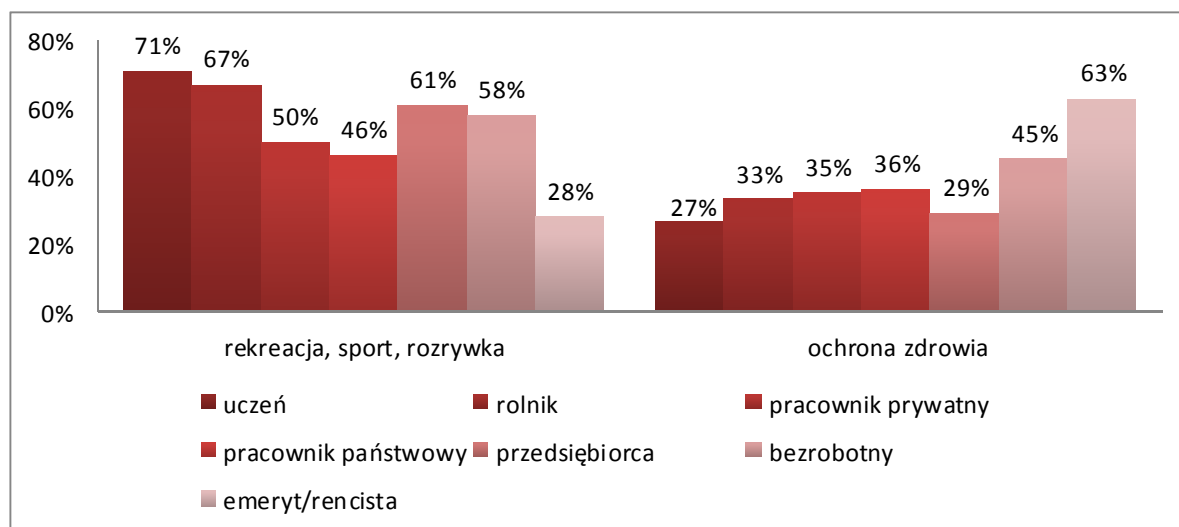
Wykres 22. Wiek a obszary infrastruktury, turystyki, środowiska i obsługi mieszkańców w opinii respondentów

Źródło: Opracowanie własne

Zdania na temat istotności poszczególnych obszarów działań układają się różnie w zależności od statusu zawodowego respondenta. Najwięcej osób zainteresowanych działaniami w obszarze rozrywki, rekreacji i sportu widać w grupie ludzi młodych (uczących się) oraz rolników, osób prowadzących własną działalność i ludzi bezrobotnych. Z kolei problemy systemu służby zdrowia są dostrzegane jako istotne, głównie w grupie emerytów i rencistów (wskazało na nie 63% grupy).

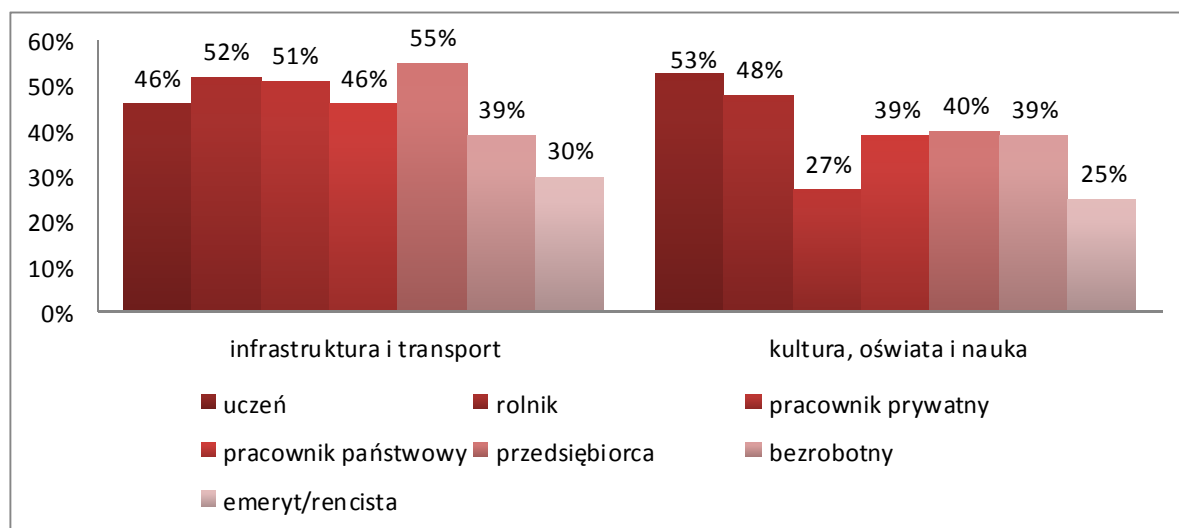
Wykres 23. Zawód a obszary rozrywki i sportu oraz ochrony zdrowia w opinii mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne

Zapewnienie odpowiedniego poziomu oświaty, zaspokojenie potrzeb kulturalnych jest istotne przede wszystkim dla osób uczących się (wskazało na niego 53% tej grupy), mniejsze zapotrzebowanie w tej kwestii zgłaszały osoby pracujące w sektorze prywatnym oraz osoby przebywające na emeryturze i rencie.

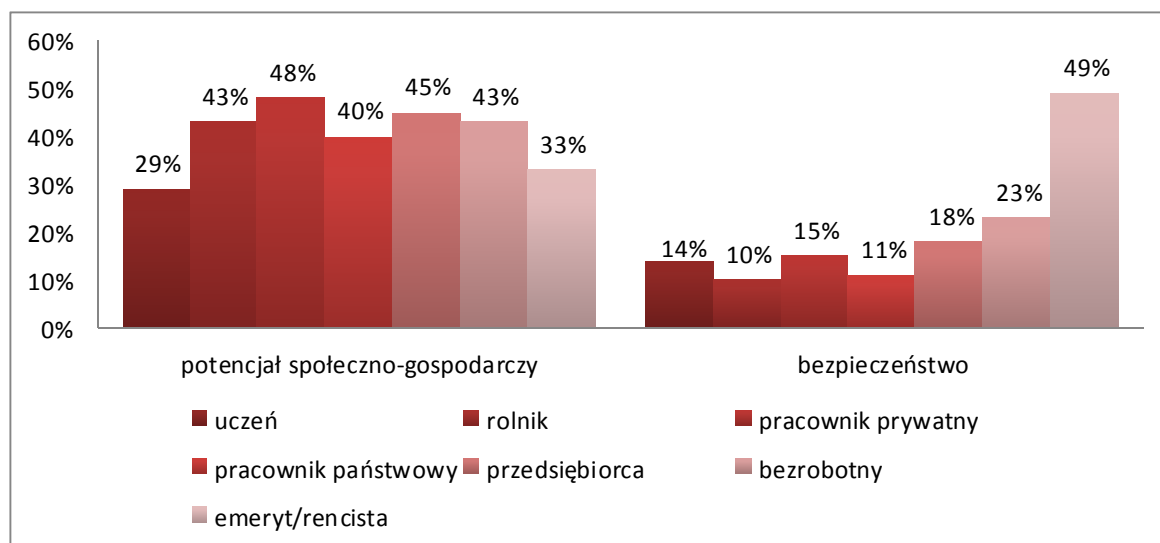
Wykres 24. Zawód a obszary infrastruktury oraz kultury i nauki w opinii mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne

Zainteresowanie działaniami nakierowanymi na zwiększenie poziomu bezpieczeństwa jest najbardziej widoczne w grupie osób bezrobotnych, starszych oraz korzystających ze świadczeń rentowych i emerytalnych. Obszar zwiększania potencjału społeczno-gospodarczego jest istotny dla wszystkich grup zawodowych – wymieniała go w swoich ankietach ponad jedna czwarta osób uczących się, jedna trzecia emerytów i rencistów oraz blisko połowa rolników, osób pracujących i bezrobotnych.

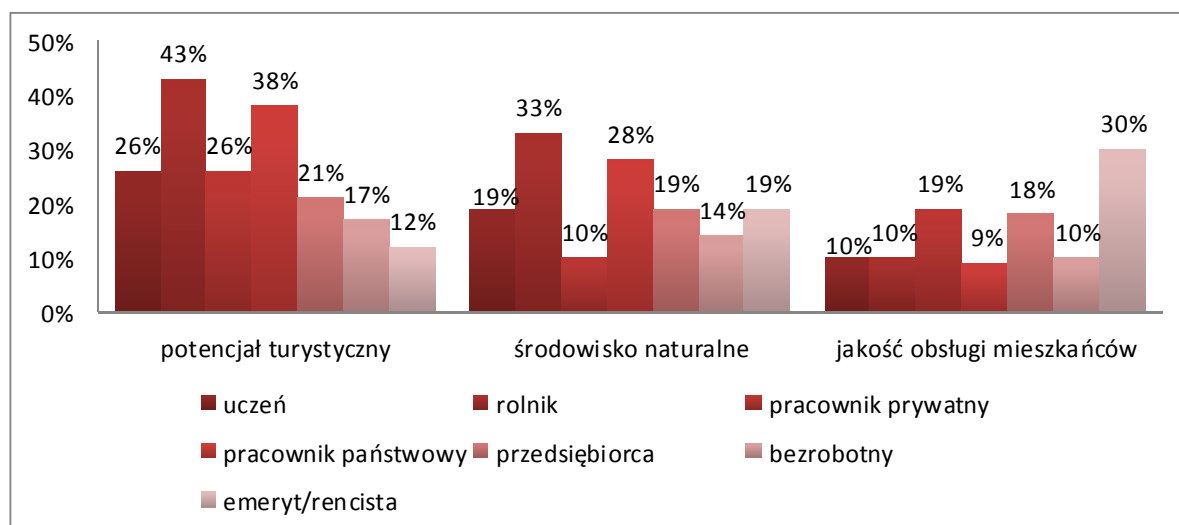
Wykres 25. Zawód a obszary potencjału społeczno-gospodarczego i bezpieczeństwa w opinii mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne

Potencjał turystyczny postrzega jako istotny dla rozwoju miasta ponad 43% osób deklarujących się w ankietach jako rolnicy oraz 38% pracowników sektora publicznego. Najmniej istotny jest on dla osób starszych (emerytów i rencistów) oraz bezrobotnych mieszkańców Radomska. Na potrzebę podejmowania działań związanych z ochroną środowiska naturalnego wskazywała w swoich ankietach jedna trzecia grupy rolników i ponad jedna czwarta pracowników sektora państwowego. W pozostałych grupach zawodowych wskazywała je jako istotny dla rozwoju miasta mniej niż jedna piąta respondentów. Z kolei potrzebę poprawy jakości obsługi mieszkańców akcentuje w swych kwestionariuszach najczęściej grupa osób starszych (emerytów) i rencistów oraz pracowników sektora prywatnego.

Wykres 26. Zawód a obszary turystyki, środowiska i obsługi mieszkańców w opinii mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne

Informacje uzyskane podczas wywiadu indywidualnego z przedstawicielami miasta

Rozmowę z przedstawicielami władz miasta Radomska przeprowadzono w dniu 26.04.2013 roku w siedzibie urzędu. W opinii rozmówców Radomsko to przede wszystkim miasto przemysłowo – gospodarcze, a jego rozwój uwarunkowany jest konsekwentnymi działaniami ukierunkowanymi na przyciągnięcie inwestorów zarówno na tereny należące do miasta jak i na tereny SSE oraz przygotowanie dla nich atrakcyjnej oferty (ok 164 ha terenów inwestycyjnych). Do czasu przemian ustrojowych z 1989 roku Radomsko było jednym z najbardziej uprzemysłowionych (co do swojej wielkości) miast w kraju – produkcja skupiona była głównie wokół branż związanych z meblarstwem i metalurgią. Do tych tradycji chciano by również nawiązać planując obecne kierunki rozwoju miasta. Aktualnie na jego terenie funkcjonują głównie mikroprzedsiębiorstwa, z których część pozostaje zrzeszona w samorządach gospodarczych (Cech Rzemieślników i Przedsiębiorców, Regionalna Izba Przemysłowo-Handlowa, Zrzeszenie Handlu i Usług).

Przedstawiciele władz dostrzegają problemy związane z rosnącym bezrobociem oraz migracją osób młodych i wykształconych do innych ośrodków miejskich. Na dzień dzisiejszy, w Radomsku działają dwie filie szkół wyższych (Społeczna Akademia Nauk oraz Akademia Humanistyczno - Ekonomiczna), jednak oferują one studentom głównie kierunki humanistyczne (np. administracja, doradztwo zawodowe, pedagogika), na które nie ma zbyt dużego zapotrzebowania na rynku pracy. Dlatego też władze widzą rozwój lokalny w ścisłym powiązaniu go z inicjatywami zwiększającymi potencjał intelektualny miasta np. stworzeniem przestrzeni współpracy dla sfery przemysłowej i naukowej. Współpraca ta mogłaby również pozytywnie wpłynąć na wzbogacenie oferty edukacyjnej Radomska już na poziomie gimnazjalnym np. poprzez tworzenie w szkołach klas profilowanych.

W opinii głównych przedstawicieli, miasto posiada również potencjał związany z dobrze rozwiniętym sektorem kultury (działania podejmowane przez Miejski Dom Kultury, Muzeum Regionalne, bibliotekę, organizacje pozarządowe) oraz lokalną historią (bracia Różewiczowie, tradycje czterech wyznań – judaizmu, protestantyzmu, prawosławia i katolicyzmu), które stanowią swoistą markę regionu wyróżniającą się na tle całego województwa. Wzbogacenie oferty kulturalno-rozrywkowej skierowanej do osób młodych o wydarzenia i miejsca (m.in. kluby, odbudowa amfiteatru) na stałe wpisujące się w obraz Radomska, jak i zapewnienie odpowiedniego zaplecza rekreacyjnego (obiekty sportowe, zbiornik wodny do celów rekreacyjnych, wykorzystanie rzeki Radomki i źródeł geotermalnych do celów rekreacyjno-turystycznych) mogłoby dodatkowo uatrakcyjnić miasto w oczach jego mieszkańców, jak i potencjalnych turystów i inwestorów.

W rozmowie zaakcentowano jako atut atrakcyjne położenie miasta w centrum kraju, na przecięciu głównych szlaków komunikacyjnych (drogi krajowe 91 i 42), ale jednocześnie wskazano taką lokalizację jako przyczynę wielu problemów związanych ze wzmożonym ruchem tranzytowym (bezpieczeństwo mieszkańców, uszkodzenia budynków, stan nawierzchni), które w przyszłości mogłyby zostać rozwiązane poprzez budowę obwodnicy.

Podsumowując wyniki badań ankietowych oraz rozmów przeprowadzanych z przedstawicielami urzędu miasta i reprezentantami głównych grup społecznych Radomska można zauważyć, że wśród trzech najważniejszych obszarów działań pojawiają się (choć w różnych konfiguracjach) aż trzy wspólne: infrastruktura i transport, potencjał społeczno – gospodarczy oraz kultura, oświata i nauka.

Przedstawiciele Miasta	Kluczowi interesariusze	Mieszkańcy
Potencjał społeczno-gospodarczy	Infrastruktura i transport	Rozrywka, sport, rekreacja
Kultura, oświata, nauka	Potencjał społeczno-gospodarczy	Infrastruktura i transport
Infrastruktura i transport	Kultura, oświata, nauka	Kultura, oświata, nauka i Potencjał społeczno-gospodarczy

W odróżnieniu od władarzy miasta, jak i głównych interesariuszy obszarem najważniejszym i najczęściej wymienianym przez mieszkańców w ankietach są inicjatywy związane z rozwojem i wzbogaceniem oferty rekreacyjno-rozrywkowej (m.in. rozbudowa infrastruktury rekreacyjno - sportowej oraz organizacja imprez). Kolejne obszary, na które wskazywano w kwestionariuszach, odnajdujemy również we wskazaniach dwóch pozostałych grup władarzy i reprezentantów społecznych miasta.

W obszarze infrastruktury i transportu zarówno mieszkańcy, jak i kluczowi interesariusze oczekują przede wszystkim poprawy stanu dróg, wyprowadzenia z miasta ciężkich samochodów poprzez budowę obwodnicy, wyznaczenia nowych miejsc parkingowych (również płatnych) oraz rozwoju sieci ścieżek rowerowych. Jako kolejne wymieniali działania związane z rozbudową instalacji wodno-kanalizacyjnej. Władze koncentrują się głównie na potrzebie nowej organizacji ruchu (budowa obwodnicy, ograniczenie ruchu w starej części miasta), która wpłynie na zwiększenie bezpieczeństwa oraz ograniczy dewastację budynków zabytkowych. To wpisuje się w zgłaszane przez głównych interesariuszy potrzeby zmiany wizerunku miasta, jego estetyki (organizację przestrzeni zielonych) oraz poprawy funkcjonalności przestrzennej (m.in. wyłączenie z ruchu kołowego starego miasta jak i przystosowania do potrzeb osób niepełnosprawnych).

Najistotniejszy dla przedstawicieli władz miasta obszar rozwoju potencjału społeczno-gospodarczego definiowano głównie przez pryzmat działań nakierowanych na rozwój przedsiębiorczości w regionie. Władarze widzą tu przede wszystkim wyzwania związane z odbudowaniem wizerunku Radomska jako miasta nowoczesnej produkcji i przemysłu. Uważają, że w tym celu warto skupić się na nawiązaniu współpracy sfer przemysłu i nauki (transfer technologii, zaplecza laboratoryjne) oraz przygotowaniu atrakcyjnej oferty inwestycyjnej. Z kolei reprezentanci kluczowych grup społecznych podkreślali również potrzebę organizowania zaplecza doradczego oraz finansowego dla osób chcących rozpocząć własną działalność gospodarczą (inkubatory przedsiębiorczości, preferencyjne pożyczki, ułatwienia proceduralne itp.), a także budowanie wspólnej marki regionu i jej skoordynowaną promocję (wspólne oferty, wspólna sprzedaż produktów). Dodatkowo przedstawiciele środowisk społecznych zwrócili uwagę na potrzebę zapewnienia wsparcia osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym (niepełnosprawnych, bezdomnych, bezrobotnych) poprzez organizację miejsc noclegowych, schronisk, czy domów opieki. Mieszkańcy oczekują głównie konkretnej oferty miejsc, w których mogliby znaleźć stałe zatrudnienia oraz działań aktywizujących osoby bezrobotne.

Wszystkie trzy grupy biorące udział w badaniu uznały również za istotne kwestie dotyczące rozwoju kultury i nauki. Władarze podkreślali wagę współpracy z ośrodkami naukowymi, wzbogacanie oferty edukacyjnej. Również mieszkańcy pisali w swoich ankietach o potrzebie organizacji dodatkowych zajęć i szkoleń oraz konieczności poprawy warunków nauczania w szkołach – przedstawiciele grup interesariuszy zgłaszali już konkretne potrzeby związane z wyposażeniem placówek, dostosowywaniem budynków oraz objęcia wsparciem stypendialnym najzdolniejszych uczniów. Wymieniając inicjatywy mieszkańcy koncentrowali się przede wszystkim na potrzebie wzbogacenia kalendarza imprez o charakterze kulturalnym, zaś reprezentanci interesariuszy podkreślali konieczność wspierania i kontynuacji imprez już organizowanych w Radomsku oraz odwoływania się do historycznej wielokulturowości miasta.

Bibliografia

Lista dokumentów i stron internetowych wykorzystanych przy opracowaniu Strategii.

Dokumenty:

1. Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Radomska.
2. http://www.bip.radomsko.pl/res/serwisy/bip-umradomsko/komunikaty/_005_007_003_224397.pdf
3. Program Ochrony Środowiska miasta Radomska
4. http://www.bip.radomsko.pl/res/serwisy/bip-umradomsko/komunikaty/_012_009_67195.pdf
5. Zintegrowany Program Rozwoju Lokalnego Miasta Radomska na lata 2007-2013
6. Plan Rozwoju Lokalnego Miasta Radomska na lata 2007-2013
7. Projekt założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe miasta Radomska
8. Energia geotermalna w województwie łódzkim – studium przypadku

Strony internetowe:

9. GUS Bank Danych Lokalnych
10. Oficjalna Strona Miasta Radomska <http://www.radomsko.pl>
11. Kalendarz Wydarzeń Kulturalnych na rok 2012
<http://www.radomsko.pl/cms/miasto.php?id=73&kateg=44>
12. <http://www.polskaszerokopasmowa.pl/aktualnosci/radomsko-rozszerza-strefe-bezplatnego-internetu.html>

Spis tabel i rysunków

Rysunek 1. Elementy procesu wdrażania strategii	30
Rysunek 2. Proces monitorowania strategii Miasta	31
Rysunek 3. Herb Gminy Miasta Radomsko	34
Rysunek 4. Flaga Miasta Radomsko.....	34
Rysunek 5. Pieczęć Miasta Radomsko	34
Rysunek 6. Logo Miasta Radomsko.....	35
Rysunek 7. Położenie Gminy Miasta Radomska w powiecie radomszczańskim.....	35
Rysunek 8. Położenie powiatu radomszczańskiego w woj. łódzkim	36
Rysunek 9. Wody geotermalne na terenie województwa łódzkiego	45
Rysunek 10. Podział Polski na strefy klimatyczne	46
Rysunek 11. Położenie Gminy Miasto Radomsko względem głównych szlaków komunikacyjnych	48
Tabela 1. Analiza SWOT Miasta Radomsko	6
Tabela 2. Podsumowanie celów strategicznych i celów operacyjnych Gminy Miasto Radomsko.....	9
Tabela 3. Liczba ludności wg płci (faktyczne miejsce zamieszkania) w latach 2007-2012	37
Tabela 4. Prognoza liczby ludności dla miast z powiatu radomszczańskiego (Radomsko, Kamieńsk, Przedbórz)	37
Tabela 5. Prognoza liczby osób w wieku przedprodukcyjnym dla miast z powiatu radomszczańskiego (Radomsko, Kamieńsk, Przedbórz).....	40
Tabela 6. Prognoza liczby osób w wieku produkcyjnym dla miast z powiatu radomszczańskiego (Radomsko, Kamieńsk, Przedbórz).....	40
Tabela 7. Prognoza liczby osób w wieku poprodukcyjnym dla miast z powiatu radomszczańskiego (Radomsko, Kamieńsk, Przedbórz).....	40
Tabela 8. Prognoza urodzeń i zgonów (ruch naturalny) do 2020 roku dla miast z powiatu radomszczańskiego (Radomsko, Kamieńsk, Przedbórz).....	41
Tabela 9. Udział zarejestrowanych osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (%)	42
Tabela 10. Migracje wewnętrzne na pobyt stały do 2020 roku dla miast z powiatu radomszczańskiego (Radomsko, Kamieńsk, Przedbórz).....	42
Tabela 11. Migracje zagraniczne na pobyt stały do 2020 roku dla miast z powiatu radomszczańskiego (Radomsko, Kamieńsk, Przedbórz).....	42
Tabela 5. Stan sieci wodociągowej	49
Tabela 6. Stan sieci kanalizacyjnej	49
Tabela 7. Gospodarka odpadami 2006-2011	51
Tabela 8. Liczba placówek edukacyjnych oraz ilości uczniów w latach 2006-2012.	54
Tabela 9. Komputeryzacja w szkołach Miasta Radomsko w latach 2006 - 2012.	55
Tabela 10. Porównanie wyników sprawdzianu szóstoklasisty uczniów z terenu Miasta Radomsko dane za rok 2012 [średni wynik punktowy].....	55
Tabela 11. Porównanie wyników egzaminu gimnazjalnego uczniów z terenu miasta Radomska, dane za rok 2012 [w %]	56
Tabela 12. Wykaz placówek opieki zdrowotnej oraz aptek i punktów aptecznych na terenie Miasta Radomsko w latach 2006 - 2012.....	56
Tabela 13. Liczba gospodarstw domowych korzystających ze świadczeń pomocy społecznej oraz rodzin pobierających świadczenia rodzinne	57
Tabela 14. Kwoty świadczeń rodzinnych wypłaconych w danym roku	57
Tabela 15. Udostępnienie zbiorów czytelnikom indywidualnym w bibliotekach naukowych i fachowych.	61
Tabela 16. Podmioty gospodarcze wg sekcji i działów PKD 2007	62
Tabela 17. Podmioty gospodarcze wg sektora	62
Tabela 18. Użytkowanie gruntów	65
Tabela 19. Struktura gospodarstw rolnych.....	65

Tabela 20. Dochody budżetu miasta według działów w latach 2009 – 2011 (w %)	68
Tabela 21. Wydatki budżetu miasta według działów w latach 2009 – 2011 (w %)	69
Wykres 1. Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym w latach 2007-2012	38
Wykres 2. Liczba ludności w wieku produkcyjnym w latach 2007 – 2012	38
Wykres 3. Liczba ludności w wieku produkcyjnym (mobilnym i niemobilnym) w latach 2011 – 2012	39
Wykres 4. Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym w latach 2007 – 2012	39
Wykres 5. Liczba urodzeń oraz zgonów w latach 2007 - 2012	40
Wykres 6. Liczba osób bezrobotnych w Mieście Radomsko w latach 2007-2012	41
Wykres 7. Dochody i wydatki budżetu Miasta Radomsko w latach 2007-2012r.	67
Wykres 8. Dziedziny priorytetowe dla głównych reprezentantów miasta	71
Wykres 9. Obszary priorytetowe w opinii mieszkańców miasta	77
Wykres 10. Obszar rekreacji, sportu i rozrywki	78
Wykres 11. Obszar infrastruktury i transportu	79
Wykres 12. Obszar kultury, oświaty i nauki	80
Wykres 13. Obszar potencjału społeczno – gospodarczego	81
Wykres 14. Obszar jakości systemu ochrony zdrowia	82
Wykres 15. Obszar potencjału turystycznego	83
Wykres 16. Obszar jakości środowiska naturalnego	84
Wykres 17. Obszar bezpieczeństwa	85
Wykres 18. Obszar poprawy jakości obsługi mieszkańców	86
Wykres 19. Płeć a obszary priorytetowe w opinii mieszkańców	88
Wykres 20. Wiek a obszary rekreacji, sportu, rozrywki i ochrony zdrowia w opinii mieszkańców	89
Wykres 21. Wiek a obszary kultury, nauki, potencjału społeczno-gospodarczego oraz bezpieczeństwa w opinii mieszkańców	89
Wykres 22. Wiek a obszary infrastruktury, turystyki, środowiska i obsługi mieszkańców w opinii respondentów	90
Wykres 23. Zawód a obszary rozrywki i sportu oraz ochrony zdrowia w opinii mieszkańców	91
Wykres 24. Zawód a obszary infrastruktury oraz kultury i nauki w opinii mieszkańców	91
Wykres 25. Zawód a obszary potencjału społeczno-gospodarczego i bezpieczeństwa w opinii mieszkańców	92
Wykres 26. Zawód a obszary turystyki, środowiska i obsługi mieszkańców w opinii mieszkańców	92